

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLUMINIS XV. PARS III.

LIPSIAE MDCCLXX.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, et Petr. Mortier, Londini apud
Io. Nourse, Parisiis apud Briasson, Patauii apud I. Mansiè,
Holmiae apud L. Salvium.

I.

Histoire naturelle générale & particulière, avec la description du cabinet du Roi, Tome treizieme, à Paris de l'imprimerie Royale, 1765. 4. Alph. 2. pl. 10. tabb. aen. 59.

i. e.

Historia naturae vniuersalis et particularis vna cum descriptione musei regii. Tomus XIII. etc.

Pergit Cl. BUFFON in hoc tomo in consideratione naturae generali, quam in praecedenti tomo inchoauerat.

Quantum autem iudicare licet, Cl. Auctor demonstrare annititur, causam omnium phaenomenorum materiae rudioris vim quandam esse, hancque cum calore coniunctam moleculas viuas, a quibus omnes effectus substantiarum organisatarum pendeant, producere. Licet vero ingeniose satis rem exposuerit Cl. BUFFON, tamen hinc inde quaedam occurrunt, vbi sententiae Cl. Auctoris suffragari non possumus.

Hoc certum est, potentias, quae animae competunt, a potentiis materiae diuersas omnino esse.

p. 1.

Tranſeamus ad hiftoriam animalium, quorum primum *Giraffa* ſeu *Camelopardalis* eſt, qui Ill. LINNAEO ceruus (camelopardalis) cornibus ſimpliciffimis, pedibus anticis longiffimis dicitur. Animal hoc ex pulcherrimis et maximis eſt; innocuum dicitur, ſimul autem maxime inutile: diſſimilitudo enim erurum poſteriorum cum anterioribus, quae illis multo longiora ſunt, exercitio virium obſtat. Ingreſſus eius vacillans et motus lenti apparent. In deſertis locis Aethiopiae aliarumque prouinciarum Africae meridionalis et Indiae occurrit, neque tamen magna in copia deprehenditur. Quantum ex variis auctoribus eluceſcit, animal hoc, ab inferiore parte pedum anteriorum ad verticem capitis uſque computatum, pedes ſeptendecim altum eſt. Natura manſuetum eſſe dicitur et quoad corpus et naturam camelo potius, quam ulli alio animali ſimile eſt. Ad ruminantia pertinet, cum dentibus inciſiuis in maxilla ſuperiore careat. Caeterum duo cornua parua in fronte habet, quorum ſubſtantia nondum ſatis nota eſt *). Cl. BUFFON enim tale animal non vidit, ſed deſcriptionem hanc ex aliis communicat. Icon huius animalis deeſt.

p. 16.

2) *Lama*; Ouis Peruana MARGRAVII, Camelus (glama) dorſo laeui, topho pectorali LINN. et Paco, Ouis Peruana paco dicta MARGRAV. Camelus (pacos) tophis nullis corpore lanato LINN. Vtrumque animal in America tantum occurrit, montesque Americae meridionalis inhabitat. Per naturam

*) De *Giraffae* charactere vid. Cl. PALLAS Miscell. zoolog. pag. 10. Comment. hor. Vol. XV. p. 239.

naturam haec animalia non mansueta sunt, nunc autem inter domestica nutriuntur, licet etiam multa adhuc in desertis reperiantur. Regnum Peruanum *lamae* solum patrium est, ubi copiose occurrit magnumque usum praestat. Eius enim caro edulis est, pilique lanam bonae indolis praebent. Oneribus gerendis destinantur et ad ducentas libras gestant. Tarde incedunt, nec ultra quinque miliaria per diem procedunt. Subitum incrementum capiunt *lamae* tertioque anno ad procreandum aptae sunt; anno duodecimo viribus decrescunt et decimo quinto in statu senili sunt. Natura sua animal hoc mite et phlegmaticum est; herbis vescitur et quidem inter eundem; nunquam tamen sub nocte cibum capit, quo tempore potius ruminat. Quando laboribus obruuntur, hisque succumbunt, animalia haec frustra ad erigendum excitantur, sique ductores male ea tractare pergunt, se ipsa tunc interimunt, dum versus terram caput vtrinque impingunt. Nec pedibus, nec dentibus se defendunt, sed sputum tantum in faciem ductoris eiiciunt; salivam autem irritati animalis adeo acris esse dicitur, ut vesiculas in cute excitet. *Lama* quatuor pedes alta et quinque vel sex pedes longa est. Caput eius bene conformatum, oculi magni, rostrum aliquantum elongatum, labia crassa, superius fissa, inferius pendula apparent. Dentes incisivi et canini in superiore maxilla desunt: aures quatuor pollices longas facile movet. Cauda octo pollices longa est; pedes, ut in boue, fissi sunt, a postica tamen parte calcare muniti, cuius ope animal se in locis aggressu difficilioribus affigit. Lana eius in dorso brevis, ad latera vero et sub ventre longa est. Color animalis vel albus, vel niger, vel variegatus deprehenditur. Valde lascivum dicitur animal, rem tamen veneream difficulter exercet. Foemella

se in terram prosternit, masculumque suspiriis iniutat. Pullum vnum, raro duos, parit. Lama non mansueta fortior, viuudior et celerior est, quam domestica; illa vt ceruus currit et vt rupicapra rupes scandit. Gregatim ad tercentum vsque numero incedunt et in regionibus, glacie et niue tectis, melius quam in temperatis se habent.

p. 28. *Paco*, animal minus, nec tam vtile, quam lama est; pellem tamen meliorem fert. Mores eiusdem et indoles eadem, quae lamae est; eadem loca inhabitat; lanam tamen longiorem et densiorem praestantioremque habet. *Paco* respectu lamae idem fere est, quod asinus respectu equi esse solet. Figurae duorum horum animalium hic desiderantur.

p. 34. 3) *Vnau*; Bradypus (didactylus) manibus didactylis, cauda nulla LINN. et *Ai*; ignauus MARGRAV. Bradypus (tridactylus) manibus tridactylis, cauda breui LINN. Licet vtrique animali ob lentorem in motu et ob tarditatem in gressu nomen ignauorum, quod etiam aliis animalibus datur, a nonnullis imponatur, tamen ad euitandam confusionem nomina, quibus in locis natalibus insigniuntur, retinet Noster ac notat, animalia haec, quamquam vario respectu conueniunt, tamen tum in exterioribus, tum in interioribus differre, ideoque diuersas species esse. Ita enim *Vnau* nullam caudam et duos tantum vngues in pedibus anterioribus habet; *Ai* autem cauda breui tribusque vnguibus in quouis pede instructum est: *Vnau* rostrum longius, frontem magis eleuatam, aures magis conspicuas, quam *Ai*, ostendit; color etiam pilorum alius est, immo viscera in vtroque diuersum situm habent et nonnullae partes interiores in hoc aliter, quam in illo conformatae sunt. Characterem tamen maxime distinctiuum simulque plane singularem numerus costarum praebet, siquidem in *Vnau* costae quadraginta

ginta sex, in *Ai* autem viginti octo deprehenduntur. Animalia haec ad ruminantia pertinent, licet neque cornibus aut ungulis, neque etiam dentibus incisoriis in inferiore maxilla instructa sunt: plures tamen ventriculos, ruminantium more, habent, a quibus tamen in eo differunt, quod intestina ipsorum admodum brevia sint. Differunt etiam ab aliis animalibus eo, quod urina in iisdem et excrementa per cloacam communem, ut in auiibus, excernantur. Animalia haec tantum in America deprehenduntur, foliis fructibusque siluestribus vescuntur, ac multum temporis, dum aliquot passus incedunt, aut arbores scandunt, consumunt, ita, ut unius diei spatio vix quinquaginta passuum viam absoluere possint.

Ex anatomica descriptione notamus, *Vnau* di-p. 49. digitis duobus in pedibus anterioribus, digitisque tribus in pedibus posterioribus, unguibusque valde longis et curvis instructum esse. Praeterea ventriculi quatuor, ut in boue, sed aliter conformati, intestina singulari modo conuoluta, hepar nulla vesicula fellea instructum et canalis intestinorum tres pedes longus, lingua crassa inque anteriore parte ampla deprehenditur. Dentibus numero octodecim sunt, in superiore nimirum maxilla utrinque dens caninus unus et dentes molares quatuor, in inferiore autem itidem dens caninus unus et molares tres, nulli autem incisivi apparent. Vertebrae dorsales numero viginti tres, vertebrae lumborum autem quatuor sunt; os sacrum vertebrae spurii quatuor, et coccygis os, octo vertebrae constat. Exp. 60. descriptione anatomica animalis *Ai* in genere notandum est, illud quoad formam corporis crurumque et numeros dentium cum *Vnau* conuenire, ab hoc tamen differre, quod in quouis pede tres ungues,

Bb 4 alium

aliam viscerum situm vertebraeque spurias caudae quindecim habeat.

- p. 72. 4) *Surikate*, (viuerrae species) paruum animal rapax est, inque Surinamo et aliis prouinciis Americae meridionalis occurrit. Carnis ouorum et piscium cupidum est, propriamque vrinam libenter bibit. Quoad figuram corporis et aurium inprimis viuerrae ichneumoni L I N N. quoad nasum productum autem viuerrae nasuae magis simile est. Color in naso et circa oculos et aures niger est, macula in fronte fusca, latera vero capitis, oris atque gulae alba sunt; reliquae corporis partes colorem mixtum ex albo, fusco, flauescente et nigro habent. Animal libram vnam vnciasque tredecim pondere aequauit; pedibus tetradactylis instruitur. Hepar vesiculam felleam lobosque quinque habet; lingua ampla, tenuis, inque apice rotunda apparet. Dentes, qui cum dentibus carniuororum et inprimis hyaenae multum conueniunt, numero triginta quatuor sunt, in inferiore nimirum maxilla dentes molares decem, in superiore autem octo, et in quavis duo dentes canini longi, sexque parui incisorii reperiuntur. Vertebrae dorsales quatuordecim totidemque costae, vertebrae lumborum autem sex, ossis sacri vertebrae spuriae quatuor, caudae viginti sunt.
- p. 87.

5) *Tarsier*; nomen hoc a Cl. BUFFON paruo animali ex murino genere ob tarsos insigniter longos datum est. Animal hoc, ratto non maius, pedes pentadactylos, anteriores valde paruos et posteriores admodum longos, caudamque elongatam in apice pilosam, et oculos magnos habet. Dentes in vniuersum triginta duo in eo inueniuntur, in quolibet nimirum maxilla duo incisui acuti, duoque canini, retrorsum curuati, et in quouis latere dentes molares sex conspiciuntur.

6) *Phalanger*;

6) *Phalanger*; nomen hoc paruo animali exp. p. 92. didelphidis genere *) in America meridionali occurrenti, hanc ob rationem imposuit Cl. BUFFON, quod phalangas singulariter conformatas habet; putatque, animalculum hoc ad didelphidem murinam, quam *Marmosam* dicit, proxime accedere, ab eo autem quoad caudam, maxime elongatam, dein quoad os elongatum et formam dentium differre. Caeterum colorem maris et foemellae diuersum esse, monet. Pedes huius animalis digitis quin- p. 94. que instructi sunt, quorum duo minores, duoque longiores apparent; pollex autem, ceu quintus digitus, ab illis remotus, ad latus tali situs est. Omnes digiti praeter pollicem unguibus armati sunt. Coecum intestinum crassum et valde longum, vesicula fellea itidem magna est. Dentes in maxilla superiore octodecim, octo nimirum incisui, magnitudine et forma valde diuersi, et decem molares, in maxilla inferiore autem dentes quatuordecim numerantur. Vertebrae dorsales numero tredecim totidemque costae, vertebrae lumborum autem sex sunt; os sacrum duabus tantum vertebrae spuris, et cauda viginti nouem constat.

7) *Coquallin*, nomen ex Americano contra- p. 109. Etum, animal indicat, quod ob figuram sciuro quidem simile est, ab eo autem tum indole, tum moribus, diuersum est. Sciuro maius, in ventre colorem pulchre luteum, in reliquis autem partibus colorem ex albo, nigro, fusco et aurantio variegatum habet. Cauda sua, vt sciurus, se obtegit; arbores non scandit, sed in cauernis et sub radicibus arborum se abscondit; seminibus et fructibus vescitur; callidum est, nec cicurari se patitur.

Bb 5

Palmas

*) Est didelphis orientalis PALLAS Miscell. zoolog. p. 54. Comment. nostr. Vol. XV. p. 243.

Palmas tetradactylas, plantas pentadactylas habet, et forte ad sciurum aestuantem LINN. pertinet.

p. 117. 8) *Cricetus*; mus (*Cricetus*) cauda subabbreviata, articulis rotundatis, corpore subtus nigro, lateribus rufescentibus LINN. germanis *Hamster*. Hoc animal ad rattorum genus pertinet, et praecipue ratto aquatico simile est. In terrae cauernis habitat; color in dorso et circa caudam rutilus, circa guttur candidus est. Pedes habet admodum breues. Pili sic inhaerent cuti, vt ex ea difficulter euelli possint; ob quam causam aequae ac ob varietatem pelles eius pretiosae sunt. Pedibus anterioribus terram effodit, plures cuniculos facit, intusque antra ad colligenda frumenta sibi paret. Vescitur omnis generis frumento, messisque tempore grana colligit. In agro etiam mures venatur. Dum cibum capit, in pedes priores erigitur, et ambobus mandit. Foemella bis vel ter quouis anno partum enititur, vnoque partu quinque sexue pullos edit. Haec animalia se inuicem interficiunt.

p. 126. Hostes eorum martes siluestres sunt. In hoc animali ad maxillam inferiorem vtrinque vesiculae amplae membranaceae sub cute reperiuntur, quas dictum animal sacci instar tempore messis granis infarcit, quae in cuniculos suos in futuram hyemem congerit et reponit. Ventriculus ei duplex est; vesicula fellea nulla. Linguam, vt rattus, mollem et spongiosam habet. Dentes sedecim, vt in ratto vulgari, sunt, similesque vertebrae et costae, nec nisi quatuordecim vertebrae spuriae caudae reperiuntur.

p. 136. 9) *Boback*; nomen polonicum animal notat, quod, a BRISSONIO marmota polonica nominatum, a Cl. BUFFON ad marmotas refertur. A marmota enim alpina non nisi colore differt, qui in *Boback* multo magis pallide flauus est: differt etiam quoad pedes, siquidem in pedibus anterioribus

ribus pollicem seu potius vnguem habet, cum tamen in marmota alpina quatuor tantum digiti absque pollice deprehendantur. De reliquo in omnibus conueniunt. Idem obseruatur de *Marmota Canadensi*, quae etiam *Monax* dicitur, vero ab ea cauda longiore pluribusque pilis instructa differt. Canadensis Europaeis minor est, ea autem minus est animal Sibiriae, a Russis *Fevraschka* dictum. Huius animalis corpus crassum, color pilorum fuluus cum griseo mixtus est; extremitas autem caudae fere nigra apparet. Crura breuia sunt, posteriora tamen anterioribus longiora. Pedes posteriores digitis quinque totidemque vnguibus, anteriores autem quatuor instructi sunt. Pedibus posterioribus insistit, dum cibum capit, quem anterioribus apprehendit. Aestate pariunt, et plerumque quinque vel sex pullos gignunt. Cauernas sibi parant, ibidemque hyemem transigunt. Hoc tamen Sibiriae animal a marmota alpina differre videtur, siquidem in eadem regione marmota quoque reperitur, nec vtrumque animal coire dicitur.

10) *Gerboise*; sub hoc nomine generico a Cl. p. 141.

BUFFON animalia indicantur, quorum pedes anteriores pedibus talpae minores, posteriores autem auis pedibus similes sunt. Quatuor ad hoc genus referuntur species; 1) *Tarfier*, de quo supra mentio facta est; 2) *Gerbo* seu *Gerboise* proprie sic dicta, quae a Cl. HASSELQUIST mus (iaculus) pedibus posticis longissimis, cauda extrema villosa, palmis tetradactylis, plantis pentadactylis nominatur; 3) *Alagtaga* a Cl. GMELIN cuniculus pumilio falliens, cauda longissima dicta, cuius crura, vt in praecedenti animali se habent, pedes autem anteriores, digitis quinque, et posteriores, digitis tribus cum calcare, pro pollice seu quarto digito habendo, instructi

instructi sunt. 4) *Daman Israel*, ab Ill. LINNAEO mus (longipes) cauda elongata vestita, palmis tetradactylis, plantis pentadactylis, femoribus longissimis vocatur. *Gerbo* magnitudine corporis, muri domestico maiori, aequalis est; caput vt in cuniculo, oculi autem maiores auresque breuiores apparent; ritus valde paruus, maxilla superior inferiore longior, dentes vt in cuniculo, mystax longus, cauda valde longa deprehenditur. *Alagtaga* cuniculo minor est; aures eius longiores, maxilla superior inferiore multo longior, mystax admodum longus, dentes, vt in ratto, cauda valde longa est. *Gerbo* in Circassia, Aegypto, Barbaria et Arabia, *Alagtaga* autem in Tartaria ad Volgam, vsque ad Sibiriam occurrit. Vtrumque tamen animal vnicam speciem constituere et varietates tantum esse, Cl. BUFFON autumat. Animalia haec nunquam per gradus, sed per saltus, et quidem, vt aues, erecta incedunt. Saltus eorum trium quatuorque pedum mensuram explent. De die dormiunt; granis herbisque viuunt; cuniculorum more cauernas sibi parant et ad finem aestatis grana in iisdem colligunt. Quod ad *Daman* attinet, ex relatione Cl. SHAW, notat Noster, eum hoc animal cum *Gerbo* comparasse.

p. 150. II) *Mangouste*; ichneumon; viuerra (ichneumon) cauda e basi incrassata sensim attenuata LINN. Animal hoc in Aegypto domesticum est, vt felis in Europa; ad fugandos mures et rattos vtilissimum dicitur; verum aues quoque, quadrupeda, serpentes, lacertas, insecta et quicquid ei vitam habere videtur, venatur, iisque vescitur. Neque canum iras, neque felum malitiam, neque etiam serpentum morsus metuit, hosque etiam maxime venenatos persequitur et interficit, sique venenum se accepisse sentit, radicem quandam effodit, cui ab Indis nomen huius animalis *Mungo* (Ophiorrhiza

rhiza Mungos LINN.) datur, quaeque ibidem pro optimo remedio contra morsus viperæ seu aspidis habetur. Idem istud animal oua crocodillorum et auium exfugit, immo crocodillos minores interficit et vorat. Ripas libenter inhabitat. Gressus eius variant. Oculi viuidi sunt; physionomia bonæ indolis, corpus admodum agile, crura breuia, cauda crassa et valde longa, pilique rudes et saepe spinosi quasi reperiuntur. Tum in mare, tum in foemella folliculus ad anum reperitur, in quo humor odoratus fecernitur, ipse autem folliculus ab animali exaestuante aperitur. Subitum incrementum capit animal, nec longam vitam agit. In Asia meridionali et Aegypto ad Iauam vsque copiose occurrit. In regionibus temperatis non propagatur, sed eo delatum, breui tempore obit.

12) *Fossane* seu *Fossa*, animal ex viuerræ genere, in Madagascar obuium, nomen etiã *Genette de Madagascar* habet; minus tamen est, nec folliculum odoriferum, vt putant, habet. Licet paruum sit, ferox tamen est et difficulter cicurari se patitur. Oculus eius globum nigrum, ratione magnitudinis capitis admodum magnum sistit, qui animali huic vultum atrocem dat.

13) *Vansire*; *Mustela Iauanica* SEBAE, valde simile quidem est viuerræ, sed ab ea quoad dentes differt. In viuerræ enim maxilla superiore dentes octo, in illo autem animali duodecim reperiuntur. Caeterum maxilla inferior aliter in hoc, quam in viuerra comparata est, et color pilorum etiã differt, qui in hoc fuscus est.

14) *Makis*; nomen genericum est, sub quo tres species comprehenduntur; 1) *Mococo*; lemur (catta) cauda annulata LINN.; 2) *Mongous*; prosimia fusca BRISSON. lemur (macaco) cauda nigra collari barbato. LINN. 3) *Vari* seu *Varicossi*. In his anima-

animalibus cauda longa et pedes, vt in simiis conformati deprehenduntur; rostrum vero eorum elongatum est, inque maxilla inferiore dentes incisivi sex reperiuntur, cum in simiis quatuor deprehendantur.

p. 175. *Mococo* figuram elegantem habet et ob magnitudinem oculorum et crura posteriora, quae anterioribus multo longiora sunt, notatu dignum est. Cauda magna semper exporrecta, semperque mota, triginta annulis nigris et albis, mutuo se inuicem excipientibus, notata apparet. Mores huius animales lenes sunt, facileque cicurari se patitur. Obliquo gressu, more omnium animalium, quae loco pedum manus habent, incedit. Facilius saltat, quam incedit. Corpus magnitudinem felis habet, sed longius est. Pili tactu leues semper exporrecti sunt. Partes generationis paruae et absconditae sunt. Vox parua est.

p. 176. *Mongous* praecedenti animali minus est, pilique eius, vt in illo, fericei sunt. Salax animal vocem edit grunitui similem. Testiculi pro corporis ratione admodum magni sunt. Cum felibus absque effectu coit. Frigus et humiditatem fugit.

p. 178. *Pane* et fructibus nutritur. *Vari*, caudatum est animal auriculis guloque barbatis, *Mococo* maius et ferocius. Vox eius rugitum leonis aliquo modo imitatur. Horrenda haec vocis vis in animali mediocris magnitudinis, a singulari strutura asperae arteriae pendet, cuius duo rami dilatantur, amplumque cauum formant, antequam in bronchias distribuuntur. Rostrum, habita proportione, in eo maius et longius quam in lemure catta LINN. auriculae multo breuiiores, longisque pilis ad margines obsitae reperiuntur. Oculi coloris aurantii sunt, ita tamen, vt fere rubri appareant. Tria haec animalia circa Madagascar et vicina loca, nec vnquam in America occurrunt.

Ex descriptione anatomica notamus, coecum p. 181. intestinum in specie, quam Ill. BUFFON *Mococo* vocat, reliquorum intestinorum maximum, linguamque tenuem, ad apicem rotundam, papillis obsitam fuisse. Dentes numero triginta octo sunt; in maxilla superiore quatuor incisivi et duo canini, in inferiore autem sex incisivi duoque pariter canini et in utraque maxilla utrinque sex molares; vertebrae dorsales duodecim, totidemque costae et vertebrae lumborum septem numerantur; os sacrum vertebrae spuriiis tribus, et cauda triginta tribus constat. *Mongous* s. lemur macaco LINN. in pluribus partibus cum *Mococo* convenit, praeterquam quod cauda vertebrae spuriiis viginti tribus constat. *Vari* coecum intestinum habet, quod quidem longum, sed non amplum est. Dentes et vertebrae eius p. 210. hic non descriptas deprehendimus.

15) *Loris*; s. lemur (tardigradus) ecaudatus LINN. Edit. XII. animal paruum Ceylanicum est. Nullam caudam, caput rotundum, oculos admodum magnos, sibi maxime vicinos, auriculas amplas et rotundas habet. Notatu etiam dignum est, foeminam urinam per clitoridem emittere. Uterus in hoc et p. 213. praecedentibus tribus animalibus duplex est, cum simplex in simiis reperitur. Vertebrae dorsales in hoc animali quindecim totidemque costae, vertebrae vero lumborum, quod notatu dignum, novem deprehenduntur. Os sacrum, vertebrae quatuor, et coccygis os, quinque partibus constat. p. 226.

16) *Vespertilio Americanus vulgaris* SEBAE; vespertilio (perspicillatus) ecaudatus, naso foliato plano acuminato LINN. a Cl. BUFFON *Chauve-Souris fer de lance* nominatur, hanc quidem ob rationem, quod in rostro appendicem seu membranam habet, quae hastae ferreae (*fer de lance garni de ses oreillons*) similis est. Animal hoc nullam fere caudam,

dam, in maxilla vero inferiore dentes incisivos quatuor habet, cum tamen in plerisque vespertilionum speciebus, sex deprehendantur.

p. 233. 17) *Serval*, a malabaricis *Maraputé* nominatum, animal ferox est, ex felino genere fele siluestri maius viuetraque zibetha paulo minus, a qua ratione capitis differt, quippe quod in *Serval* rotundius est. Quoad pilorum colorem pantherae fere simile est, cum corpus fuluum, maculis rotundatis, nigris pictum, habeat. Oculi fulgidi, mystax fetis longis rigidisque ornatus, cauda mediocris, pedes longi unguibus longis et curuis armati sunt. Arbores inhabitat, ibidemque aubus viuit et raro in terram descendit. Natura ferox est, adspēctum hominum tamen fugit, irritatum vero, imprimis si domicilium eius destruitur, furiosum fit, homines inuadit, mordet, et vt panthera dilacerat. Caeterum istud animal cum fele tigrina Senegalensi et Capitis Bonae Spei, idem esse, Cl. BUFFON monet.

p. 239. 18) *Ocelot*; Catus pardus Mexicanus HERNAND. felis (pardalis) LINN. in America occurrit. Quoad figuram et indolem animalibus, *Juguar* et *Couguar* dictis, simile est. Color eius pulcher et roseus est, in ventre tamen albus. Maculis roseis, nigricantibus, intra suauiter rubentem colorem notatum corpus est. Adultum duos pedes cum dimidio altum et quatuor longum est, caudamque longam habet. Animal hoc admodum vorax, simul tamen timidum dicitur: raro homines inuadit, canes fugit, et ab his exagitatus sylvas intrat, arbores scandit, vbi etiam ad dormiendum et ad captanda animalia se retinet, quippe in quae insilit, sanguinemque eorum exfugit, quem carni praefert; hinc magnum numerum animalium destruere dicitur. Cicurari se non patitur, sed semper ferox manet.

manet. Foemella plerumque duos tantum pullos parit.

19) *Margay*; felis sylvestris tigrina SEBAE et BRISSONII, feli sylvestri quoad magnitudinem et figuram similis est, rostrum tamen brevius, aures rotundiores et caudam elongatam habet. Corpus ex griseo flavescit, maculis nigris virgatis variegatum. Animalia parva et aues vorat. Difficulter cicurari se patitur, semperque ferocitatem naturalem retinet. In America occurrit. Ad leopardi seu pantherae genus aliud quoque animal, *Guepard* dictum, hic refertur, quod quoad pellem lynxi simile est, crinesque quatuor vel quinque pollices longos ad collum et intra scapulas habet, qua in re a panthera et leopardo differt.

20) *Chacal*; lupus aureus KAEMPFERI canis p. 255. flauus, lupus aureus BRISSONII canis aureus LINN. et *Adiue* duo animalia sunt, de quibus Cl. BUFFON dubitat, utrum species diuersae sint, nec ne; notat tamen *Chacal* esse maius et ferocius et difficilius cicurari posse, quam *Adiue*; caeterum in omnibus sibi similia esse. In Armenia, Cilicia, Persia et in omni oriente obuium est *Chacal*, quod vulpis magnitudinem plerumque habet, cui etiam valde simile est, praeterquam quod crura breuia habeat. Pili eius pulchre flavescent, quam ob rem nomen lupi aurei obtinuit. *Chacal* medium inter lupum et canem tenet. Cateruatim ad viginti, triginta et quadraginta praedatum excurrit in rura, omneque, quicquid ei occurrit, deuorat. Cadauera, hyaenae ad modum, effodit, huicque victui assuetum, ad coemeteria semper concurrat atque exercitus et societates peregrinantes ob id sequitur. Inter quadrupeda idem est, quod inter aues coruus; caro enim vel maxime putrida ei nauseam non mouet, qua in re cum hyaena conuenit, sed ea peius est; siquidem hyaena solitaria

animal est; et, licet fortior et maior, cane aureo, sit, tamen non adeo molesta est, sed cadaueribus contenta, viuos non aggreditur. *Chacal* vero qualitates pessimas canis et lupi coniunctas habet.

p. 272. 21) *Isatis*; Canis (lagopus) cauda recta, apice concolore LINN. speciem mediam inter vulpem et canem sistit. In regionibus septentrionalibus, mari glaciali vicinis, occurrit. Quoad corporis formam et longitudinem caudae vulpi, et quoad capitis formam cani simile est. Pellis eius perbella est. Color horum animalium interdum albus, interdum ex coeruleo cinereus est. Mense martio coeunt, et in coitu, canum more, separare se haud possunt. Gestatio nouem septimanas durat et foemella sex, septem vel octo pullos edit. Rattis, leporibus et auibus viuit, tamque astutum, vt vulpis, est. Hostes eius gulones sunt. Vulgari nomine *Peretz* dicitur.

p. 278. 22) *Glouton*; Mustela (gulo) plantis fissis, corpore rufo-fusco, medio dorsi nigro LINN. In pluribus regionibus septentrionalibus Europae et Americae occurrit. Cum hyaena saepe confunditur, qua cum quidem ob voracitatem conuenit, sed diuersum animal est. Formam fere melis habet: caput eius breue, oculi parui, dentes admodum fortes, corpus crassum, cauda breuis; color in dorso niger, ad latera ex fusco fuluus est. Pellis pretiosa habetur. Lento gressu incedit; arbores scandit, tuncque a tergo animalia, imprimis alcen et ceruum rangiferum infilit et deuorat. Nullum animal, praeter castorem, cursu attingit. Ad hominis adspetum non fugit, sed ei obuiam it, idque non ob audaciam, sed, quod viribus omnia animalia superare dicitur, ideoque nullum metuit. Carne et piscibus vescitur, cadauera effodit, eaque ad ossa usque deuorat.

23) *Mouf.*

23) *Mouffette*; nomen genericum est, sub quo p. 287. tres vel quatuor species viuerrae LINNAEI comprehenduntur, quae, irritatae, odorem tam fortem, tamque malum de se spargunt, vt vaporis subterranei instar, qui *mouffete* dicitur, suffocet. In America occurrunt et a peregrinatoribus plerumque *Putorii* nomen accipiunt. Prima species a Cl. BUFFON *Coase*, nomine americano contracto, vocatur; secunda *Chinche* appellatur; tertia *Conepate* et a Cl. BRISSON *Putorius striatus* nominatur. Quarta *Zorille* nomen habet. *Coase* sedecim pollices longum est. Crura eius breuia, rostrum tenue, aures paruae, pili obscure fusci, unguis nigri et acuti sunt. In cauernis rimisque rupium habitat; scarabaeis, vermibus paruisque auibus viuit. Irritatum animal abominandum odorem de se spargit. *Chinche* et *Zorille* ad calidissimas Americae regiones pertinent, *Coase* autem et *Conepate* in regionibus temperatis nouae Hispaniae, Louisianae, terrae Illinensium et Carolinae occurrunt, atque a prioribus differunt, diuersasque species sistunt. Inprimis *Coase* se distinguit; siquidem in pedibus unguis quatuor, reliqua autem quinque habent. Caeterum animalia haec fere eandem figuram, eundem instinctum, eundemque foetorem detestabilem habent, nec nisi colore et longitudine pilorum differunt. *Coase* pilis fuscis vestitum est; *Conepate* autem nigros pilos cum quinque striis longitudinalibus albis habet. *Chinche* in dorso album et ad latera nigrum est, simulque nigrum caput habet, excepta stria alba, in fronte et nucha; cauda eius densa longisque pilis instructa est. *Zorille* praecedenti minus est, similem caudam similesque strias albas, aliter paullo excurrentes habet. Animalia haec figuram et magnitudinem mustelae europaeae habent et a peregrinantibus plerumque *animalia foetentia* seu *infantes diaboli* vocantur.

p. 304. 24) *Pekan* et *Vison* duo animalia Americana sunt, quae vix a mustela marte fagorum vel abietum LINNAEI differunt, et varietates tantum eius sistunt.

p. 309. 25) *Zibelline*; mustela Zibellina GMELENI et LINN. quoad formam marti, quoad dentes vero mustelae (ermineae LINN.) similis est. Dentes incisivos sex, valde longos et aliquantum curuos, vna cum duobus caninis longis in maxilla inferiore, parvos autem et valde acutos dentes in maxilla superiore habet. Mustax magnus est; pedes ampli et quinque unguibus armati apparent. Color in aliis ex fusco nigrescens, in aliis ex fusco flavescens est, qui vero tempore aestatis mutatur; siquidem color ex fusco nigrescens, ex flavo fuscus, alter autem palide flavus fit. Animal hoc in Sibiria imprimis obvium, ripas fluuiorum, loca umbrosa sylvasque densissimas inhabitat. Ab vna arbore in aliam saltu leuissimo se mouet. Solem fugere dicitur. Rattos, pisces fructusque syluestres in escam sumit. Captiuos inque exilium depulsos animalia haec venari, certumque numerum pellium apportare debere, fama refert. Venatus hyeme fit.

p. 314. * 26) *Leming*; Mus (lemmus) cauda abbreviata, pedibus pentadactylis LINN. figuram muris, caudam tamen breuiorem habet. Corpus eius quinque pollices longum est, quod pilis diuersi coloris vestitur. Mustax longus est. Rictus paruus, labium superius, vt in sciuro, fissum apparet. In maxilla superiore dentes incisivi duo longi et acuti, similesque in inferiore et in quavis maxilla vtrinque molares tres, ab incisivis, vt in omnibus huius generis speciebus, remoti deprehenduntur. Lingua ampla est. Oculi parui et nigri, aures dorso impositae, crura anteriora valde breuia et quinque unguibus acutis et curuis armata sunt. Subito gressu incedit; montes in Norwegia et Lapponia

ponia inhabitat; interdum autem insignis horum animalium copia in planitiem descendit, tuncque agros miserrime deuastant. Cauernas, talparum more, sibi parant; certo tempore se congregant, tuncque coniunctim quasi moriuntur. Numerus horum animalium tam magnus est, ut emortuis aer inficiatur, multique morbi producantur. Herbas etiam, quas corroserunt, veneno inficere videntur; siquidem armenta, quae his vescuntur, moriuntur.

27) *Saricoviennae*; lutra Brasiliensis BRISSON. p. 319. mustela lutris LINN. Amphibium fere est animal canis mediocris magnitudinem habet: caput, ut in fele, rotundum, rostrum aliquanto longum, ut in cane, dentes et mystax, ut in fele, oculi rotundi, parui et nigri, aures rotundae, subtus positae, digiti quinque unguibus fuscis et acutis armati, cauda longa, pili breues et valde molles, in dorso nigri, in capite autem fusci cum macula alba ad guttur deprehenduntur. Vox eius, ut canis iunioris est. Astacos marinos et pisces in cibum sumit. Pellem bonae indolis dat, eiusque caro edulis est (*).

28) *Loutre de Canada*; lutra Canadensis, lutra p. 322. nostra maior est, neque species singularis, sed varietas tantum eius CL. BUFFON esse videtur.

29) *Phoque*, Phocae; *Morse*, trichecus rosmarus p. 330. LINN. et *Lamantin*, trichecus manati EIUSD. Nomina haec denominationes genericae sunt. Sub *Phocae* nomine CL. BUFFON quatuor comprehendit species; 1) *Phocam veterum* in mari rubro et mari Indico deprehendendam; 2) *Phocam communem*, s. *Phocam vitulinam* LINN. quae in Oceano reperitur; 3) *Phocam illam magnam* in Transactionibus philosophicis n. 469. descriptam et delineatam; 4) *Phocam admodum magnam*, s. *Phocam*

Cc 3

leoni-

(*) Optimam huius animalis descriptionem STELLERUS in *Actis Petropolitans* 1749. dedit.

leoninam, a Cl. ANSON descriptam. Sub nomine *Rosmari* duas intelligit Noster species; 1) *Vaccam marinam*, seu *Trichecum rosmarum* LINN. bestiam dentibus praegrandibus, in mari boreali reperiundam, 2) *Dugon*, quod species noua maris meridionalis est. Sub *Manati* demum nomine comprehendit *Trichecum manati* LINN. *Cayenensem*, *Dominicensem*, aequae ac *Senegalensem*, qui varietates tantum vnus eiusdemque speciei sistere videntur. *Phocas* et *Rosmaros* ad quadrupeda magis, quam ad cetaceum genus pertinere, Noster autumat, cum eis manus et pedes sint, *Manatos* autem, qui duos tantum pedes anticos, seu potius pinnas pectorales habent, ad cetaceum genus propius accedere, omniaque haec animalia ab omnibus aliis quadrupedibus differre putat, quod sola sint, quae in aëre aequae, ac in aqua viuunt et ideo vnice nomen amphibiorum merentur.

p. 333. *Phocis* est caput rotundum, vt homini, rostrum amplum, vt lutrae, oculi magni, fursum positi, aures externae fere nullae, sed duo tantum meatus auditorii ad latera capitis, mystax circa rictum, dentes, lupi dentibus valde similes, lingua bifurcata, seu potius ad apicem ferrata, collum bene figuratum, corpus, manus pedesque pilis breuibus et asperis vestiti, brachia nulla, sed duae manus seu potius duae membranae, quae quinque digitos, in quinque pariter ungues desinentes, continent; duo porro pedes absque cruribus, manibus similes, sed ampliores, retrorsum flexi; cauda valde breuis, corpus, piscis ad modum, elongatum, versus pectus vero tumefactum, ad ventrem angustum. Cerebrum et cerebellum, habita proportione, maius habent, quam homo. Sociales sunt, atque erga foemellas instinctum peculiarem, ergaque pullos attentionem insignem habent. Nec frigus, nec aestum metuunt. Herbis, carne et piscibus viuunt. Terram aequae ac glaciem inhabitant.

tant. In terram se recipientes repere magis, quam incedere coguntur, cum pedes, vt cauda piscium, retrorsum flexi, corpus sustinere nequeant. *Phocae* socialiter seu ad minimum in eodem loco numerosiores viuunt: loca natalia orae maritimae ad septentrionem sunt, in temperatis tamen climatibus quoque viuere possunt. Species pro diuersitate climatum variant, immo in vno eodemque climate plures dantur varietates. Sic phocae maris mediterranei et meridionalis a phocis oceani differunt, et phoca veterum non nisi phoca maris mediterranei esse videtur. Sic etiam magna illa phoca, a Cl. P A N S O N S in Transact. Philos. descripta a duabus his speciebus differt. Foemellae hyeme pariunt, pullosque vel in cumulo arenae vel in rupibus edunt; erectae sedent, dum pullos lactant, eosdemque diebus quatuordecim praeterlapsis ad natandum assuescunt. Duos tresue tantum pariunt; per plures menses vtero gestant, quoniam incrementum per plures annos durat; hinc etiam vita phocarum longa praesumitur. Vox phocarum pro aetatis diuersitate variat. Nec fulguris splendorem, nec tonitru fragorem haec animalia timent, et a tempestate procellosa et pluuiosa recreantur. A natura foetent, ac si in fugam coniiciuntur, ex ore, excrementa foetoris detestabilis eiiciunt. Multum et profunde dormiunt, tuncque facile capi, difficulter tamen interfici possunt, seque ad vltimum vitae halitum vsque defendunt. Caro earum saporis non ingrati ideoque edulis est; cutis pellem rudiorem et pinguedo oleum dat, quod oleo omnium cetaceorum praefertur. Phocae magnae maris Canadensis, de quibus auctores sub nomine luporum marinorum loquuntur, pro eadem specie, quae lupos marinos maris Magellanicum sistit, habendas esse, Noster conicit; sique relationibus peregrinantium fides habenda sit, quod nimirum phocae magnae seu leones

marini ventriculos plures, paruae autem phocae vnum habeant, has a prioribus maxime diuerfas esse et ad animalia carniuora, illas vero ad ruminantia referri posse, putat.

p. 358. *Trichecus rosmarus*, qui vulgo *vacca marina* vocatur, nullam conuenientiam cum vacca terrestri habet; marini potius elephantum nomen ei competit; quoniam, vt elephanta, duos dentes eburneos, ex superiore maxilla prodeuntes, habet. Est ei etiam, vt elephanto, caput difforme; nulla autem brachia, crura nulla, sed manus et pedes, vt phocae, corpus elongatum, anterius tumidum, versus posteriora angustum, pilisque breuibus vestitum habet. Manuum pedumque digiti membrana obuoluuntur inque ungues breues et curuos desinunt. Ad guttur magnae setae, mystacis instar apparent. Lingua serrata est. Auribus nullae conchae sunt. Caeterum si magni illi dentes eburnei, qui capitis formam mutant, insimulque dentes incisui, qui in vtraque maxilla desunt, excipiantur, rosmarus in omnibus phocae similis, sed maior tantum est et fortior. Maximae enim phocae ad summum septem vel octo pedes, rosmary autem plerumque pedes duodecim, immo sedecim, longi sunt, inque peripheria octo vel novem pedes habent. Eadem loca, quae phocae, inhabitant et inter earum agmen fere semper reperiuntur. Rosmary eadem, quae phocis, indoles est; aquas aequae ac terras inhabitant, in glaciem pariter se conferunt; simili modo pullos lactant et instruunt; eodem victu vescuntur; itidem socialiter viuunt et cateruatim demigrare solent. Rosmary tamen species non adeo variat et praeter mare boreale raro admodum in aliis locis reperitur. Praeterea phoca veteribus, nec aequae rosmary cognita fuit. Rosmary species olim numerosior existit, nunc autem ob piscatus frequentiores non nisi

in

in mari glaciali reperiuntur. Praeter rosmarum et elephantum nullum animal dentes longos exsertos ostendit. Penis rosmari, vt in balaena, magnum os continet; foemella plerumque vnum pullum edit, tempusque gestationis ad nouem menses durare, ex magnitudine animalis coniiicitur. Animalia haec diu sub aquis viuere non possunt, sed vel ad lactandos pullos, vel ob alias caussas in terram se conferre coguntur. Dentes illi longi eis ad adhaerendum et manus ad promouendum corpus inseruiunt.

Dugon animal maris Africae et Indiae orientalis p. 374. est et rosmaris magis, quam vlli animali simile. Caput eadem fere ratione conformatum est, exque maxilla superiore dentes duo lanarii exseruntur. Directio eorum non, vt in rosmaro se habet; multo breuiores et tenuiores, in maxilla superiore inclusi fere sunt, sibi que proxime adiacent, cum tamen in rosmaro interuallum notabile deprehendatur. Licet autem hoc animal cum leone marino a quibusdam confundatur, tamen a phoca, ratione dentium differt.

Manatus nec quadrupes est, nec plane ad ceta- p. 377. ceum genus pertinet; a quadrupedibus duos tantum pedes anticos, seu manus, nullos autem pedes posteriores, magnam e contrario caudam habet, ideoque ob partes posteriores cum cetaceo genere conuenit. Figura animalis difformis est; caput maius vt in boue, oculi parui, manus duae prope caput ad natandum; squamae nullae; cutis crassa. Animal hoc admodum mite est; flumina intrat, herbis, ad ripas crescentibus, vescitur; in superficie aquarum natat, iaculi cpe interficitur, caro boni saporis est. Longitudo quindecim immo viginti pedes, periphæria autem sex pedum est. Aures ei externae nullae sunt, sed duo tantum foramina, cutis pilis raris vestita, coloris cinerei, pollicem crassa. Foemellae
 Cc 5 duas

duas mammas pectorales habent et vnum pullum edunt. Cauda, vt in cetaceis, depressa est, dentes anteriores deficiunt, sed dentes molares triginta duo et vertebrae quinquaginta duae numerantur. Lingua ab inferiore parte ad apicem vsque maxillae inferiori adhaeret. Mas cum foemella, tergo imposita, coit, partes generationis externae in foemella, vt in homine, sunt, penis autem, vt in equo. Alii tamen dicunt, partes generationis in vtrisque humanis similes esse. Digi- ti quinque vnguibus instructi sunt. Animalia haec non solum in mari et fluminibus Americae, sed etiam ad oras Africanas inque fluminibus Africae reperitur. *Manatus* tamen *Senegalen- sis*, a Cl. ADANSON descriptus, a *Manato Cayennensi* non differt.

p. 395. Ex anatomica horum animalium descriptione sequentia notamus. Situs viscerum abdominalium in phoca, vt in quadrupedibus, est. Ventriculus quoad figuram ab aliis animalibus differt, quippe qui, habita proportione, ad magnitudinem animalis valde longus est. Intestinum coecum valde breue inque extremitate rotundum est, hepar, vesicula fellea instructum, praegrande atque magis longum et amplum, quam crassum est. Pulmones magni sunt, et in quouis latere vnus tantum lobus reperitur. Dentes triginta quatuor, sex nimirum incisui, duo canini et decem molares in maxilla superiore, quatuor autem incisui, duo canini et decem molares in maxilla inferiore reperiuntur, incisui vero et canini, vt in canibus, felibus et leone sunt. Costae quindecim vtrisque et vertebrae lumborum quinque numerantur; os sacrum ex vertebrae spuriiis quatuor et cauda ex duodecim consistit.

p. 415. *Rosinari* caput a phocarum capite differt, eiusdemque singularis conformatio a duobus illis praelongis dentibus exfertis dependet. Exeunt isti dentes

tes ex parte anteriore maxillae superioris et deorsum quodammodo extrorsum et retrorsum flexi apparent. Viscera abdominalia eodem fere modo, ut in phoca, se habent, praeter intestinum coecum, quod tam paruum repertum fuit, ut externe tuberculo quasi simile appareret. Dentés molares sedecim numerantur, dentesque duo prominentes pedem vnum et octo pollices cum dimidio longi sunt, eorumque substantia interior compacta est.

Manati descriptio ex embryone desumpta est: p. 425. hinc paucis tantum notamus, ventriculum magnum saccum sistere, eiusque fundo appendicem sub forma coeci intestini adhaerere, praeter hanc autem duas alias appendices eo in loco, ubi curvatura est, reperiri. Praeterea vertebrae colli sex, vertebrae dorsales sedecim totidemque costas, caudae vero vertebrae viginti octo annotatas deprehendimus.

II.

Essai sur l'abus des régles générales; et contre les préjugés, qui s'opposent aux progrès de l'art des accouchemens, par Mr. ANDRÉ LEURET, Accoucheur de Madame la Dauphine, à Paris chez Prault et P. Fr. Didot. 1766. 8. 1 Alph. 1 $\frac{1}{2}$ pl. tab. aen. 1.

i. e.

Dissertatio super abusu regularum vniuersalium et contra praeiudicia, quibus vltior perfectio artis obstetriciae impeditur, auctore ANDREA LEURET.

Consilium Auctoris celeberrimi in scribendo libello, cuius titulum modo indicauimus, hoc inprimis fuit, ut communia quaedam praeiudicia, falsaque

que explicationes regularum vniuersalium in cura grauidarum, parturientium, puerperarum, lactantium et infantum recens natorum, eo modo refelleret, qui accommodatus esset eorum quoque captui, qui artis medicae minus gnari sunt. Qui, etiamsi Gallis praecipue scriptus, ideoque illis potissimum oppositus sit praedudiciis, quae in istis terris maxime obuia sunt; tamen multa etiam continet, quae exteris vsui esse possunt, ideoque paullo vberius a nobis diiudicanda sunt.

p. I.

Capite primo, quod *de grauiditate* inscribitur, Cel. Auctor agit de diaeta grauidarum, variisque, quae ad regimen illarum pertinent: de grauiditatis termino, foetusque durante grauiditate versione (*la culbute*): signis sexus foetuum et gemellorum in vtero adhuc contentorum, aliisque similibus rebus. Pluribus ostendit, vulgarem methodum, qua certis tantum et vsu stabilitis temporibus, venaesectio in grauidis instituitur, valde noxiam esse; cum intempestiua venaesectio debiliores et cacochymicas magis adhuc debilitet, neglecta autem necessario haud raro grauissima damna producat. Hinc si plethora adest, vel abortus periculum aut morbus inflammatorius imminet, ea semper et quidem in brachio in-

p. II.

stituatur; in pede autem, si sanguis nimio impetu ad caput fertur. Neque in eo casu vel abortus metus nos a sanguinis missione deterreat, vel vomituritiones, quippe quae non solum in laesa ventriculi concoctione, sed et in apoplexia, aliisque cerebri adfectionibus, quae venaesectionem indicant, adesse obseruantur. Indicatur quoque sanguinis ex saphaena missio a conuulsionibus ex causa sanguinea profectis. Interim nonnunquam haec adfectio nullis per omnem grauiditatem remediis curatur, post puerperium autem sponte cessat; quod Auctor Cel. exemplo

plo foeminae cuiusdam nobilioris probat. Illa primis
 grauiditatis mensibus semel tantum quouis die conuul-
 sionibus corripiebatur, vltimis vero duos quotidie ex-
 periebatur paroxysmos, qui sensim ita prolongabantur,
 vt tandem aegra ex viginti quatuor horis, sex tantum
 a conuulsionibus libera esset. Erat tamen sub paroxys-
 mo semper sui conscia, omnesque actiones corporis in-
 ternae bene succedebant, exterioribus tantum muscu-
 lis morbose adfectis. In initio venaesectioes paruum
 leuamen adferebant, postea vero nullum, quod etiam
 de remediis relaxantibus et antispasmodicis valet.
 Accedentibus tandem sub ipso paroxysmo doloribus
 ad partum, conuulsionibus sensim cessabant, foetusque
 viuus nascebatur. Quamquam vero post puerpe-
 rium peractum aegrae sanitas vsu aquarum Plombe-
 rianarum multum confirmabatur, tamen conuulsio-
 nes aliquoties postea redibant, praedisponente scili-
 cet causa, corpori altius inhaerente. Vt optimum p. 27.
 in grauidis purgans Cel. Auctor *magnesium salis ca-*
thartici commendat. Balnea vniuersalia grauidis non p. 67.
 nocere confirmat, pediluuiorum vero usum ob ab-
 ortus periculum plane reiicit. Thoraces quoque
 in grauidis damnat, nisi hoc vestimentorum genus
 ita comparatum sit, vt spinam dorsi tantum susti-
 neat, nec abdomen ipsum comprimat. Putat perfe- p. 80.
 ctionis periodum in diuersis foetibus differre, vt v.
 c. foetus, septimo mense in lucem editus, perfectior
 et maturior dici possit alio, octauo mense nato; at-
 que ex hoc argumento probat, eadem ratione partus
 terminum ad vndecimum mensem produci posse,
 cum causae oppositae iis, quae maturitatem foetus
 accelerant, partum quoque serotinum reddere va-
 leant. Concedit quoque breui post primam con-
 ceptionem tempore elapso, superfoetationem fieri
 posse, illudque confirmat exemplo nigritarum, quae
 ex duplici europaei et aethiopsis concubitu aethio-
 pem

pem et mulattum gemellos pepererunt. Foetus in utero circumrotationem, quam iam in aliis scriptis ultimo gestationis tempore fieri Cl. Auctor adsumit (*), pluribus hic argumentis confirmat: abdominis scilicet subsidencia, quae ultimis grauiditatis temporibus obseruatur: doloris in lumbis et ponderis in intestino recto sensu, quo grauidae tunc haud raro afficiuntur: et doloribus spuriiis, qui aliquot ante partum septimanis haud raro oriuntur. Causam vero descensus capitis, seu huius circumrotationis, ponit in copia liquoris amnii minuta et capitis pondere vicissim aucto. Attamen non negat foetum, si magna aquarum copia adest, ita post primam conuersionem se iterum mouere posse, ut abdomen, quod subsedit, iterum adscendat. Omnia signa, ex quibus nonnulli sexum foetus, utero adhuc inclusi, determinare se posse gloriantur, ut fallacia reiicit, idemque de signis gemellorum iudicium fert, cum nec sulcus, abdomen diuidens, quem nonnulli ut tale adsumunt, in omnibus grauidis adsit, vel adesse possit.

p. 112. Secundo, quod *de partu* inscribitur, capite, Auctor Cel. primum de venaesectione sub ipso partu administranda exponit. Haec in brachio instituat, si haemorrhagia ex inferioribus partibus sub partus initio accidit, vel abdomen, aquis effluxis, dolet, aut os uteri durius, crassius et calidius est. In pede contra fiat, in omni sanguinis ex superioribus partibus profluio, aut sanguinis ad cerebrum congestione, si facies simul turget. Noxia contra est venaesectione in uteri haemorrhagia sub ipso partu, vel sub grauiditatis ultimo tempore accedente, si vehementior illa est, cum sanguinis profluum ea non sistatur, sed foemina magis adhuc debilitetur. Hinc potius ex
methodo

(*) Vid. *l'art des Accouchemens* p. 73.

methodo Cl. Puzos membranae foetus rumpantur, quo uterus se circa foetus corpus contrahat, et ita haemorrhagia quodammodo sistatur. Quod si vero iam antea ob sanguinis profluuium ex partibus superioribus vena secta est, et tamen illud non cessat, tunc venaesectio non repetatur, vel Puzotiana methodus sequatur, sed versionis statim ope foetus protrahatur. Clysmata omnia irritantia Cel. Auctor p. 123. sub partu reiicit, nec ipsius salis communis leuiorem stimulum concedit: emollientia vero clysmata plurimis laudibus extollit, cum non solum partum faciliorem reddant, sed et puerperae sanitati in vniuersum egregie conducant. Purgantia autem et emetica plane proscribenda sunt, neque vomitoria in lethargo, aut alio soporoso morbo concedenda sunt, sed in hoc casu potius venaesectio eaque repetita in pede instituat. Largum quoque sanguinis ex utero profluuium, foeminam a morte liberat. Cum p. 131. partus difficultas imprimis oriatur a resistentia partium molliorum vel duriorum parturientis, analeptica vulgo sic dicta, plerumque nullum vsum praestant, sed potius resistentiam partium molliorum, aucto humorum motu, augent. Hinc venaesectio, quae vasa deplet, saepe optimum in hoc casu remedium: hinc debiliores foeminae haud raro facillimum partum experiuntur: matribusque lipothymia affectis, vel mortuis, foetus tamen in lucem prodierunt; quapropter horum remediorum vsum Cl. Auctor tantum in summa inanitione et debilitate concedit. Neque balneorum vaporosorum vsum p. 134. fauet, cum saepe partus difficilis causa v. c. peluis angustia, iis corrigi non possit, sanguine autem caloris vi expanso, partes molliores magis adhuc turgent. Cum vulgares catheteres foeminei, fissura p. 143. in utroque apicis latere instructi, ob membranae vesicae interioris ingressum in hanc fissuram, eam

vt

vt plurimum in introductione, vel retractione catheteris laedant; alium excogitauit Cl. LEURET, qui cannulam sistit, quae nullam fissuram lateralem habet, cuiusque aperturam superiorem exacte claudit stilus, globulo in apice instructus, interius in cannula latens, non vero exterius, vt in alia antiquiore specie, eminens. Immissio vero cathetere, stilus extrahitur, quo vrina cannulam per superiorem eius aperturam ingrediatur. Si vrethra in vaginam reflexa est, Cl. Auctor hoc cathetere non vtitur, sed illam ope cereoli caui educere iubet. Quodsi vero vrina in ipso partu retinetur, ob vrethrae compressionem a capite foetus ossibus pubis appresso, catheter virilis ita quidem introducendus est, vt manubrium primo superiora respiciat, deinde vero ita circumducatur, vt inferiora spectet, eademque fere methodo iterum educendum est. Melius tamen est, si periculum adest in mora, foetum, compressionis causam, extrahere. Calculus, partum impediens, ope apparatus inferioris siue vaginalis excindendus

p. 148. est. Addit Cl. Auctor his disputationem de periculo, cui puerpera, hernia laborans, exposita est et va-

p. 151. rias cautiones necessarias addit, tandemque de tumoribus vteri vel vaginae, quae partus difficilioris causa existunt, differit, quos scalpello extirpare iubet, ligatura primum radici ita iniecta, vt ea cruciatim perfossa, extrema filorum, per eam ductorum, exterius inter se colligentur. Si vero tumoris radix non hac ratione comprehendi potest, parturientis situs, in latere opposito regressum tumoris, foetusque descensum egregie adiuuat. Tumor autem cysticus, partum impediens, incisione facta, euac-

p. 153. uandus est. Addita est obseruatio de ea vesicae hernia, qua illa in vaginam prolabitur, quae a cystico tumore facile distinguitur, cum ea, vel leniter tantum compressa, vrina sponte effluat. Prolapsus vaginae

vaginae vt plurimum oriuntur ex rugis vaginae offibus pubis proximis, in partu deletis. Tela enim cellulosa, illas replens, nimis extensa, elasticitatem suam amittit, vt humores, in ea stagnantes, tumorem producant, cuius volumen semper in nouo partu augeatur. Obseruantur vero eiusmodi prolapsus fere semper in superiore vaginae columna, quoniam tumores, posteriori inhaerentes, ob partium subiectarum molliem rarius extrorsum eminent. Adstringentes iniectiones, quas multi veterum et recentiorum plurimis ornarunt laudibus, minus vtilis sunt. Obstruunt enim orificia vasorum exhalantium, quae has partes lubricant, obstructamque telam cellulosam magis callosam reddunt. Nonnunquam intestinorum portio eiusmodi tumorem ingreditur, quod partum, ob dolorem, a compressione intestinorum natum, difficilem reddit. Parturientem in hoc casu Auctor Cl. p. 161. genibus et cubitis incumbere iussit, quod consilium quoque, intestinis hac ratione regressis, optime cessit. Potest quoque in parturiente carcinoma vteri adesse, cum illud, vt Auctor Cl. aliquoties vidit, conceptionem foetus et grauiditatis ad iustum terminum durationem non impediat. Ex quatuor grauidis, hoc malo affectis, Cl. Auctor vnam, saluatione in ea excitata, sanauit. Pessaria ita applicentur, vt p. 164. margo posterior coccygem, anterior perinaei marginem, partes laterales tuberositates ischii, media vero pars superficiei inferioris anum respiciat, superiore autem orificium vteri altius quidem in vagina sustineatur, quam id, si nullum pessarium adest, in statu naturali collocatur; quam veri situs pessariorum descriptionem ideo hic adduximus, quoniam multi, iique satis magni nominis, scriptores artis obstetriciae docent, pessaria in apertura peluis superiore aut supra eam adhuc haerere debere. Cum vero hac ratione penis virilis in coitu orificium vteri non attin-

gat, ratio non patet, qua conceptio in eiusmodi casu fieri potest, quod tamen saepenumero contingere, experientia docet. In vniuersum autem pessaria ova-lem figuram habeant, concaua sint in superiore superficie, quo orificium vteri sustineant, foramen autem non nimis amplum sit, ne illud ipsum orificium eam ingrediatur, cum haec res polyposarum excrescentiarum, incarcerationis (*étranglement*) orificii et catameniorum retentionis causa esse possit. Foemina vero, pessarium gerens, frequentioribus iniectionibus sordes abluat, ne eae, circa pessarium collectae, varia incommoda producant. Alia, quae ad prognosin spectant, omittimus. De placentae extractione Auctor Cl. ita disputat, vt primo spontaneam eiusdem expulsionem describat, quam natura, nouis accedentibus doloribus, absoluit, vel absoluere tentat, doceatque, hoc ipso tempore naturae conamina ab obstetricante adiuuanda esse (*). Citius hoc expulsionis tempus accedit in robustiore puerpera, si parua tantum liquoris amnii copia adfuerit, vel iam diu ante partum effluxerit, tardius in debiliore, imprimis si multum aquae habuerit, quo in casu intempestiua placentae extractio inuersionem vteri vel funestam haemorrhagiam producere potest. Placenta enim nunquam tuto extrahitur, nisi vterus se antea contraxerit, quod manu, abdomini imposita, facile cognoscitur. Vtero vero contracto, haec quoque extractio caeteris paribus nullum periculum adfert, faciliusque absoluitur, cum, fundo vteri contracto, orificium eius ob antagonismum, qui inter has partes intercedit, minus resistat. In haemorrhagia vero citius educatur, cum contractionem vteri, qua orificia vasorum clauduntur, egressumque sanguinis impediatur, qui in vtero coagulatur. Si vero sponte foetum sequitur, neque tamen vterus contrahitur, ille

(*) Similia fere iam habet Auctor in *Mem. de l'Acad. de Chir.* T. III. p. 216. Comment. nostr. Vol. VIII. p. 208.

ille manu, orificio eius admota leuiter, quo se constringat, irritetur. Separatur facillime placenta ab vtero, si in superficie, quae vterum respicit, paucae eminentiae et depressiones neque profundae adfunt, ipsaque placenta non nimis magna et crassa est. In extractione placentae ea secundum axin peluis, i. e. primo versus os sacrum et deinde versus anteriora, et si laterali parti vteri adhaeret, semper in oppositum latus trahatur, praetereaque attentio habeatur, quo membranae simul extrahantur. Adduntur re- p. 187.
gulae, in ipsa separatione placentae ab vtero obseruandae. Expulsionem placentularum foetuum abortivorum, si nulla haemorrhagia adest et orificium difficulter cedit, naturae Noster permittit, aut saltem, iniecta aqua tepida, adiuuat. In haemorrhagia vero, in qua vt plurimum orificium vteri paruam tantum resistentiam opponit, separationem et extractionem, digitis aliquot immissis, absolvere tentat. In reten- p. 193.
tione vrinae post partum, catheterem, supra descriptum, in vesica relinquit, vsque dum elasticitatem suam iterum recuperauit. Apertura vero stilo claudatur, ne vesica contracta circa catheterem ab eo perforetur, quod ob paralytin vesicae, qua fibrae eius minus dolent, nonnunquam inscia puerpera factum est. Hinc alium excogitauit Noster catheterem breuiorem et crassio-rem et ita fabricatum, vt exterius ligatura firmari possit. Ultimo tandem lo- p. 198.
co varia emendat Cel. LEVRET in methodo polypos ligatura auferendi, cuius descriptionem olim exhibuit (*). Inuenit enim, duriores quidem polypos hac ratione optime tolli, sed non aequae molliores, quorum radix, dum circumuolutione instrumenti ansam ligaturae constringere tentamus, motum instrumenti sequitur. Hinc loco fili argentei cannabino nunc vitur, duplicemque loco simplicis ansam format, quae
D d 2 tamen

(*) Vid. Memoir. de l'Acad. de Chirurg. T. III. p. 518.
Comment. nostr. Vol. VIII. p. 220.

tamen cum sine figuris difficulter intelligi possint, hic omittimus.

- p. 205. Tertio capite de morbis variis puerperarum et primo quidem de exanthematibus malignis (*éruptions malignes*) differitur. Describuntur vero quinque species miliarium, quas omnes a se inuicem differre diuersamque medendi methodum exigere, Auctor contendit. Vera tamen differentia tantum posita est in diuersitate partium corporis, vbi morbus potissimum vim suam exercet, qui v. c. cerebrum, vel thoracem vel abdominis viscera potissimum occupat. Respicendum vero est in curatione huius morbi praecipue ad putridam acrimoniam, primis viis inhaerentem. Hinc primo vel secundo puerperii die emeticum Noster porrigit, venaesecionem vero, licet cerebrum adfectum sit, plane reiicit, et potius primas vias euacuare iubet. Vesicatoria quoque plurimum laudat, monetque, vlcera inde nata diutius aperta seruanda esse. Si pectus vero aut abdomen morbus occupauit, venaesecio in brachio concedi potest. Si autem exanthemata se ostendunt, statim vesicatoria applicanda sunt et *kermes minerale* exhibetur.
- p. 224. Alias quoque febres putridas puerperarum eadem fere methodo tractat et in variolis quoque illarum, emeticis, kermes minerali et vesicatoriis utitur, opiata vero nunquam, quamdiu materia euacuanda adhuc in corpore superest, adhibet, illorumque usum tantum in statu conualescentiae concedit. Ad dit tandem comparationem purpurae cum varioloso morbo, causamque, cur nonnullis in locis plures puerperae miliari morbo pereant, in linteorum mutatione, iusto citius facta, ponit, quam insigniter non cere autumat.
- p. 235. Furunculi, qui in puerperis proveniunt, ex purgantium neglectu, narcoticorum abusu aut post miliarem eruptionem oriuntur. Hinc purgan-

purgantia, si indicantur, semper adhibeantur. Opiap. 241.
 tis, quae a multis in doloribus post partum com-
 mendantur, minus fauet. Hi enim vel ex corpore
 extraneo, in vtero adhuc contento: vel ex transitu
 liquorum per substantiam vteri et egressu lochio-
 rum impedito, (cuius rei causa fere semper in antec-
 edente puerperio posita est, vt dolores in subsequen-
 tibus puerperiis semper augeantur): vel ex vteri in-
 flammatione oriuntur, in quibus omnibus narcotica
 vel inutilia vel noxia sunt. Febris lacteae (*fievre de* p. 252.
lait) nomen reiicit, cum febris appellatio semper sta-
 tum praeternaturalem inuoluat, haec vero naturalis
 sit et idea febris necessario expectandae, saepe faciat,
 vt medici minus attenti febrium putridarum initium
 negligant. Varia deinde praeiudicia vulgaria exa- p. 255.
 minat, v. c. quod foetus dolores colicos experiatur, 259.
 si puerpera iis caret et contra: quod lac, a puerpera
 potatum, lac e mammis pellat, quae res ob lac non di-
 gestum varia incommoda et ipsam metastasin lactis
 producit etc.

Quarto tandem capite *de nutricibus et regimine* p. 263.
infantum recens natorum disserit. Multa de delectu
 nutricum monet. Foetui per quatuor priores a natiui-
 tate dies lac maternum non porrigit, vsque dum febris
 nulla in puerpera amplius adsit, pluribusque ostendit,
 quomodo foetus sine lacte humano nutriri possint. In-
 ter animalia, quorum lacte alii potest, capram reli-
 quis praefert. Lactare iubet infantes ad illud vsque p. 315.
 tempus, quo sedecim vel viginti dentes habent, i. e.
 ad duodeuigesimum vsque mensem, cum lac infi-
 gnem vsum in dentitione praestet, qua occasione
 multa quoque de dentitione in vniuersum, ordine,
 quo dentes erumpunt etc. monet. Venaesectionem
 in infantibus non solum in conuulsionibus a denti-
 tione, sed et in aliis morbis, si febris adest, multum

commendat. Corpora dura gingivis ad dentium eruptionem adiuuandam applicare, noxium est, cum gingivae exinde callosae fiant. Plura alia, quae ad regimen infantum diaeteticum et ablationem attinent, hic omittimus.

III.

Tal om Nödvändigheten och förmånen af de Chirurgiska Handlagens förkortande i utöfningen, hållet för Kongl. Vetenskaps Akademien, vid Präsidii nedläggande, den 15. Julii 1767, af OLOF ACREL, Med. Doct. Professor och Regements Fältskär vid Kongl. Adels-Fanan. Stockholm, trycht hos Direct. Salvius, 1767. 8 mai. pl. 5.

i. e.

Sermo, de necessitate et commodis expeditioris breuiorisque encheiresium chirurgicarum exercitii, habitus coram Reg. Academia scientiarum, quum Praesidis munere decederet, ab OLAO ACREL.

Non is est celeberrimus vir, qui recentiorum merita de expediendo chirurgiae exercitio per partes suas perlustrans, propriaque ad id spectantia consilia, crebro in nosocomiis et populosa vrbe cum aegris commercio confirmata, subministrans, veterum maiorumque nostrorum honori aliquid detractum cupiat. Multa enim, ab istis detecta, suo iure laudes sibi vindicare non negat. Longe quoque facilius reputat, inuenta iamiam facta corrigere, quam omnino noua in lucem producere; nec errores ipsos suo fructu carere, vtpote in quos, nisi maiorum nostrorum

nostrorum vestigijs admoniti, ipsi facile incideremus. Id tamen recentiorum dandum sollertiae et sagacitati Noster arbitratur, quod, prout multarum nouarum encheiresium exstiterunt inuentores, ita et maiorum nimiam simplicitatem expoliuerint et quae ambagibus suis peccare viderentur, breuiori, in artis commodum, opera peragere docuerint. Quidnam in his praestitum sit, exemplis, ex vniuerso chirurgiae ambitu suscitatis, abunde demonstrat Noster, in veterum non minus, quam recentiorum monumentis versatissimus. Nostrarum vero partium in primis erit, eorum momenta quaedam indicare, quae Auctori et sub hodierna in chirurgia luce ad eandem ulterius perficiendam facere videntur. Quae omnia Auctor Cl. secundum partium corporis humani seriem persequitur.

In haemorrhagijs largioribus sistendis, reiectis p. 9. stipticis, fidem vnice Cl. Auctor ligaturis tribuit, ad quas tamen peragendas acum simplicem duplici isti, a Cl. RAVATON inuentae, praefert. Vulgarem fungum fomentarium, quercina virtute plane superparem, utroque autem spongiam marinam tutiorem existimat; quam, ut tanto firmiter arteriae discissae sese applicet, vel digitis in angustam moleculam coarctat, vel cera liquata imbuendum curat.

Ad aneurysmata coercenda utitur peculiari in-p. 13. strumento, quod constat ex duabus tabulis ligneis, filo ferreo, in spiram contorto, inter se vnitis. Stiptica ista validiora infidi quam maxime vsus, quorum ex censu sunt, HELVETII pilulae ex sanguine draconis et alumine, cortici Peruuiano sub anodynae medicinae connubio, in profluuijs sanguinis internis, longe postponit. Nec probat gummi istud Okiao *)

D d 4

dictum,

*) Quum gluten istud paucis tantummodo notum sit ex OSBECKIO (*Ostrindiska Resa* p. 200) memorare iuuat,

p. 16. dictum, ob inertiam suam repudiandum. Iure quoque culpat farraginem istam remediorum, vitiis externis dicatorum, fasciarumque et instrumentorum copiam.

p. 17. Hirudines ad educendum sanguinem, ex contusione intra cranium stagnantem, si collo applicentur, valde proficuas habet. Nihil vero mali ex terebratione cranii super ipsis futuris vel sinibus frontibus vel temporum siue occipitis osse metuit, modo loca, per quae vasa ampliora prorepunt, vitentur.

In curanda epiphora a fistula lacrymali Cl. F O U B E R T methodus Nostro praecipue arridet. Quoniam vero tubulus iste aureus, ab illo inuentus, ob cylindricam suam figuram sub sternutatione vel alio fortiori capitis motu haud raro excutitur, alio adiumento Noster vtitur. Nempe aperto sacco lacrymali, osseque vnguis acu triquetra perfosso, immittit tubulum aureum conicum, margine recuruato instructum, per cuius duo foramina filum, in ansam ligatum, transigitur. Post spatium 21 dierum consolidationem fere perfectam vidit.

p. 20. Pro cataracta extrahenda, modo capsula ipsa non opaca euaserit et lens crystallina iustam durtiem habeat, vnico scalpello acquiescit, quo et corneam et ipsam capsulam aperit et cuius cuspide ipsam lentem eximit. Molliorem vero cataractam

p. 22. pressione eliminat. Vt trichiasis et distichiasis medeatur, cutem figura semilunari, vel, nisi hoc sufficiat, quadran-

uat, istud sapore ingrato instructum ex pelle asinina elici et in India orientali contra phthisin, ore liquatum, vel infuso theae solutum vsurpari — Addere autem his potest recensiois huius auctor ex specimine, quod olim in Suecia vidit, illud tabulam referre nigri coloris, characteribus variis Chinesibus notatum et ab hac gente nonnisi carissimo pretio Europaeis vendi. v. Comment. nostr. prim. Decad. Supplem. III. p. 475.

quadrangulari forficis ope aufert. Nam emplastrum glutinans, a Cl. DE LA FAYE commendatum, non multum iuuat, quin temporis dispendio nocere affirmat, instrumentum autem, ab isto propositum, vix in vsum trahi posse. Curam tamen insuper habere humorum correctionis et deriuationis ab oculis, impense iniungit.

Labium leporinum scalpello excindere sine alius p. 23. instrumenti adiumento consuevit; quoniam forfex maiorem vasorum conuulsationem efficit et alterutris manus liberum vsum intercipit. Acus autem transfigendas vel aureas vel auro obductas esse, desiderat.

In hydrope oculi per canalem, facta in tunica p. 24. sclerotica apertura, serum congestum euacuat. Testiculum et tutius et sub minori dolore auferre, quam secundum Cl. LE DRAN methodum fit, Noster docet, praerogatiuam sui artificii a laxiori ligatura praecipue deriuans. Vtut vero Cl. Auctori ambages in praxi chirurgica displiceant, in cancro mammaram extirpando, enucleationem tamen sectioni circulari, quae citius tollere malum videtur, praestare expertus est, quod prius scilicet artificium et consolidationem accelerat et nouam canceri progeniem auertit. Quum vero vnguenta et emplastra sanationi vulneris remoram struant, linteo carpto fere vnice deligationem perficit.

A pectoris paracentesi nihil omnino auxilii spe p. 32. rat, nisi ipse exundantis liquidi fons obturari queat. Affulgente autem successus spe, festinandum, nec consueto loco, sed intra costam sextam et septimam, computo ab infima facto, in distantia a sterno et vertebri aequali, ad consilium Cl. SHARP sectionem instituendam censet.

An pneumatocele et pneumatomphalocele vere p. 38. existant, dubia profert, quae ad ipsam tympaniti-

dem extendit. Varias autem istas, ab auctoribus notatas hydroceles species, ad vnicam restringit, semper et fere in sola testiculi capsula lympham colligi obseruauit; prout vbiuis fere simul obstructum induratumque testiculum vel epididymidem reperit. Saccum cultello potius, quam caustico aperit, quum hoc ipsum sub consueto isto indurationis vel degenerationis canerosae connubio noxam insignem pareret.

In scirrhosis tumoribus resoluendis minus efficacem reperit Noster cicutam; HUMBORGII autem effatum de scarificationis testiculi vtilitate horrorem incussit.

p. 42. Lectu non minus digna sunt, quae Auctor Cl. de herniarum curatione disputat. Vt praeuertatur prolapsui intestinorum vel omenti vltiori, nihil efficacius inuenit, quam ipsius sacci herniosi prope anulum abdominalem per vinculum ablationem, sub qua vero sollicite cauendum, ne funiculus spermaticus ipse vinculo comprehendatur. Exempla quoque nota sunt Nostro praecisi ad anulum testiculi, quo iste tanto firmiter clauderetur. Quod ipsum consilium Auctor tamen non sequitur, licet virili vi nec monorchides defraudatos esse experientia doceat.

p. 46. Superuacaneus quoque illi non potuit non videri numerosus iste instrumentorum ad euoluendum calculum ex vesica apparatus. Quod iudicium vel paulo ante sectio a sagacissimo anatomiae et chirurgiae Professore Stockholmiensi, MARTIN, feliciter et in honorem viri cel. haud mediocrem, in difficillimo casu instituta, confirmauit. ACRELI autem nostri iudicio, sectio lateralis secundum CHESELDENII methodum, sed fratris COSMI lithotomo pro aperienda vesica eiusque collo, peracta, omnibus reliquis methodis antecellit. Ad primam sectionem vtitur scalpello, quo ipso, deficientibus aliis instrumen-

tis,

tis, acquiescit. Vna vrſi nihil leuaminis aegris, Au-
 ſtoris curae demandatis, praeflitit.

Fuſius recenſet Cl. Auſtor duas aneurysmatis hi- p. 98.
 ſtorias, quarum vna ad arteriam ſubclauiam, altera
 ad carotidis ſiniſtrum truncum pertinet; vtrumque
 autem vitium felici auſu dexteritate Auſtoris ſana-
 tum eſt. In diſciſſa plane arteria, adeo, vt fines eius
 diremti ſeſe ſubtraxerint, ideoque vnionem reſpuant,
 iubet Auſtor ſingulum extremum vulgari futura no-
 doſa ſeorſim vinciri. Data hac occaſione, narrat, ſe
 ſemel vna cum arteria neruum cubitalem vinculo
 complexum fuiſſe, quo ipſo vero tantum abeſt, vt
 conuulſiones fuerint enatae vel dolores, vt potius
 nihil niſi ſtuporis ſenſus in digito annulari et mini-
 mo, mutato poſtea colore ſituque vnguium horum
 digitorum, perceptus fuerit. Quam ſollicite autem
 diſtingui debeat aneurysma ab aliis tumoribus, illi
 aliquando momentis quibuſdam ſimilibus, exemplis
 comprobatur.

De membrorum amputatione aliter ſentit, quam p. 67.
 Cl. BILGVER, (licet ante cum eodem fere rigore Cl.
 DE LA PEYRONIE eam damnauerit) quem mira-
 tur chirurgiam iſtam in ſphacelo, adeo ad ipſum os
 penetrante, in aneurysmate, quod totum membrum
 nutrimento ſuo defraudat, carie demum, os vndique
 depaſcente, differre; nec pauciores ex neglecta ni-
 mis diu, quam accelerata intempeſtiue membri ſolu-
 tione interiſſe perſuadet. Iuncti vero vitae periculi
 non tam ipſius huius chirurgiae naturam, quam ma-
 lum quoddam ſubdole in humoribus nidulans, reum
 facit. In ipſa vero eius inſtituendae ratione mauult,
 praeunte Cl. LOVIS, ferram tribus digitis trans-
 verſis ſupra ſectionem circularem applicari, quam
 carnem in duas lacinias diſcindere, metuens nempe,
 ne ex maiori iſta plaga dolorum vehementia creſcat,
 et ſuppuratio, heſticaque febris ſeſe adiungat.

Haec

Haec sufficiant de libello dixisse, mole paruo, sed rebus grauiissimo, vt, quae Auctori insit in chirurgia exsequenda perspicacia, in locupletanda nouis inuentis sagacitas, nisi vel aliis tot documentis consent, quae et acta academiae scientiarum Stockholmiensis, et opus eximium obseruationum (*) in nosocomio chirurgico, cui Cel. vir praeest, factarum, (ne alia attingamus,) exhibent, innotescat. Futuros vero, qui, haec legentes, vt Cl. Auctor promissa sua de reliquis momentis hic omissis, quae ad chirurgiam commodius exercendam spectant, eadem sollertia expendendis, breui expleat, nobiscum auide exoptent, non est, quod dubitemus.

(*) *Chirurgisbe Händelser anmärkte vri kongl. Lazarettet samlade och genom utdrag af Dagboken til trycket befordrade på högloftige kongl. Lazarettens Directionens befallning af OLOF ACREL. Stockb. 1759. 8.*

IV.

De l'Exploitation des Bois, ou moyens de tirer un parti avantageux des Taillis, demi Futaies et hautes Futaies, et d'en faire une juste estimation: avec la description des arts, qui se pratiquent dans les Forêts: Faisant partie du *Traité complet des Bois et des Forêts*. Par M. DU HAMEL DU MONCEAU, de l'Academie Roy. des Sciences etc. Ouvrage enrichi de figures en taille-douce. A Paris chez H. L. Guerin et L. F. De la tour. 1764. 4. Part. I. Alph. 2. plagg. 8 sine praefat. Part. II. Alph. I. pl. 12. Tab. aen. 36.

i. e.

De lignis caedendis et methodis, cum emolumento adhibendis variae aetatis arboribus, deque eorum pretio rite aestimando. Accedit descriptio laborum artificum, in sylvis propter varios lignorum vsus susceptorum, tanquam pars completi tractatus de lignis et sylvis. Auctore DU HAMEL DU MONCEAU.

Quamvis huius elegantis, vt solet Cl. Auctor, libri ea sit praestantia, quae multis, praecipue oeconomicis vtilissima esse possit, nec non de multiplici eius doctrina egregia sistat documenta: multa tamen, quae ad nostrum non spectant scopum, intacta relinquere cogimur, atque harum rerum gnaris ipsum opus vehementer potius commendamus, quam nouo hoc specimine denuo comprobauit Cl. Auctor, oeconomum demum eum esse posse, qui cum experientia, quam plerique sufficere arbitrantur, variarum, physicarum nempe et mathematicarum, scien-

scientiarum pleniorē coniunxerit cognitionem. Dabimus itaque totius operis et instituti breuē delineationem, quantum autem laboris et industriae adhibuerit Cl. DU HAMEL, quibusdam comprobabimus specimenibus. Antea vero simul monemus; idem opus in nostram quoque linguam iam translatum communi vtilitati adaptatum fuisse (*).

Ipsē Cl. Auctōr in praefatione totius operis delineationem nobis tradit, quam, quo lectoribus eo melius appareat, quid in eo contineatur aut quaeri debeat, breuibus tradere animus est. Constat ex quinque libris, quorum tres priores primam, reliqui secundam partem conficiunt. *Liber primus* generalem considerationem physicam lignorum tradit, vbi eorum analysi physica, chemica, partesque componentes recensentur, nec non qualitates lignorum, ad varios vsus adhibendorum, tum ratione soli, tum ratione habita fitus, aetatis cet. adducuntur, et mandata principis huc pertinentia pertractantur. *Liber secundus* vero speciatim de lignis caedendis agit, (*des Taillis*) quo nomine complectitur arbores, quarum aetas annum quadragesimum non excedit. Consideratur

(*) Prodiit hac inscriptione: *Von Fällung der Wälder, und gehöriger Anwendung des gefällten Holzes, oder wie mit dem Schlagholz, dem halb und ganz ausgewachsenen Oberholz, umzugehen, und alles benannte Holz richtig zu schätzen und anzuschlagen ist. Nebst einer Beschreibung der Handwerker, die ihre Arbeit in den Wäldern verfertigen, als ein zur vollständigen Abhandlung von dem Forstwesen gehöriger Theil. Von Herrn DU HAMEL DU MONCEAU. Ins Deutsche übersetzt von CARL CHRISTOPH OELHAFEN VON SCHÖLLENBACH, der Reichsstadt Nürnberg Wald-Amtmann. Herausgegeben von A. W. Winterschmidt, Kupferstecher und Kunsthändler in Nürnberg. Gedruckt bey de Launoy Erben 1766. 1767. in 4. 2 Theile mit Kupfern. Quae translatio accuratum ectypon est.*

deratur itaque aetas, qua conuenit ligna caedere, quae vario respectu varia est, potissimum propter usum, quem aliquis quaesierit, quo facto simul diuersa artificia eorum, qui ligna caedunt, scindunt, adaptant vsibus, carbones conficiunt, aliaque studiosissime explicantur, iconibusque nitidis illustrantur. *Tertio libro* deinde disquisitio arborum longiorum explicatur (*visite des futaies*). Qui liber propter experientias et experimenta, copiosius instituta, excellit, signa nempe tradit, quibus arborum aptitudo ad varios vsus dignoscatur, arborum, vulgo in syluis crescentium, relationem affert, atque de tempore, caedendi easdem, dispicit, densitatis lignorum differentias percurrit, et pericula, qua ratione praecauenda sint, declarat. *Quartus* porro liber caesorum horum lignorum vltiores administrationes exhibet, vbi de cortice, ramis relinquendis aut mox auferendis, de fissuris lignorum, earumque causis, de incuruatione eiusdemque reductione et de permultis aliis, inde parandis instrumentis, machinis, vsibusque oeconomicis, fuse et accurate differitur. *Quinto* tandem et vltimo *libro* ad lignorum iam caesorum et destinatis vsibus aptandorum naturam respicitur, simulque eorum morbi nonnulli indicantur.

In primo libro, qui physicam lignorum doctrinam suppeditat, non vegetationis naturam disquirat Noster, sed quod ligna corpora sunt heterogenea, decompositionem eorum considerat, quae vel per artem, vel per naturam fit, quo iis inferuiat, qui pleniori cognitione imbui velint. Fermentationis itaque atque putrefactionis signa et effectus cognitos refert, de partibus componentibus, quae ratione se iungi possint, explicat, simul autem, quatenus ex hac cognitione varia phaenomena, in lignis caesis obseruanda, diiudicari possint, declarat. Salia acida mine- p. 22.
ralia in plantis esse probat, quod in succis plantarum
non-

- nonnullarum inueniatur tartarus vitriolatus, sal marinus et nitrum. Libere tamen fatemur, exquisitam salium historiam et genesin mediorum nobis non multum necessariam videri iis, qui lignorum vsu me-
- p. 41. chanico indigent. Obseruatio vero naturae conueniens est, destructionem lignorum esse in ratione inuersa formationis, id est, recentiores partes vetustioribus citius perire. Ratione soli, in quo arbores crescunt, magna est differentia. Assumit Cl. Auctor, quatuor terrarum genera, terras scilicet aquosas et paludosas, macras ficas, aridas, argillaceas, pingues,
- p. 46. et deinde fertiles. (*substantieuses et fertiles.*) In paludosis nunquam arbores bonae notae vegetant, vel quae possint operibus durabilioribus adhiberi. Ob nimiam enim succorum aquosorum copiam et glutinosorum defectum leuia sunt ligna, rarioris texturae, facile finduntur, insectis facillime laeduntur. Terrae macrae, sabulosae vegetationi arborum fauent, in primis, quod ex his terris inferiores vapores adsurgentes, radicibus humectandis inseruientes, incrementum perficiunt, sed et illae teneriorem lignosam substantiam relinquunt. Argillaceae et pingues humidae intumescunt, firmiter in partibus suis cohaerent, difficulter exsiccantur, nec a solis radiis, vix penetrantibus, incalescunt, hae incremento arborum non conueniunt, nisi vel arena, vel alius terrae parte mixtae sint. Fertiles tandem ob facilem partium solutionem, a pauca quoque aqua praestandam, quod arborum incrementum laetum permittunt, optimae iudicantur. Signa sunt non ex colore, qui varius est, sed facile quod fatiscunt, non tamen in puluerem resoluuntur, quia calcis ad instar funduntur quasi. Durities et resistentia lignorum, ex arboribus, in eiusmodi terris crescentibus, desumtorum, confirmant bonitatem, quod ex numerofo catalogo arborum, earumque qualitatum, hic subiuncto, magis adhuc

adhuc corroboratur. Situs etiam arborum non negligendus est, qui vel a climate, vel a loco editiore declivioreque pendet, vel etiam a modo, quo solis radiis exponuntur arbores. Quercus in calidiore loco melior est ac in frigidiore. Situs in decliviore parte montis praeualet planitiei, aeris etiam liberioris perflatu fruitur, requiritur tamen simul, vt et terrae fertilis copia adsit et calori solari aditus decens pateat. Minus arridet Nostro vulgaris sententia, eam, quae meridiem respicit, partem arboris duriorum esse illa, quae versus septentrionem vertitur, de qua iam in Physica arborum egit, nec, quae ex circulo- rum ligneorum indole desumitur, demonstrationem valere docet. Pari quoque ratione iudicat de expositione arborum ad certam mundi plagam, singulam nimirum et praestantiam habere, et vitia inducere, multumque respiciendum esse ad ventos, ad transpirationem arborum auctam, interceptam vel suppressam, et ad frigoris vim hiberno tempore. Opera p. 103. denique varia, ex lignis construenda, exigunt, vt aetatis arboris ratio habeatur. Vegetationis contemplatio docet, quod exteriora strata lignorum tenuiora sint interioribus, quippe quae sint annosiora, ita, vt arbor centum annorum habeat interius stratum centum annorum, exterius vero vnus anni. Hinc lignum, ad radicem propius, plus ponderis habet, ac illud culminis, id quod pluribus, institutis experimentis, egregie comprobatur. Vt tamen sine vitio sit lignum, necesse est, aetas nimia vero vix non semper interiora vitia secum habet atque eadem contrahit, quam ob causam nec magnitudo, nec annorum copia sufficit ad perfectionem arboris determinandam, sed contemplatio vegetationis vel laete succedentis vel deficientis. Quae vero pro diuersitate climatis, soli aliarumque iam dictarum conditionum discrepat. Satis interim arbitramur, ex pau-

cis his momentis adductis patere, quanta sit sollicitudine et attentione opus oeconomus, naturae vestigiis sequi qui allaborauerit, quantum pretium statuendum Cl. Auctoris laboribus.

Haec ad primum librum pertinent, reliqui ferè omnes, a nostro magis alieni scopo, in caedendis aestimandis, vendendisque arboribus inseruiunt huius rei studiosis. Notamus tantum, Cl. Auctorem arbores, in syluis Galliae occurrentes recensere et usus earum in genere indicare. Multa quoque tentamina ab eo facta sunt ad definiendum tempus, quo arbores caedere conueniat. In quo sane opus est tempestatum, earumque vicissitudinum rationem habere.

p. 284. Etsi enim primo vere arbores laetius crescunt, paullo post tamen iterum quiescunt sine sensibili incremento, quippe quum nec arbores hyberno tempore, in vniuersum dormientes quasi, quiescant, quin gemmas augeant, capillares radicum fibrillas forment, immo trunco suo, vt experimentis constat, aucescant.

p. 320. Nonnullae foliis permanentibus ornantur, immo oculi, arboribus insiti, foliis licet cadentibus, adhuc virent.

p. 333. Maximum pondus mensae decembri ianuarioque habent, minimum iunio atque iulio, priori itaque tempore plus succi inest arboribus, ea tamen ligni portio, hyeme caesa, semper etiam exsiccata, ponderosior manet ea, quae aestate caesa fuit, quum aestate simul cum succis particulae densiores euaporent.

p. 345. Nullam tamen attentionem meretur luna eiusque phasae, nec venti sicci, quam vtramque conditionem multi sanctè obseruandam esse clamitant, quod iterum facta tentamina aliter definiunt.

Subsistere cogimur, quum interspersas vbique obseruationes physicas nequeamus hic recensere omnes, elegantes delineationes et rerum propositarum

tarum

tarum accuratas demonstrationes, Cl. Auctoris solidioris doctrinae testimonia, denuo consulere eos iubemus, quibus interest, reportare fructus ex cultura arborum.

V.

Dritte Fortsetzung der vorläufigen Nachricht von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen und Beobachtungen, von IOSEPH GOTTLIEB KOELREUTER, der Arzneywissenschaft Doctor, Hochfürstl. Baden-Durlachischer Rath und Professor der Naturhistorie. Leipzig in der Gleditschischen Handlung 1766. 8. 10 Bogen.

i. e.

Continuatio tertia relationis praeliminaris de variis ad sexum plantarum spectantibus tentaminibus et obseruationibus. Auctore D. IOSEPHO GOTTLIEB KOELREUTER.

Non eas tantum, quas in prioribus libellis proposuerat Cl. Auctor (*), obseruationes hic confirmatas atque plenius illustratas reperimus, sed etiam noua inuenta, reiteratis tentaminibus certa reddita, nunc miramur. Ex quibus metamorphosis vnus speciei naturalis in aliam praecipue eminet, cuius quidem possibilitatem nos aequae ac Noster, vix statuendam esse, praesumebamus. Quantum itaque hisce pretium merito sit statuendum, veris rerum aestimatoribus non obscurum eueniet.

Recensentur autem denuo tentamina sexaginta et quinque, instituta cum variis speciebus verbascorum, nicotianarum, dianthorum, daturarum, ialap-

E e 2

parum,

(*) Vid. Comment. nostr. Vol. XIII. P. I. p. 43 sqq.

parum, cheiranthorum, sidarum, cucurbitarum, aquilegiarum, nec non aliquae olim fusceptorum emendationes et in eas animaduersiones adiiciuntur. In ipsis tentaminibus et cognitam a Cl. Auctore adhibitam solertiam et accuratissimam differentiarum descriptionem, quoad singulas partes plantae, hic quoque notamus, sic, vt post descriptam hybridae cuiuscunque plantae indolem, comparatio cum patre matreque plantae instituta recensetur, ex verbascis autem vix aliqua foecunda reddita fuit et ea, quae hinc inde apparuerunt, feminum rudimenta exsucca erant et tanquam inutilia reiicienda. Sed, quod ex quinque specierum verbasci varia coniunctione diuersae existebant plantae, quaestio oritur, numne etiam sponte sua per naturam tales hybridae generentur plantae, vel quaenam praecipue causa talem impediatur genesin. Spontaneam commixtionem nulla observatio vnquam confirmat; quae enim ab Ill. LINNAEO observata fuit, nondum omni est exceptione maior, quin peculiarem aliquam causam accessisse maxime probabile est. Infecta namque in verbascis frequentem admodum eius modi variationem producerent, ni sapientissima naturae lex id praecaueret, secundum quam proprium plantae prolificum sperma, sufficiente quantitate decenteque qualitate praesens, aliud quodcunque accedens respuit atque a vi foecundante excludit. Sit autem, vt peregrinum sperma pistillo applicetur prius, proprium ex antheris quam euoluatur, quod in plantis, natiuo in solo non crescentibus, facile contingere potest, tunc non impossibilis erit hybridae productio. Inter alia tamen ad plantarum hybridarum naturam pertinet, eas diuturniorem vegetationis durationem vegetioremque habere ac simplices, quippe quae deflorescentes non proxime emoriantur, an forsitan ex eo, quod femina non perficientes, optimis succis non exhauriantur?

Nicotiana rustica, paniculataque, non infoecundae in statu hybrido composito, nouis compositionibus variis factis, tandem *nicotianam rusticam in paniculatam penitus transmutauit*, in gradu nempe ad-P. 51. scendente quarto, vt acutissima quoque peruestigatio vix differentiam aliquam detexerit. Suspiciatur etiam non sine ratione Noster, forte alias plantas paucioribus gradibus ascendentibus perfectas natiuas iterum reddi posse, quum ad relationem foecundationis respiciendum sit. Dianthi barbati et chinensisP. 56. hybridas plantas sponte nasci vidit Cl. Auctor in hortis, id quod ex staminum imperfectione, huic plantae non inconsueta et foecundatione cum spermate alieno deriuandum esse iudicat, siquidem etiam hybridae facile iterum in natiuas sponte redeant, vti recensita, hanc ob causam instituta, tentamina docent. Est enim in dianthis componendis Cl. Auctoris multiplex solertia, ex quibus etiam compositionibus miranda specimina prodire, quorum singulorum partes omnes ad amissim recensentur. Colores corol-P. 85. larum non parum mutationis sunt perpeffi, plerumque in hybridis medius color persistens deprehenditur, in dianthis hortensibus autem nulla regula valet, forte ob culturae varietatem. Ex quo conicit, plantas aequae ac animalia, per longas annorum series praeter naturam tractata, aequilibrio destitui, colorem itaque non solum, sed formam, situm, proportionem, numerumque partium mutari eodem modo posse, ac idem in genesi hybrida fieri solet, immo numne idem in hominibus eueniat, ambigit. Maximam vbertatem foecundorum feminum dedit *Dianthus plumarius Sibiricus*, a b. GMEELINO pri-P. 89. mum descriptus, cum *Chinensi* foecundatus, cuius corollae albissimus color, roseis carneisque nubeculis pingebatur, nullam cum *diantho glauco*. Praeteri-p. 107. mus reliqua, de aequilibrio quod in plantarum hy-

bridarum, tum naturalium, tum artificialium, genesi conspicitur, dicturi. Hoc autem strictius latiusque sumi ac intelligi potest; stricte quidem in plantis, nulla nondum ratione degenerantibus, deinde in generatione plantarum hybridarum ab vtraque parte maxime infoecundarum. In prioribus summa, in his nulla fertilitas signum exhibet certum. Huc etiam pertinet planta hybrida ex vtraque parte foecunda. Latiori in sensu aequilibrium est in plantis naturalibus, aliquo modo degenerantibus, in simplicibus hybridis, ab vna alteraue parte, vel vtrisque inaequali proportione foecundis, porro in compositis hybridis plantis, eodem modo aliquam fertilitatem monstrantibus. In vniuersum, aequilibrium tollitur, si vnus alteriusue sexus sperma alterum superat. Si itaque matris sperma superat, maior erit cum matre affinitas et contra. Ex quo simul arbitramur, transitum ex hybridis in naturalem plantam p. 110. etiam dilucidari posse. Infoecundum statum globuli spermatici antherarum vacui, flaccidique luculenter demonstrant, signa a parte matris autem nulla certa habentur. Similitudo hybridarum plantarum, sexu inuerso factarum, aequilibrii notam offert, sed cum limitatione sumendam, quod proportio et efficacia plasticae virtutis diuersitatem, vix percipiendam secum habeant. Cheiranthum *annuum*, atque *incanum* perennem meram varietatem esse, ex combinatione reciproca probat Cl. Auctor, incanus enim citius flores protrudit, femina perfecit et maturauit ita, vt illa foecunda admodum essent. Idem de sida, cucurbitaque valere docuerunt tentamina. Aquilegia vulgaris et Canadensis, reciproca foecundatione exhibuerunt varias easque multas in colore corollae, numero et longitudine corniculorum varietates, retinuerunt autem foecunditatem suam, id quod ab aquilegia vulgari degenerante iamiam prouenire arbitratur.

bitratur. Noster negat tamen, exinde conseruationem atque perpetuo nouam hybridarum plantarum propagationem deduci posse; quod foecunditas earum est limitata, nec omnibus finibus consequendis sufficit et quod propriis quasi viribus, sicuti a Cl. KOELREUTERO ostensum est, post aliquam seriem generationum in natiuam plantam eiusque naturam iterum abit. Reuocat etiam errorem, quo hyoscynam album fundo floris purpureo et alium, fundo floris viridi varietatem non esse, sed veram speciem, asseruerat, quum nunc ex vtriusque coniunctione foecundas obtinuerit plantas.

Sed ad alia veniamus. Quae ab italico scriptore p. 125. proposita fuit, florum recenter detecta proprietates, in irritabilitate conspicua, eam non solum Cl. Autor propriis obseruationibus confirmat, sed etiam tum masculinas, tum femininas plantarum partes simili quadam dote instructas esse docet. Quod ad priores attinet, consistit illa in peculiari quadam staminum sese accurtandi elongandique facultate, in plantarum, quae floribus compositis superbiunt, flosculis detegenda. Vidit eandem in hieracio, cicchorio, scolymo, ferratula, carduo, onopordo, cynara, buphtharmo, centaurea, earumdemque variis speciebus. Succedit autem tentamen in recentibus tantum flosculis, id est, qui vel ad sese aperiendum proni sunt, vel proxime sese aperuerunt; potest etiam frequenter repeti et pro conditione tempestatis frigidioris calidiorisque motus citius tardiusque consequuntur, immo fortius debiliusque. Dum autem tremuli hi motus peraguntur, pistillum per vaginam antherarum cylindracearum vrgeri conspicimus, mox in vnum, mox in alterum latus, titubante flosculo, mox circulari ratione sese mouente, si nempe vnum, vel alterum, vel omnia successiue filamenta staminum mouentur. Fieri hunc motum

ad exprimendum puluerem antherarum, quo papillis pistilli applicetur, summa cum probabilitate coniecit Noster, quod, licet per vegetationis causas sponte fieri videatur, hac tamen irritabili natura, ab infectis aduolantibus quoque praestanda, multum iuari adferit. Mirum est, in aliis plantis hanc conditionem difficilius detegi, nec nisi in opuntia, berberis et cisto heliantho, obseruari. In omnibus autem communis lex est, ut stamina sese ad latus impressioni factae oppositum vertant, hanc tamen scenam post applicatum motum, interiecto breui tempusculo, demum suscipiant. Similem quoque irritabilitatem stigmata ostendunt hiantia, namque illa in martynia, bignoniaque ab applicato puluere antherarum, paullo post subito stringuntur, ita quidem, ut, si sufficiens ad foecundationem puluis applicatus fuerit, omnis noua irritatio irrita postmodum fiat. In martynia hoc phaenomenon et nos iam olim saepe obseruauimus, rationem uero et causam phaenomeni, aequae ac Cl. Auctor, nos ignorare fatemur.

Quum etiam de structura globulorum, qui puluerem antherarum prolificum conficiunt, nonnulli dubitauerint, et alibi (*) declaratam eorum conformationem admittere noluerint, multis exemplis, iisque exquisitis, exteriorem, duriolem nempe et elasticam eorum membranam, interiorem deinde atque tenuiorem, nec non contextum cellulosum, granulatum spermaticam rudiorem materiem continentem, confirmat; quae itaque de Cl. Auctoris excellenti doctrina et assidua obseruandi sollicitudine testantur. Describit etiam simul, quae denuo in *hibisco manihot*, sereno atque calido mensis iulii die, ipso generationis in actu, perspecta fuerunt, tum in pistillis, tum in antheris, momenta.

Tandem

(*) Vid. Comment. nostr. Vol. X. P. III. p. 470.

Tandem de cera differit, quam crassiolem esse p. 155.
 materiae spermaticae partem arbitratur, a calore so-
 lis non resolutam, cum ea, tenuior et calore fluida
 reddita, materies verum sperma constituat. Artem
 itaque perficere inceptum, nec ad finem perductum
 naturae opus.

VI.

Historia anatomico - medica, sistens numerosissi-
 ma cadauerum humanorum extispicia, qui-
 bus in apicum venit genuina morborum se-
 des; horumque referantur caussae, vel pa-
 tent effectus. Opus quadripartitum, cuius
 liber primus recenset laesiones internas abdo-
 minis. Secundus exhibet variam stragem
 pectoris. Tertius prodit diuersam labem
 cerebri. Quartus vero vitia externa colligit.
 Auctore IOSEPHO LIEUTAUD, academiae
 regiae scientiarum Parisiensis et societatis re-
 giae Londinensis, cubiculario serenissimi Del-
 phini, nec non stirpis regiae medico. Recen-
 suit et suas obseruationes numero plures ad-
 iecit, vberimumque indicem nosologico or-
 dine concinnauit ANTONIUS PORTAL,
 Doct. Med. et societatis regiae scientiarum
 Monspeliensis, nec non serenissimi Delphini
 Professor anatomes. Tomus primus, Parisiis,
 apud Vincent, 1767. 4. Alph. 2. pl. 22. cum
 praefat. et conspectu capitum pl. 6. Tomus
 secundus ibid. eod. anno. alph. 3. pl. 7. cum
 conspectu capitum pl. 2.

Quicumque necessitatem anatomes practicae bene
 perspicit, non potest non eorum virorum la-

bores magni facere, qui sectiones cadauerum, morbis defunctorum, in libris variis disperforum, colligere et vna quasi tabula oculis nostris subiicere annisi sunt. Inter hos summam laudem BONETI, MANGETI, MORGAGNIQUE opera merentur. Cum autem partim obseruationibus, a prioribus duobus congestis, eadem fides haberi non possit, quia multi obseruatores vel anatomes non satis gnari, vel famae magis, quam veritatis studiosi inuenti sunt, partim diffusum et luxurians scribendi genus aut adiunctae hypotheses lectorem saepius offendant, partim multae delitescant in libris obseruationes, quae ideo in paucissimorum vsu cedant: commotus est istis rationibus Cl. LIEUTAUD, vt simile opus aggrederetur; vt nimirum obseruationes aliorum colligeret, ordine apto disponderet, scriptionis genus, quantum quidem absque rerum ipsarum detrimento fieri poterat, concisum et aequale redderet, ab omni autem hypothesis studio plane abstineret. Inde praesens liber enatus est, cui plures interspersae sunt obseruationes ipsius Cl. Auctoris aliorumque, quae antea publici iuris non erant. Ordo electus est anatomicus, et optimo quidem consilio, quia morbi saepius alia atque alia nanciscuntur nomina et caussae morborum cognominum saepius multum inter se discrepant. Totum opus tripartitum est, ita quidem, vt prior tomus vniuersum librum primum et primam sectionem secundi, posterior autem reliquam partem secundi, tertiumque et quartum librum contineant. Nos paucis inscriptiones singulorum librorum sectionumque recensimus. Liber primus, laesiones internas abdominis sistens, in sedecim sectionibus de peritoneo, ventriculo, omento, intestinis, mesenterio, hepate, liene, pancreate, renibus et capsulis, vreteribus, vesica, vtero, tubis et ouariis, laesionibus generalibus abdominis, tumoribus et va-

rii generis colluie in eodem exponit. Liber secundus laesiones internas pectoris considerat et in sectionibus octo de pulmonibus, corde, pericardio, pleura, mediastino, thymo, ductu thoracico et aorta, diaphragmate, tumoribus et colluie pectoris agit. In libro tertio de laesionibus internis capitis, in octo itidem sectionibus de meningibus, cerebro, tumoribus internis, colluie variae indolis, extraneisque corporibus in eodem differitur. Liber quartus demum laesiones externas complectitur et quinque sectiones de capite externo, ceruice, thorace et abdomine externo, dorso et artubus sistit.

Exhibita totius instituti ratione, non ingratum fore Lectoribus speramus, si quaedam ex ipsius Cl. Auctoris obseruatis excerpamus. In cadauere viri p. 7. voracis, mediae aetatis, qui post asthma plurium annorum et semel iterumque reuersam leucophlegmatiam, cum tumore ac dolore potissimum regionis epigastricae obierat, viscera omnia abdominis sana inueniebantur, praeter solum ventriculum, flatibus mire extensum: mirandum autem erat, nullum in utroque ventriculi ostio obicem occurrere, qui eorum exitum vetuisset, siquidem et digestio semper satis bene facta erat. In alio viro senio propiore, p. 9. qui per totum morbi decursum, quamquam dolore obscuro et grauatiuo stomachi affligebatur, vomere non potuerat, ventriculus itidem in immensum distentus apparebat, ac dudum iam atonia laborasse videbatur: intestinis adeo contractis, vt vix molem ventriculi aequarent: quae obseruatio sententiae eorum pondus addit, qui vomitus causam in sola vi contractili ventriculi ponunt. Post vomitum perti- p. 35. nacissimum ingestorum, aequae ac materiae nigrae foetidaeque cum aluo adstricta repertus est in cadauere vetulae, lobus minor hepatis putridus et excavatus, in quo haerens putrilago ventriculum corroserat,

- p. 75. roferat, viamque sibi fecerat. Circa finem intestini ilei in pueri cadauere vermes in glomerem, pugni molem aequantem et intestinum prorsus obturantes, conuoluti deprehensi sunt. In cadauere hypochondriaci, qui, haemorrhoidibus suppressis, febre anomala lenta extinctus fuerat, hepar maximum et scirrhosum et vena portae adeo extensa, vt intestini
- p. 135. faciem prae se ferret, inuenta sunt. In cadauere viri, post superatum icterum de dolore hepatis ac virium resolutione conquesti, praeter purulentam in abdomine colluuiem absumentumque omentum, hepar magnum, in parte inferiore ingentem abscessum, pure fordido scatentem, continens, conspectum est, proximaque coli pars putredine tacta. Aliud mulierculae pro asthmatica habitae, cadauer, hepar stupendae molis exhibuit, in quo abscessus adeo ingens erat, vt praeter maximam puris foetidissimi copiam innumeras hydatides, quarum maiores tres quatuorue
- p. 170. pollices latae erant, contineret. In cadauere feminae, chronico ictero extinctae, praeter hepar liuidum, durum et exsiccatum, aliaque abdominis viscera, vario modo affecta, color flauus ad ossa caeterasque partes penetrasse, conspectus est. In cadauere pueri, febre acuta, variis symptomatibus ac praesertim hypochondrii dextri tumore et subicteritio faciei oculorumque colore stipata, enecti, ductus choledochus a lumbrico proceriori, ex cystide fellea huc delato, obturatus obseruatus est; ventriculus
- p. 211. et intestina vermibus quoque scatebant. Aequae miratu digna est historia sectionis cadaueris feminae, febre maligna epidemica extinctae, cuius ductus pancreaticus itidem lumbrico, huc adacto, plane erat obturatus. Ren sinister vreterque huic appensus in sexagenarii, numquam de viarum vrinariarum vitiis conquesti, cadauere, dilatati atque arenulis referti, conspecti sunt. Vesica contracta et callosa, vel ad quamuis dilata-

dilatationem inepta, mixtionis inuoluntariae plurium annorum causa existit, quae alias saepe urinae excretionem impediuisse obseruatur. Praeter tres p. 316. obseruationes de vi lithonriptica remedii anglicani, ex actis Parisiensibus desumptas, vnam etiam ex suis Cl. Auctor addit, vbi in viro, febre lenta iam afflicto, tota calculi vesicae superficies rosa, simul autem renes et vesica exulcerata inuenta sunt. Hydropis p. 357. ouarii, quod ad minimum quinquaginta libras aquae fordidae continebat et, hac emissa, duodecim libras pondere aequabat, et cum tuba fallopiana a natua forma plane degenerare coaluerat, stupenda historia recensetur. Aequae miranda est historia tumoris scirrhusi p. 391. in iuvene, omnibus vertebrae lumbaribus insidentis et a vasis maioribus traiectioni, qui aegrum post aliquot a sui initio menses confecit. In tympanite chroni- p. 432. ca intestina, nonnihil quidem flatulenta, inculpata tamen apparere, maximo flatuum prouentu a solo peritoneo cohibito. Miratu quoque dignum est, p. 534. in iuuenis leucophlegmatici, subita morte extincti, cadauere, thoracem sinistrum, pure repletum, deprehensum esse, nullis ferme pulmonis vestigiis relictis: quum tamen nullum vmquam morbi pectoris indicium fuerit. Cachectici, hydrope pectoris extincti, T. II. qui solum in latus sinistrum decumbere potuerat, p. 125. cadauer apertum colluuiem serosam non in hoc latere, sed in dextro conspiciendam praebuit. In ca- p. 158. dauere feminae, quae antea febre tertiana, acerbissimo capitis dolore stipata, affecta fuerat, hac autem numerosis venaesectionibus fugata, subito syncope occubuerat, praeter alia venae cerebri et ipsius plexus choroidei inanes et flatulentae repertae sunt. Idem post peripneumoniam, viginti quinque venaesectionibus debellatam, in cadauere viri, in quo et reliquae corporis partes exsanguis fere apparuerunt, nec non in virginis chloroticae, plus quam centum venae-

- p. 188. venaesectiones passae, cadauere obseruatum est. In cadauere viri, senio iam propioris, recurrente apoplexia interemti, cerebrum nihil exhibuit morbofi, nisi glandulam pinealem nucis iuglandis magnitudine, substantiae densissimae et carcinomatis naturam
- p. 292. redolentem. Cadauer hominis, qui cephalaea atrocissima et tussi cum spuito nonnumquam purulento affectus fuerat, pulmones sanos et sinus frontales et occipitales (forte sphaenoidei) pure repletos exhibuit, quum antea quiuis morbum pulmonum ad-
- p. 294. esse suspicaretur. In suspensis musculi mastoidei saepe dissecti inuenti sunt, ita quidem, vt extrema bina vltra pollicem distarent, sola vagina membra-
- p. 297. nacea, eos inuestiente, integra relicta. Polyporum laryngis, obstructa aeris via, subitam mortem indu-
- p. 303. centium, duo exempla memorabilia recensentur. In cadauere feminae per decennium haerens thyreoidea glandula, hydatidibus referta, trachea autem carie exesa et sarcomate, quasi pendulo ex ramentis membranaceis dilaceratarum hydatidum obsita, inuentae
- p. 328. sunt. In cadauere hydropici, vltimis vitae diebus de dolore summo in latere abdominis conuesti, reperta est cauitas amplissima inter binos latiores musculos, quae vltra duas libras sanguinis floridi et
- p. 329. congrumati continebat. In cadauere iuuenis, qui in laboribus suis abdomine crepidini tabulae incubuerat, musculi bini recti abdominis discissi inuenti
- p. 346. sunt, superstite duntaxat membrana. Cadauere vetulae, diuturno rheumatismo afflictatae, aperto, musculi artuum inferiorum aridi, exsiccati et quasi tendinei, ossa nonnulla inter se coalita, alia e sede depulsa, comparuerunt.
- p. 365. Obseruationibus his subiungitur demum index totius operis, nosologico ordine digestus, quem operosum laborem Cl. PORTAL acceptum referimus. Qui quidem index, quo vtilior esset, ita confectus est,

est, vt altera plagulae columna symptomata morbi, quantum quidem de ipso constat, breuibus recensentur, opposita autem extispicia doceat; nominato simul eo libri loco, in quo conscripta obseruatio legitur. Ordo ipse prorsus fere idem est, quem in synopsi praxeos medicae Cl. LIEUTAUD sibi praescripserat: ita, vt in parte prima, morbos generales internos respiciente, febres, morbi interni capitis, pectoris et abdominis; in secunda, morbos externos complexa, generales et incertae sedis, externi capitis, trunci et artuum, ac denique cutis affectus; in tertia morbi sequioris sexus et infantum pertractentur.

VII.

Tractatus medico - chirurgico - chemicus de cancro et spina ventosa curabilibus per medicamentum haecenus secretum, nunc communicatum, editus a FRANCISCO XAVERIO DE MARE, Philos. ac Medic. D. Vienn. 1767. typis Io. Th. nob. de Trattnern 8. 6. pl. c. praefat.

Quo edidit Cl. Auctor hunc libellum consilio, eodem idem a nobis quoque indicatur. Molestiis et cruciatibus enim aegrorum, his morbis laborantium, profecto summis permotus et exemplo Ill. STOERCKII excitatus, methodum quandam his morbis medendi, quam saepe efficacem inuenit, hic cum eruditis communicat. Absoluitur tota haec tractatio, praemissa scirrhi, ex quo carcinoma tandem oritur, consideratione, duobus capitibus, quorum vnum descriptionem carcinomatis habet, alterum spinae ventosae in se continet rationem. Quibus omnino expensis, remedium aliquod eiusque praeparatio vna cum quibusdam obseruationibus chemicis,

chemicis, et applicatio proponitur, tandemque nonnullis horum morborum historiis illustratur.

- Scirrhi itaque sede, quae in glandulis est, demonstrata et caussis nonnullis externis aequae ac internis, v. c. colostrum in mammis, suo sero orbatum et stagnans, nec non menstruorum cessatio, erutis, venit Cl. Auctor ad primum de cancro caput.
- p. 17. Quamdiu enim praeter tumorem, qui interdum ex nimia arteriarum distensione cancri animalis refert figuram et duritiem; nullus alius adest sensus, scirrhus est; excitato vero dolore lancinante, pruriente, pungente, calente, etiamsi non continuo, cancer occultus seu verus vel iam apparet, vel mox apparebit, quoniam ille dolor indubiam prodit differentiam scirrhi et carcinomatis. Prouenit hic dolor potissimum ab inflammatione, quam, si leuis adhuc fuerit, nec diu durauerit, Cl. Auctor, prudenter applicato emplastro saturnino seu aceto lithargyrii, magna aquae copia diluto, saepe coercuit. Quamdiu autem dolor abest, tam diu absit quoque ex sententia Cl. Auctoris omnis externa irritatio, vt affluxus, et optimorum humorum, ad hunc locum impediatur.
- p. 22. Arbitratur enim Noster cum Ill. SWIENTENIO, cancrofi ichoris corrosiuam et putridam indolem non semper a sanguinis seu humorum in vniuersum cacochymia proficisci, sed cancrofam massam stagnantem affluentes, etiamsi optimi sint, humores in similem malignitatem mutare. Interim largitur lubenter, cacochymiam humorum saepe esse carcinomatis causam, tumque suadet eius internam correctionem, quo externum remedium, ab eo propositum, eo maiori cum fructu applicari queat. Id quod, postquam de spina ventosa nonnulla addidimus, trademus.
- p. 40. Haec ab acri, in ipsa medulla ossium nato, humore orta, potissimum occupat apophyses, rarius mediam

diam ossium partem, cum ibi substantia tenerrima sit et vesiculae medullofae haereant, quibus sanie corruptis, lamellae osseae, ab vtraque parte positaе, citius attingi possint. Hinc sentiunt hi aegroti similes dolores vt in carcinomate, quos mirae ossium saepe degenerationes, nec non febres, ab irritatione acris materiae pendentis, tandemque mors subsequuntur. Ne igitur funesta haec symptomata accidant, praeter remedium a Nostro commendatum externum, interna aegro propinentur medicamenta necesse est, vt simul ad varias causas, v. c. cacochymias et varias, luein veneream, externam contusionem, semiluxationem etc. respiciatur; quorum medicamentorum plurima, a Nostro laudata, ex BOERHAAVIO et SWIETENIO repetita sunt. His praemis-
 sis, describit Cl. Auctor suum, quod externe est applicandum, remedium, cuius methodum parandi, iisdem verbis, reddimus:

„Recipe ramentorum ferri lotorum et suprap. 68.

ignem in vase aperto siccatorum et minutissime contusorum, salis armoniaci, in puluerem redacti, anaticas partes, vncias quatuor, mixta dentur in retortam terream, optime in fundo et circumferentia lege artis munitam, imponatur haec capellae, admoveatur vas vitreum recipiens, quod bene lutetur. Detur ignis in gradu digestionis et, dum retorta calefieri incipit, augeatur successiue ad sublimationis, finitaque sublimatione, ad calcinationis gradum. Hoc facto, successiuae refrigerationi committatur retorta et ex refrigerata fractaque accipiatur calcinatum in fundo haerens, caput mortuum teratur et subigatur minutissime in mortario lapideo, dein subactum imponatur in vas vitreum et affundantur spiritus vini rectificatissimi, empyreumaticum odorem non redolentis, librae duae, agitentur saepius primis octo horis, post viginti quatuor horas agitatis, denuo instilletur

tribus quatuorue interstitiis obseruatis, acerrimi, vt vulgo vocatur, olei vitrioli nigri vncia vna, ad quamvis instillationem semper tamen mixta agitando, dein in quiete permittantur per viginti quatuor horas; his elapsis, decantetur tinctura, residuo vero in fundo affundantur prioris spiritus vini librae duae, agitantur iterum pluries, dein extractio de nouo relinquatur per viginti quatuor horas, his transactis, instilletur iterum, vt prius, olei vitrioli supra dicti (et ita praeparati, sicuti *HELLOT* praescripsit) vncia vna, efferuescentia finita vero, infundantur spiritus tartari simplicis vnciae quatuor, agitentur et, finita agitatione, aliquoties repetita, relinquuntur in vase per viginti quatuor horas: his elapsis, secunda haec solutio misceatur priori decantatae et optime simul agitentur, tunc parata est ad vsum panacaea nostra anticancrofa.,,

p. 70.

Additis praeterea nonnullis obseruationibus chemicis, indolem huius medicamenti spectantibus, ad methodum illud applicandi describendam accedit *Cl. Auctor.* In cancro nimirum aperto labia tumida fungosa ope penicilli vndique illiniantur, caue tamen, ne tangas vulneris profunditatem, ob insignes, quos tum sentiunt aegri dolores: dein, siccata inunctione, linteolum sine vlla pressione applicetur atque ita ter de die continuetur; caeterum vlcus semper purum reddatur et ab iis, quae separata sunt, liberetur. Idem fieri debet in spina ventosa, vbi cutis aperta apparuit; tumores vero, sanie imminuta, saepe ibi nascentes, emplastro, ex oleo radicis consolidae maioris, herbae et florum hypericonis, florum verbasci, cera flaua, seuo ceruino et cerussa Veneta, aceto lithargyrifato et camphora, in oleo soluta, confecto, obtegendi et emolliendi sunt. Vtroque vlcere ita illinito, crusta conspicietur, quae, continuata inunctione, sponte decidet, qua secessa, reiterata inunctione noua apparebit crusta et sic vlcus sensim

sim purificabitur. Interdum quoque, crusta soluta, ac praecipua quidem in spina ventosa, sanguis, ex vulnere emanans, nihil mali minatur. Continuata enim inunctione, nouae iterum crustae formantur, e quibus demum sanguis, pure mixtus, effluit et certa sanationis spes, remediis internis non neglectis, affulget. Quod si vero nimius ob putredinem adesset foetor nulla linteamina esse applicanda, monet Noster, vt eo melius exhalationibus putridis via pateat, ac tum puritatis causa, commendat machinam quandam cauam, ex balenae osse seu simili factam, ferti ad instar locum cingens, quae pro ratione vulneris, absque vlla tamen pressione, vario modo potest adhiberi.

Quod tandem ad obseruationes practicas a Cl. p. 88. Auctore, huic tractationi annexas, attinet, in femina, diu cancrum apertum dextrae mammae habente, post varia, ab aliis adhibita, remedia, Noster hac panacaea ita, vti tradidit, vsus est, quae, quamquam omnia bene succedebant, illam tamen aegram ob nimiam virium prostrationem, morbi diuturnitate inductam, non seruare potuit, dum, maxima sanitatis recuperandae spe affulgente, tabe confecta periit.

In alia vero, scirrhus nucis auellanae magnitudine p. 89. per multos annos maxillam inferiorem partis sinistrae occupante, feliciter hanc suam adhibuit panacaeam. Crusta enim ita formata, vti supra monuimus, semper madebat ille locus, eaque sponte separata, omnis tumor euauit, nec quidquam, nisi aliqua huius partis rubedo, remansit.

Puella porro spina ventosa in osse calcaneo tibiaque p. 90. quatuorue digitis a tarso, pedis sinistri et in cubito dextri brachii horrendum in modum vexata, eadem medendi methodo, datis internis simul remediis, a malo hoc liberata est, nec non iuuenis, per tres ferme annos spina ventosa brachii sinistri laborans, remediis internis in auxilium vocatis, integre sanatus est.

VIII.

Histoire de l'Académie royale des sciences.
Année MDCCLXII. Avec les memoires de
mathématique et de physique, pour la même
année, tirés de registres de cette Académie.
A Paris de l'imprimerie royale 1764. 4.
3 Alph. 14 pl. tab. aen. 34.

i. e.

Historia et Commentarii regiae Academiae scien-
tiarum Parisinae, ad annum MDCCLXII.

Ex historia academiae sequentes potissimum arti-
culi hic commemorandi sunt.

p. 35.

In observationibus physicis vniuersalibus refer-
tur: 1) non procul ab oppido *Compiègne*, eos, qui
nouam parabant viam, magnam ostreorum petrifi-
catorum copiam ibidem inuenisse, in strata ita col-
lectam, vt mare hunc locum olim obtegisse, satis
apparuerit: 2) die XI ian. 1762 in arce *de la Mor-
naire*, inter tonitrua et fulgura, leuem terrae motum
perceptum esse: 3) Argentorati fabrum cultella-
rium, dum molam, qua ad acuendos cultros hi arti-
fices vtuntur, circumageret, a molendinario lapide,
cum magno fragore dissiliente, vulneratum esse.
Cl. MORAND, qui tunc Argentorati commoraba-
tur, in causas huius infortunii inquisiuit, hicque
modum docet, molas istas ita fabricandi, vt simile
quid non accidere possit.

p. 53.

Observationes anatomicae continent historiam
hominis, qui post insignem pectoris oppressionem
et catarrhum chronicum, tussi tandem reiecit ramo-
sum aliquod corpus, intus cauum, figuram bron-
chiorum perfecte exprimens. Nulla haemoptoë
corporis huius excretionem sequebatur, et, licet pu-
rulentia

rulenta materia per aliquot dies screatu reiiceretur, aeger tamen integram recuperavit sanitatem. In simili corpore, quod, a foemina quadam tussi eiectum, Cl. MARCORELLE, qui huius obseruationis Auctor est, examinavit, in finibus ramorum vesiculas aëre turgidas deprehendit. Probabile itaque esse putat, corpora illa fuisse internam asperae arteriae tunicam, ab externa separatam, creditque, illam iterum restitui posse.

In *obseruationibus botanicis* legimus, Cl. MONTET P. 73. notasse, *fungum maximum pedis equini facie*, qui in quercu crescit, etiam copiose in truncis fagorum recisorum inueniri, eademque virtute styptica polle- re, quae in quercino deprehenditur. Idem describit morbum, qui in dioecesi Alesiensi (*Alais*) moros al- bas, quae copiose ibi coluntur, deuastauit. Exfuda- bat sub eius initio; ex trunco arboris aqua, quae cor- ticem nigro colore tingebat, vnde paulo post arbor exaruit.

Elogia tria huic historiae annexa sunt, Cl. scilicet P. 197. NICOL. LUDOV. DE LA CAILLE, STEPHA-P. 213. NI HALESII et IACOBI BRADLEYI. Et STE-P. 231. PHANUS HALESIIUS quidem, vir solidiore erudi- tione non minus, quam modestia sua insignis, cuius scripta physico-mathematica, omnes eruditos plurimi facere, neminem fugit, natus est in comitatu Canti- ensi Angliae a. 1677 die 28 sept. ex stirpe satis no- bili et antiqua. Destinatus erat a parentibus sacro ordini, ad quem, vt recte praepararetur, vndeicesi- mo anno Cantabrigiam mittebatur, vbi excellens eius ingenium, summaque eius ad physicas et ma- thematicas disciplinas propensio, cito eminebat. Quo tempore etiam chemiam, botanicam et anato- miam non negligebat, vt potius inuentis quibusdam anatomicis egregias animi dotes luculenter pro- deret. Admotus deinde fuerat variis muneribus sa-

cris, donec in vicinia vrbs regia locatus, a. 1718 socius regiae societatis eligeretur. Primum, quod offerebat societati huic industriae et doctrinae specimen, occupabatur in declarando motu succi plantarum, ex quo egregium illud *statices vegetabilis* et *analyseos aëris* opus, 1727 editum, pronatum est. Anno 1733 *haemastaticam* et experimenta circa calculum publicauit, hisque ingenii documentis tantam inter suos quoque famam acquisiuit, vt ab academia Oxoniensi, sine eius precibus et, licet nunquam in hac academia studiis incubuisset, Doctoris theologiae honore ornaretur. A. 1734 libello, de noxiis effectibus spiritus vini in sanguinem, ciues suos ab abusu liquorum spirituosorum reuocare tentauit. A. 1739 aliud scriptum edebat, in quo docuit, quomodo aqua marina ad potum apta reddi et, quae ad victum pertinent, in nauibus conseruari possint, atque ob id praemio Copleyano ornabatur. Remedium deinde istud Stephenianum celeberrimum contra calculum examinauit, tandemque post tres annos egregium illud ventilatoris inuentum publicauit, a quo tempore, praeter varios commentarios, Transactionibus philosophicis insertos, nil edidit. An. 1753 socius academiae Parisinae factus, senio tandem confectus, d. 4 ianuarii 1761 *Riddingtoni*, quo verbi diuini minister erat, licet eleemosynarius a Principe vidua Walesiae constitutus esset, obiit.

Commentarii in hoc volumine sequentes habentur:

p. 1. 1) *Descriptio noui emboli, quo frictiones insigniter minuuntur ac coria tanto magis durabilia redduntur.* Auctore Cl. PARCIEUX.

p. 10. 2) *Observationes de quantitate argenti, quod post disquisitionem docimasticam cineritia, seu sic dictae capellae*

pellae continent. Auctore Cl. TILLET (*). Plura nimirum cineritia, lithargyrio impraegnata, in puluerem tenuissimum comminuit, huiusque pulueris vncias duas cum sex vnciis tartari albi et tribus vnciis nitri depurati commiscuit, posthac crucibulo commisit, igneque excitato et detonatione peracta massam fudit. Crucibulum, ab igne remotum, tres pene drachmas plumbi reducti dedit, quod, cineritio impositum et sub fornice more consueto disquisitum, plus argenti praebuit, quam plumbum, nondum in usum docimasticum adhibitum, praebere solet. Aliud experimentum, rigorosius a Nostro institutum, rem magis illustrat: sumsit nimirum duo cineritia, quae, nondum vsurpata, drachmas quatuor pondere aequarunt, posthac autem, lithargyrio impraegnata, vnciae pondus habuerunt. Haec, in puluerem comminuta, cum tribus vnciis tartari albi et vncia vna cum dimidia nitri depurati commiscuit et ad methodum supra descriptam disquisiuit, sicque ex plumbo duo grana cum dimidio argenti obtinuit, cum tamen plumbum, nondum in usum docimasticum impensum, non nisi quartam partem grani argentei aut infra praerberet. Ex his colligit Cl. Auctor, vulgarem argenti docimastiam non adeo accuratam esse, cum argentum, cum lithargyrio in cineritium abreptum, non computarent docimastae; quapropter ad accurate definiendum pondus argenti plumbum ex lithargyrio reducere, denuoque sub fornice docimastico in cineritio explorare, sicque demum pondus argenti, ita depurati, determinare suadet. Cum praeterea ex his experimentis pateat, argenti partem cum lithargyrio in cineritium abripi, idque eo magis, quo maius pondus plumbi adhibitum fuerit,

Ff 4

plumbi

(*) Lecta d. 6. Febr. 1762.

plumbi quantitatem non maiorem, ac necessaria sit, adhibendam esse, monet.

P. 17. 3) *Disquisitionis, de quam plurimis classibus eorum omnium graduum aequationum, quae algebraice solui possunt, instituta a Cl. BEZOUT.*

P. 53. 4) *Commentatio de ochra.* Auctore Cl. GUETTARD. Naturam ochrae, variis artibus mechanicis inferuentis, disquirens Noster, primo eius locum natalem describit, triumque eapropter locorum, ubi effoditur, meminit. Primum horum ipse examinavit, duo alia, ab aliis descripta, communicat. Locus a Nostro disquisitus, in parochia *Bitry* situs est. Fodina haec ad summum pedes triginta profunda et septem vel octo ampla est: primum stratum arena, humo mista (*sable terreux*), alterum argilla ex albo cinerea seu ex coerulefcente nigra, tertium argilla ex rubro violacea, quartum species lapidis arenacei flavi, seu ex fusco flavescentis, vltimum ochra format, sub qua arena deprehenditur. Ochra, quam primum effossa, admodum flava est, sensim vero in aere, dum exsiccat, colorem leuiter cinereum obtinet et, si in furno, ubi lateres coquuntur, per tres dies noctesque igni exponitur, rubrum colorem acquirit. His praemissis, naturam ochrae Noster nunc considerat, variisque veterum de ochra sententiis additis, asserit, ochrae nomen promereri terram quamcunque, quae tactu pinguis sit, linguae adhaerescat, in igne induretur, intensiori igne disquisita vitrum impurum praebet, cum phlogisto mista et forti igne tractata, ferreas particulas exhibeat, neque demum ab vlllo acido minerali, sed ab aqua communi soluatur. Ex his secundum Nostri sententiam facile cognosci poterit, num flauum illud Neapolitanum, *giallo lino* dictum, *sil Syriacum*, *almagra recentiorum*,

rum, seu *fil Atticum*, *bolus Veneta*, *terra viridis*, *terra umbra*, *terra Coloniensis*, *lapis Armenus*, *creta nigra* aliaeque substantiae, ad ochras refertae, his adnumerari possint, nec ne. Sic flauum Neapolitanum nil nisi colorem cum ochra commune habet; ochram autem, hic descriptam, nequaquam pro effectu ignis subterranei, sed pro terra naturali habet Cl. Auctor, siquidem strata, quae hic se inuicem excipiunt, ordinem seruant, qui nunquam pro effectu ignis subterranei haberi potest. Colligit potius Noster, ochras argillas esse, a materie ferrea tinctas, hasque pariter ac illas non per ignem subterraneum, sed per aquas, vel per alias causas, ab igne non dependentes, depositas esse. Itaque flauum Neapolitanum reliquasque terras, supra memoratas, ochris non accenset Noster, hisque non nisi argillas coloratas (*glaises*) adnumerandas esse, autumat.

5) *Observatio eclipsis quarti Iouis satellitis in re. P. 74.*
gio obseruatorio die 25 ian. 1762. facta a Cl. MARRALDI.

6) *Commentarius super oculis nonnullorum piscium, p. 76.*
 auctore Cel. HALLERO *). Cum theoria visus et organi huius sensus cognitio insigniter olim aucta sit, Cel. PETITI obseruationibus, qui quadrupedum et auium oculos sollicite examinavit, Ill. HALLERVS eadem ratione piscium variorum oculos dissecuit, eaque, quae praecipue notatu digna in iis detexit, hic Academiae communicat. Dolendum tamen est, Ill. Auctorem ob distantiam, in qua habitabat, a mari, piscium tantum in aquis dulcibus reperiundorum oculos disquirere potuisse, ita, vt relicta sit contemplatio oculorum piscium marinorum aliorum studiis, quibus eorum copia contigerit. Licet vero ma-

Ff 5 xina

*) Lecta d. 20 mart. 1762.

xima pars obseruationum, quae in hoc commentario continentur, ab Ill. Auctore T. V. *Elementorum Physiologiae* (*), in quo de visu differit, inserta fit, praecipua tamen ex eo hic cum Lectoribus communicare, quoniam in recensione eius, in minutioribus istis non morari potuimus, operae pretium esse ducimus. *Sectione prima de neruo optico* piscium differitur. Crassior ille est, quam in reliquis animalibus. In omnibus vero piscibus tubercula, quae loco thalamorum opticorum sunt (**), caua intus deprehenduntur, vt in auibus, atque ex iis neruus duplici radice, anteriore et posteriore scilicet, oritur, quarum vltima interiorum partem nerui optici tenet, fibrisque medullaribus satis conspicuis componitur. Vtriusque autem lateris thalami transuersa commissura duobus in locis vniuntur; cum contra in piscibus coniunctio illa neruorum opticorum, quae in quadrupedibus adest, non reperiatur, licet se in omnibus ita decussent, vt neruus, in sinisteriore latere ortus, dextrum et dexterum neruus finistrum oculum adeat. Qua vero parte se decussant, ibi cellulosis nonnullis filis sibi inuicem adhaerent. Alii quoque duo nerui praeter opticum, ciliaris scilicet et muscularis orbitam adeunt. Exterius vero vagina solidiore et pia matre vasculosa obducuntur. Interius laminae medullares complicatae in vnum funiculum coniunguntur, quam fabricam MALPIGHIVS iam in thynno vidit. Inferuntur in bulbi latere interiore, loco, satis ab axi longitudinali remoto; quae *nerui insertio sectione secunda* ab Auctore describitur. Maxima hac in re in diuersis piscibus obseruatur varietas, cum in aliis illa cum quadrupedum, in aliis cum auium fabrica conueniat. In cyprino, mustela, tinca etc. neruus satis crassus, scleroticam penetrans,
primo

*) Vid. *Comment.* Vol. XII. p. 292 seq.

**) Vid. *Element. Phys.* T. IV. p. 592.

primo *membranam argenteam*, quae in piscibus loco
 choroideae est et deinde aliam membranam vasculo-
 sam emittit, quae piscibus propria est. Ipse vero
 nervus cylindricus adhuc per lineae circiter spatium
 procedit, priusquam in retinam expanditur. In
 omni hoc transitu et nonnunquam iam ante ingres-
 sum in scleroticam, nervum arcte comprehendit
membrana nigrescens (Ruyschiana) ex pia matre nervi
 orta. Lamina vero cribrosa, per quam in quadru-
 pedibus fibrae medullares in internum oculi cauum
 penetrant, in piscibus plane deficit, ita, vt neruo, di-
 gitis compresso, medulla non in filamenta diuisa, sed
 integra, massae sub specie, egrediatur. Nerui vero
 finis in aliis piscibus circularem scyphum (*coupe
 ronde*), in aliis semicirculum refert. In cyprino aliis-
 que piscibus ex circulari scypho plurima filamenta
 egrediuntur, quae versus omnem ambitum in te-
 nuem membranam, quam *arachnoideam* Noster dicit,
 et vt internam retinae membranam considerat, ex-
 panduntur. Ad auium vero fabricam, quae in
 truttae, salmonis etc. oculis structura deprehenditur,
 accedit. Membranae fere eadem, quas diximus,
 nervum inuestiunt. Ille vero non scyphum format,
 sed in arcum dilatatur, retinamque per rimam mem-
 branae nigrescentis praelongam et ellypticam emit-
 tit. Ipsa vero retina appendice simili ei, quae in
 auibus adest, sustinetur; *petten* autem (quod PETI-
 TUS in auibus descripsit) in piscibus plane deest.
 Quenam autem diuersitatis huius, in diuersis
 piscium generibus obseruatae causa sit, se ignorare
 Cel. Auctor fatetur. Docet tamen, vel ex hoc exem-
 plo patere, non commode per analogiam ex vno ge-
 re ad alterius naturam concludi posse. *Tertia se-* p. 81.
ctione de retina differitur, cuius tunicae structuram, si
 ea, quae RUYSCHIUS et ALBINUS, summi viri,
 hac in re praestiterunt, exceperis, satis adhuc ob-
 scura

secura est. Suspicati quidem sunt varii, eam in duas laminas diuidi posse, nemo tamen adhuc id in homine, ob summam huius tunicae mollitiem praestare potuit. In piscium autem oculis recentibus haec res facillime succedit, si, exterioribus tunicis caute separatis, retina cum humore vitreo spiritui vini immititur. Post aliquot enim dies retina in duas membranas separari potest, exteriorem scilicet pulpofam, albam, et interiorem medullarem, quam *arachnoideam* Ill. Auctor dicit, quae pulcherrimo spectaculo in strias fibrasque rectas expansa, vitreo humori incumbit. Facillime hoc in cyprino et tinca detegitur, atque in vniuersum duplex retinae lamella in omnibus animalibus adesse videtur, cum in sue, fele, gallopauone, anseris et ardea illam Cel. Auctor inuenit. Rubra autem in retina vasa in piscibus nunquam vidit. Tegitur vero retina in vniuersum, in ea, qua reliquas oculi tunicas spectat, superficie, mucoso quodam nigro inorganico, ex *nigra tunica* exfundente, qui veram quasi membranam refert, quo illorum, qui in choroidea visus organon quaerunt, sententia, plane refellitur, cum impossibile sit, vt per eum radii lucis ad illam tunicam penetrare possint. Anterius autem retina circa confinia corporis ciliaris desinit, eique ope circuli, qui vitreo humori agglutinatur, adhaeret. Humor autem *vitreus*, de quo *quarta* p. 84. *sectio* Auctor Cel. exponit, paruus est parumque conuexus. Carent pisces corona ciliari, vt vasa immediate corpori vitreo incumbat. Vasa vero huius humoris duplicia, anteriora et posteriora, facile deteguntur. In cyprino scilicet et tinca hoc loco ex nigra choroideae lamina taenia aliqua dentata, expansione retinae tecta, procedit. Huic vas rubrum inferitur, cuius truncus ad lentem pertinet, ex quo vero primum rami prodeunt, qui totum humorem vitreum circuli instar anterius ambiunt. Duplex
vero

vero rete vasculosum ibi deprehenditur, venosum atque arteriosum, ex eoque rami oriuntur, qui cum vasis posterioribus, mox describendis, circa omnem conuexitatem vitrei humoris pluribus anastomosibus iunguntur. Oriuntur haec vasa posteriora ex trunco centrali retinae, vno ramo, qui mox in ramos plures tanquam radios secedit, versus anteriora excurrentes. In salmonibus autem aliisque piscibus, ex eo loco nerui optici, quo ille longior fit et arcum format, arteriolae procedunt, nigro pigmento obductae, quae circa conuexam vitrei humoris partem rete faciunt. Quando vero anterius ad vueam accedunt, membrana accessoria ab ea tunica aliisque vasis augentur, sicque membranaceam campanulam formant, maculatam, intus albam, quae in acutum mucronem abit, ex quo plurima fila capsulae lentis adhaerent. Centralis quoque nerui optici truncus ramos in his piscibus humori vitreo dat. Varietates et alias subtiliores descriptiones, sine figuris vix intelligendas, hic omittimus. *Quinta sectio de lente p. 87. crystallina piscium agit.* Maxima illa est et multum conuexa, atque in cameram oculi anteriorem ita anterius eminet, vt nulla camera posterior supersit. Non perfecte sphaerica est. Vasa lentis crystallinae Ill. Auctor in aue lacus Lemani, quam *Mergi* speciem fuisse coniicimus, vidit, ex circulo vasculoso retinae orta. In piscibus quoque vasa ad anteriorem vsque capsulae partem persecutus est. Posteriora vasa ex centrali retinae oriuntur. *Choroidaea piscium, de qua sexta sectione Auctor Cl. disputat, tribus, vt supra iam monuimus, laminis constat, p. 89. argentea* scilicet externa, *nigra (Ruyschiana)* interna, mucoso nigro interius obducta et *vasculosa*, quae his duabus interiacet, de cuius ortu superius diximus. Vasa autem sub ingressu nerui optici orta, postquam scleroticam perforarunt, partem quandam constituunt,

- tuunt, nondum pro dignitate rei descriptam, piscibusque propriam; annulum scilicet, ferri equini figuram habentem, gelatinosum et rubellum, qui, si siccescit, vel spiritui vini immissus est, carnem quasi refert. Vsum huius organi Cel. Auctor definire non audet. Credit tamen, illud circulo sanguinis infervire et sphincteris lamellosi munere fungi, atque, si brevior fit, illius ope Ruyschianam tunicam et lentem versus neruum trahi. De *vvea* et corpore ciliari septima sectione differitur. Iris siue anterior vveae lamina facile in piscibus a posteriore separari potest. Pupilla autem luce irritata, in iis non contrahitur. In oculo felis iunoris submersae Cel. Auctor pupillam ab externo calore se contrahere, atque deinde iterum dilatare vidit. Repetitum vero experimentum successu caruit. Corpus ciliare omnino ex Cel. Auctoris mente lentem crystallinam retinet, eique adhaeret, licet plures dissectores et inter hos beatus ZINNIVS hoc negent. Gluten scilicet nigrum radios corporis ciliaris capsulae vnit, superficiesque eorum interior, eiusdem glutinis ope sulcis coronae ciliaris agglutinatur. In fele et ardea haec adhaesio manifeste adest. Leuior vero putredinis gradus hunc nexum tollit, in quo caussa latet, cur eam ZINNIVS aliique in hominibus detegere non potuerunt. *Vltima* tandem sectione docet Auctor Cel. corneam in plurimis piscibus planam fere esse, licet in mustela satis conuexa fit. Humore aqueo pisces non carent, viscosus tamen est. Satis vero fluidus in salmone reperitur. Vitreus autem humor gelatinosam naturam habet.
- p. 91.
- p. 94.
- p. 96. 7) *Methodus inveniendi accuratissime motum Veneris vel Mercurii horarium, cum per discum solarem trans-eunt, praescripta a Cl. DE LA LANDE.*

8) *Commentatio de salinis comitatus Burgundiae*, P. 102.
de vitiiis salium, quae sub forma panis ibi venduntur,
(sels en pain) deque methodo ea corrigendi. Auctore
 Cl. MONTIGNY*). Cum sal culinare, quod in Bur-
 gundiae comitatu obtinetur et in vsu est, ob depraua-
 tam indolem neque ad saliendoſ caseoſ, quorum ta-
 men magnum ibi commercium faciunt incolae, ne-
 que ad saliendoſ carnem aptum ſatis repertum fue-
 rit, incolaeque dictae prouinciae iuſtas ob id quere-
 las ad regem detulerint, Noſter pariter ac Cl. HEL-
 LORT iuſſu principis experimenta ſollicite inſtitue-
 runt, de quibus, quid detectum fuerit, ſumma quaſi
 in hac commentatione communicatur. Partes con-
 ſtituentes tam fontium ſalinorum, quam ſalinarum
 memoratae prouinciae praeter ſal marinum ſeu ſal
 gemmae ſunt gypſus ſeu ſelenites, ſalia compoſita,
 quae ex acido vitriolico et baſi terrea, vel ex eodem
 acido et baſi alcalina conſtant, ſalia porro delique-
 ſcentia, quae ex acido ſalis marini et baſi terrea con-
 ſtant, terra inſuper alcalina admodum alba, tandem
 argilla colorata valde ſubtilis, et nonnullae partes
 pingues bituminosae fortem odorem petrolei de ſe
 ſpargentes. Sal, quod paruas cryſtallos praebet, al-
 cali terreo abundat; ex quo colligendum eſt, eiufmo-
 di ſal pro neutro habendum non eſſe. Sal contra,
 quod magnas cryſtallos dat, pro neutro habendum
 eſt; magnas autem et puras cryſtallos non niſi per
 euaporationem admodum lentam obtineri, experien-
 tia docet. Sal demum, quod ſub forma panis vendi-
 tur, omnium maxime impurum eſt, ſiquidem ex cry-
 ſtallis paruis et lixiuio, quod e formatiſ cryſtalliſ
 paruiſ remanet, paratur. Cum autem in lixiuio non
 ſolum ſal marinum, ſed et ſelenites, ſal mirabile
 Glauberi, ſal marinum terram pro baſi habens, terra
 inſuper calcarea et materiae pingues contineantur,
 atque

*) Lecta d. 21. April. 1762.

atque praeterea ipsa praeparatio super prunis ardentibus instituat, sal istud non nisi impurum atque tum ob peregrinas hasce substantias, tum etiam ob ambustionem amarum, empyreumaticum et acre euadere posse, Noster colligit. Caeterum nullum vitriolum ferri, cupri, aut zinci, neque vllam substantiam mercurialem, antimoniam aut arsenicalem, neque vllam aliam noxiam substantiam, vt tamen putarunt, isti sali inhaerere, per experimenta euictum est. Ad depurandum ita sal, quod panis formam habet, aquam puram Noster adhibuit, ita nimirum, vt hac ipsa frustra salina irrorata ab adhaerentibus partibus peregrinis per deguttationem liberarentur; posthac autem frustra illa adhuc madida non super prunis ardentibus, sed in concamerationibus, singulari modo constructis, ita, vt calor furni intraret, exsiccationi exposuit, sicque frustra salina sicca et pura, a partibus peregrinis liberata, obtinuit.

p. 131. 9) *Examen quaestionis inter Astronomos exortae de methodo computandi aequationem temporis, institutum a Cl. DE LA LANDE.*

p. 137.
270. 10) *Annotationes in nonnulla phaenomena, quae ad electricitatem positiuam ac negatiuam probandam adhibentur, suppeditatae a Cl. NOLLET.* Quam Vir Cl. inde ab initio, quo innotuit ac eruditissimis physicis maximopere se commendauit, theoriam electricitatis Francklineanam impugnauit, eam, cum ab omnibus controuersis maxime se abhorrere profiteatur, folius veritatis amore tanto lubentius denuo adgreditur, quo anterioribus examinibus eius theoriae se id obtinuisse certus animaduertit, sectatores FRANKLINI, inter quos eminent WILSONVS, coactos fuisse, noua, dum antea capta parum ad id idonea cognouerint, experimenta, ad probandam electricitatem positiuam

tiuam ac negatiuam conquirere. Haec nunc sub
 examen vocat, ac disquirit, vtrum ita sint compara-
 ta, vt per ea extra dubium duplex illud electricitatis
 genus constituatur. In antecessum vero monet pri-
 mum, se non pugnare contra terminos positiuae ac
 negatiuae electricitatis, siue quae fit per condensatio-
 nem ac rarefactionem, quamuis non possit diffiteri,
 eos esse maxime improprios et obscuros; deinde
 obseruat sedulo se non negare, ignes electricos, qui
 cuspides et puncta lucida appellantur, conspici vulgo
 opposita ratione fitos, prout electricatio fit vel per
 globum sulphureum vel vitreum, ita, vt ex situ eo-
 rum satis certo, licet globus, quo id fiat, videri ne-
 queat, cognosci possit, vtrum conductor vim a ma-
 teria resinosa, an vero vitrea accipiat; tandemque
 declarat, idque in omnibus suis scriptis se affirmasse
 docet, multoties se vidisse, corpora, per vitrum ele-
 trificata, attracta fuisse a corporibus sulphuris ope
 electricatis. Licet vero terminos nouos certis phae-
 nomenis designandis destinatos, ac ipsa phaenomena
 vltro cum aduersariis admittat, veraque esse conce-
 dat; ex iis tamen non consequi putat corpora non
 alia ratione electricari, vt volunt, qui Franklinianam
 hypothesin assumunt, quam impertiendo aliis cor-
 poribus eam materiam, qua ipsa abundant, vel reci-
 piendo eandem ab aliis corporibus, in quibus maior
 eius adest copia, adeo vt omnia phaenomena ab vno
 eodemque vnus materiae flumine producantur. Non
 agitur itaque de terminis ac experimentis contro-
 versis, sed eius cardo eo redit, vt propositionem
 hanc vel experimentis vel ratiociniis, inde legitime
 ductis, probent; cum e contrario Cl. Auctor doceat,
 phaenomena electrica produci duobus materiae di-
 stinctis fluminibus, cursu opposito in se agentibus.
 Vt vero huic suae sententiae magnam conciliet proba-
 bilitatem, oppositam Franklinianam dubiam redde-

re conatur examinando parte prima, vtrum aliqua veri specie supponi possit, fluidum electricum in corporibus condensari vel rarefieri; secunda vero parte considerat motus electricae materiae diuersos, ipsosque persequendo in iis ipsis experimentis, quae ad declarandam negatiuam ac positiuam producuntur, satis distincte concipi posse docet, simul et eodem tempore eius materiae duo flumina aduersi oppositique cursus. Quod tanto acumine Auctor tantaeque doctrinae physices solertia exponit, vt nullum sit dubium, ea sectatoribus FRANKLINI et imprimis Cl. WILSONO praebitura esse occasionem vberissimam theoriam suam vindicandi, eamque multo clariorem reddendi.

P. 161. 11) *Disquisitio de satellite Veneris viso vel praesumpto ac de causis breuioris eius apparitionis et longioris occultationis*, auctore Cl. DE MAIRAN.

P. 170. 12) *Observatio de eclipsi lunae, die 8 Iunii 1762 observata a Cl. MARALDI.*

P. 172. 13) *Commentatio altera de mineralogia territorii Parisini*, auctore Cl. GUETTARD*). In prima commentatione**) Noster generalem locorum dedit descriptionem, nunc autem ad particularem corporum, ibi deprehendendorum, considerationem accedit, de quibus in pluribus commentationibus se acturum esse, refert. In altera hac commentatione de filicibus, ibi occurrentibus, agit, quos respectu coloris 1) in filices coeruleas; et 2) ex gryseo flavescentes diuidit; respectu figurae autem quinque species enumerat: 1) filices lamellatos; 2) globosos, 3) articulatos, seu qui formam siliquae habent; 4) anthro-

*) Lecta d. 31 Mart. 1769.

**) Vid. Comment. nostr. Vol. XI. P. III. p. 398.

anthropomorphos seu anthropoglyphos et zoomorphos seu zooglyphos; 5) irregulares, qui cum nullo corpore alio comparari possunt. De his, quatenus singulares formas repraesentant, figillatim nunc agit Noster, ita, vt non solum hi ipsi silices nimis profecto sollicite describantur, sed et variis iconibus repraesententur. Hi figurati silices, vt Cl. Auctor notat, plerumque a massa lapidum, vbi formantur, separati reperiuntur, interdum autem corpori plano affixi deprehenduntur. Nonnulli eorum in lapidibus formantur, qui ex lamellis quasi constant, quae facile a se inuicem secedunt et, si pluuia irrorantur, in speciem argillae coloratae (*glaise*) fatiscunt. Alii in lapidibus formantur magis compactis magisque duris, qui in aere non in lamellas separantur, sed tractu temporis in eo soluuntur et terrae cuidam albae margaceae ortum praebent. Hi colorem album habent, illi vero colorem ex gryseo viridescentem. Vtrumque genus sub primo strato lapidum gypseorum situm obtinet, lapidesque albi sub lapidibus ex gryseo-viridescentibus reperiuntur. Silices autem in interioribus horum lapidum delitescunt, nec facile extra eos cernuntur. Caeterum alii horum silicum cum chalybe non scintillant, alii autem, semper tamen difficiliter, quam filex ignarius seu pyromachus, scintillas dant. Priores ad illam lapidum speciem, quae eos vocatur, maxime accedere, Noster autumat. De ceteris autem notat, eos in pluribus locis Galliae et inprimis circa Lutetias Parisiorum occurrere, a natura indolis calcariae esse, in silices mutari, et omnes cotes non nisi respectu coloris differre, sique sint, qui duriores appareant, id tantum a diuerso gradu maturitatis prouenire. Tandem monet, denominationes corporum naturalium, et inprimis mineralium, quae nostris temporibus ultra modum adaugentur, citra necessitatem accumulandas non esse, nihilque tam ri-

diculum esse, quam enormem illam nomenclaturam, quam scriptores historiae naturalis insigniter augent. Recte autem monet, sufficere omnino, si corpora et imprimis lapides, per characteres constantes, in genera discernantur, simulque annotetur, haec ipsa corpora ex variis accidentalibus insigniter variare. Ultimo de cotibus, in Gallia occurrentibus, tabulas adnectit, in quibus loca, ubi cotes occurrunt, eorum colores, effectus aquae fortis in hos lapides, tandemque formae et colores dentritidum, quibus cotes insigniuntur, annotantur: haec autem tabulas explicatio octo iconum aere incisarum, excipit.

p. 205. 14) *Eclipsis lunae partialis die 8 maii 1762 observata* a Cl. MONNIER.

p. 206. 15) *Commentarius de ossibus et dentibus, magnitudine sua insignibus, Auctore Cl. DAUBENTON**). Plura ossa, in terra reperta, sub nomine ossium *Mammuti* ex Sibiria allata, atque in museo regio conseruata, Auctor Cl. cum ossibus elephantorum recentibus comparat, docetque omnino ad horum animalium sceleta pertinere. Idem de femoris osse, in Canada reperto, probat. Dens vero insignis eodem fere in loco inuentus, hippopotomi est. Aliud os, quod gigantis dicebant, giraffae s. camelopardalis radium esse, Cl. Auctor, licet nunquam giraffae sceleta viderit, ex sola analogia probat.

p. 230. 16) *Annotatio, concernens causam motus detecti in nodis tertii et quarti satellitis Iouis, conscripta a Cl. DE LA LANDE.*

p. 234. 17) *Commentatio prior de natura soli regni Poloniae et de mineralibus in eo repertiundis. Auctore Cl.*

G U E T -

*) Lecta d. 28 aug. 1762

GUETTARD *) Regnum Poloniae a Nostro in partem arenosam, margaceam, salinam et metallicam diuiditur. In priore hac commentatione arenosam tantum partem considerat, ad quam Russia alp. 237. ba versus orientem et pars Lithuaniae, Curlandia, Samogitia versus septentrionem, Pomerellia, Prussia Polonica, maxima pars Poloniae maioris, Mazouia et Podlachia versus occidentem, Podolia et parua pars Volhiniae versus meridiem referuntur. Ostendit autem Cl. Auctor, solum harum regionum arenosarum ex silicibus, quarzo, iaspide aliisque lapidibus vitrescibilibus constare, quibuscum fragmenta lapidum calcareorum mixta sint, saepe corpora marina fossilia continentia, quae tamen interdum separata reperiuntur. Terras praeterea, quae in interioribus massae arenosae strata formant, indolis argillaceae seu margaceae esse, inque arena saepe succinum reperi et praeter ferri mineras, quae non nisi in locis palustribus deprehenduntur, nec vnquam per strata, sed in frustis dispersis occurrunt, ideoque mineram ferri subaquosam seu palustrem praebent, nullas alias in dictis regionibus obtineri, perhibet. Tandem aquas minerales, sed non nisi martiales, atque crebro lacus, raro autem montes, pro monticulis seu collibus potius habendos, ibi detegi, refert.

18) *Observatio declarans, apparentem diametrum p. 258. Veneris in ipso splendentis solis disco visae sensibilibiter non diminui.* Auctore Cl. DE LA LANDE.

19) *Nonnullae phasae in eclipsi solari d. 17 octobris p. 262 1762 observatae a Cl. DE FOUCHY.*

20) *Solstitia aestiua per lentem obiectiuam, cuius 80 p. 263. pedum focus est, in plano Gnomonis ecclesiae s. SVLPITII constitutam, observata a Cl. MONNIER.*

Gg 3

21) *Dis-*

*) Lecta d. 7 aug. 1762.

- p. 267. 21) *Disquisitionis concernens rationem conciliandi observationes in templo s. S V L P I T I I factas cum diminutione obliquitatis ecliptices cognita.* Auctore Cl. DE LA LANDE.
- p. 269. 22) *Comparatio altitudinum solstitialium superioris solis marginis cum altitudine arcturi anni 1738, 1743 et 1763 instituta a Cl. MONNIER.*
- p. 270. 23) Vide supra num. 19.
- p. 293. 24) *Commentatio posterior de natura regni Polonici et mineralibus in eo reperiundis.* Auctore Cl. GUETTARD *). Regionibus arenosis earumque productis perlustratis, ad reliquas regiones accedit Noster, statimque monet, Poloniam non pro regno mere plano habendam esse, sed et montes et admodum altos quidem, in quibus lapides et minerae omnis generis contineantur, in ea reperiri. Secundum ordinem, ab Auctore receptum, pars margacea hic primo consideratur, quae, ut perhibet, tam late, ut metallica, non extenditur, latior tamen est salina. Haec ipsa palatinatum Cracouiensem, Sendomiriensem, Lublinensem, Chelmensem, Belcensem, Leopoliensem, usque ad Volhiniam, immo maximam partem Volhinae et Podlachiae, forte etiam Kiouiae constituit. Regiones hae, quas margaceas vocat, ex lapidibus calcareis et gypseis constant, quae conchilia immixta habent. Praeter ferrum, quod minerae palustres largiuntur, nullum insuper aliud metallum in dictis regionibus occurrit. Caeterum in iisdem regionibus pauciores lacus paucaque flumina magna deprehendi, Noster perhibet.

Pergimus

*) Lecta d. 22 dec. 1762.

Pergimus cum Cl. Auctore ad partem salinam. p. 307.

Haec secundum eius sententiam ea est, vbi fodinae salis gemmae fontesque salini deprehenduntur, quorum triginta octo enumerat. Spatium, vbi fontes salini sunt, a Sambor vsque ad Kuby viginti sex milliaria germanica constituit; quod autem ad fodinas salis gemmae attinet, alia prope Wieliczka, duo milliaria a Cracouia p. 307. distantem, aliaque prope Bochniam, duodecim milliaria a Wieliczka distantem deprehenditur. Praeterea in hac regione terra calcarea cum creta mixta reperitur, interdum solum arenosum est, in quo filices et conchylija reconduntur; tandem etiam minerae sulphureae et aquae sulphureae, nec non lithanthracis deteguntur. De salinis infra in peculiari commentatione fusius agit.

Metallica demum pars, quam montes sic dicti p. 317.

Carpathici constituunt, inter Hungariam et Moraviam nec non Silesiam vsque ad Moldauiam inter Transyluaniam et Russiam rubram se extendit. In hisce montibus omnia genera mineralium et fossilium contineri, aliorum auctorum testimoniis suffultus, Noster docet. Inter fodinas, notatu dignas, fodinae Olkutzenses eminent, quae saeculo decimo quarto iam exstiterunt, quaeque inprimis galenam plumbi maxima in copia praebent. Caeterum rem metallicam in Polonia ob rationes politicas non adeo attendi et incolarum commercium tantum in frumento, lino, cineribus clauellatis, pice vulgari consistere, vixque permitti, vt ex scoriis minerae argenti Olkutzensis argentum extrahatur, Noster monet. Sub finem descriptio figurarum adnexa est, vbi in sex tabulis aeneis varia producta huius terrae et inprimis petrefacta delineata conspiciuntur.

25) *Disquisitio declarans, fieri posse, vt Lutetias p. 337.*

Parisiarum via facili ac per unicum canalem seu uni-

cum aquae ductum mille aut mille ac ducenti pollices aquae bonae ad eandem altitudinem deducantur, ad quam aqua ex Arcueil in eundem locum pertingunt.
 Auctore Cl. DE PARCIEUX.

p. 402. 26) *Observationes meteorologicae an. 1760, 1761, 1762 Varsoviae factae a Cl. GUETTARD.*

p. 431. 27) *Inuestigationes physico-mechanicae ac analyticae, concernentes sonum et tonos tubarum organico-pneumaticarum diuersimode confectarum.* Auctore Cl. DAN. BERNOULLI.

p. 486. 28) *Disquisitio de motu solis apparenti et de necessitate adhibendi solummodo observationes praeteriti ac praesentis saeculi ad deducendum motum nodi Veneris.*
 Auctore Cl. LE MONNIER.

p. 491. 29) *Annotationes in scriptum quoddam de diametro Veneris, lectum in Academia.* Auctore EODEM.

p. 493. 30) *Commentatio de fodinis salis gemmae prope Wielizkam in Polonia.* Auctore Cl. GUETTARD.
 Fodinae hae salis gemmae ad radicem montis sitae sunt, super quem vrbs Wieliczka exstructa est. In-
 trant fossiores hasce fodinas siue per puteos funium ope, siue per scalas ligneas, siue per scalas, ex lateribus coctis vel lapidibus fabrefactas, quae ex quadringentis et septuaginta gradibus constant. Strata salis gemmae admodum profunde sita sunt. Primum ab ingressu stratum ex arena vulgari, in Polonia obuia, formatur; hoc excipiunt varia strata argillacea diuersi coloris, arena plus minus mixta, quorum nonnulla varia conchyliam immixta habent. Strata haec argillacea intercipit stratum lapideum lamellosum, indolis calcareae. Vltima strata argillacea

cea per speciem lapidis gypfei separata reperiuntur; sub quibus demum strata salina in conspectum veniunt. Latitudo et profunditas horum stratorum nondum definiri potest, cum terminus nondum repertus sit. Substantia huius salis valde dura, eiusque color gryseus vel albus est: sal hoc plerumque opacum, interdum tamen pellucidum reperitur. Nonnunquam medio in sale partes substantiae nigrescentis plus minus magnae reperiuntur, quae ligni petrefacti formam habent, quaeque flamma admota accenduntur, sponteque sese extinguentes odorem olei empyreumatici de se spargunt. Cum strata haec salina ad situm horizontalem inclinent, in excavandis hisce fodinis varia tabulata exstruere coguntur, quae ex cuniculis constant, in quibus columnae salinae ad firmandum fornicem relinquuntur. Nonnulli horum cuniculorum per puteos, qui ab vno tabulato ad alterum progrediuntur, perforati sunt. Per puteos hos ope girgillorum (*trévils*), circa quos funes voluuntur, quive ab equis trahuntur, enormes massae salinae extrahuntur. Equi, quoad vivunt, et huic operi pares sunt, in fodinis manent, ipsaque equilia in fodinis excavata seu exstructa sunt. Aer in hisce fodinis purus et sanus est; maxime puritatis curam ibi habent; vnicum incommodum pulvis excitat, qui ab equis per pedes in solum impactos et ab ipso labore provenit. Non reticendum tamen est incommodum maxime periculofum, quod interdum, sed raro accidit: subita nimirum explotio observatur vaporis inflammabilis, qui se in nonnullis locis et quidem in cuniculis vetustis et derelictis accumulatur, quive a candelis ardentibus, quas operarii gerunt, accenditur. In iisdem quoque fodinis sacella reperiuntur, in quibus variae statucae sanctorum variaque ornamenta, ex meris frustis salinis facta, deprehenduntur et vbi quatuor quotannis

missae celebratur. Operarii per octo tantum horas labore occupati sunt, quibus praeterlapsis, alii laborem suscipiunt. Frustra salina ope marrae seu runcinae et cuneorum separantur, inque cylindros efformantur; parua autem frustra in dolia immittuntur, sicque girgillorum ope extrahuntur. Praeterea in iisdem fodinis aqua falsa magna in quantitate reperitur, quae a vaporibus humidis terrae prouenit, quippe qui massam penetrant, sal dissoluunt et cavitatibus fodinarum reddunt. Hae aquae omni cura per machinas extrahuntur. Caeterum massas illas salinas ab aquis marinis, quae vel per inundationem particularem, vel per diluuium vniuersale primo sal contentum, posthac diuersas angillae species lapidesque calcareos, tandemque arenam ibi deposuerint, prouenire, Noster coniicit. Sub finem explicatio iconis adnexa est, in qua delineatio fodinarum salis gemmae prope Wieliczkam deprehenditur.

P. 517. 31) *Observationes botanico meteorologicae* a Cl. DU HAMEL in arce Denainvilliers factae an. 1761.

P. 543. 32) *Observatio, qua character genericus plantae Marsilea dictae, accuratius definitur.* Auctore Cl. GUETTARD. Planta aquatica est, stagnis inhaerens, radicibus in aquam immixtis, variis ramis in superficie expansis, foliis oppositis, oblongis, simplicibus, superius non nihil concavis, quilibet vero ramus quatuor ad octo foliorum paria habet. Folia haec, lentis ope contemplata, in superiori superficie parvas eminentias mammillares, pilis varie contortis, et versus medium sulcum directos, ornatas habet. Substantia foliorum quasi vesicularis est et in inferiori superficie in plana angulosa diuiditur, ex quibus singulis filamentum producit. Ex qualibet coniugatione foliorum inferius pediculus exit lineam longus,

longus, cui fasciculus rotundus, ex pluribus capsulis sphaericis compositus, adhaeret. Hae capsulae lineam circiter in diametro habent et aliam quasi capsulam dissepimentis transversalibus conspicuam intus continent, in qua grana rotunda alba haerent, quae ex filamentis internis ramosis dependent et stamina vera cum suis antheris referunt. Inferius paullo inter alas radice alia capsula solitaria haeret, quae externa facie ferè cum prioribus conuenit, sed grana oblonga, praecedentibus maiora, sed par-ciora continet, quae vt pistilla et fructus considerari merentur. Illa minora rotunda in ramis varie diuisa haerent, haec oblonga pediculis infident, et ex inferiori capsulae fundo, quasi ex vna basi surgunt. Ex his igitur diuersum situm staminei et pistillati floris declarare, modum impraegnationis describere et contra obiectiones defendere annititur Cl. Auctor, quae vero ex vberiori eius descriptione et icone adiecta melius intelliguntur.

Ad lemmam cum marsilea comparandam postea p. 548. se conuertit Noster, dum foecundationem sub aquis declarat, in his enim et pilularia, materiam antherarum spermaticam instar nubeculae effundi assumit, quae in aquis non protinus dissoluta, pistillis in capsulis apertis se applicant. Quod si vero hic modus locum non habeat, in plantis his non nisi tum, cum stagnis exsiccatis in sicco haerent, admissio pollinis ad apicem pistilli possibilis est. Mitimus reliqua, quae de proportione staminum ad pistilla proferuntur.

Ampla igitur generis definitione exhibita, alia, p. 550. a MICHELIO et LINNAEO tradita, sub examen vocantur, qua in re, reliquis omissis, filamenta, in superficie foliorum posita et superius indicata, stamina dici, differentiam vero capsularum, stamina et pistilla continentium, non attendi monemus. Lemma etiam

et

et marsilea genera diuersa sunt, etsi a LINNAEO coniungantur; nam praeter diuersam figuram staminum, filamentorum et pistillorum, in lemma quoque stamina et pistilla in vna capsula coniuncta haerent. Planta vero, quae a Nostro in Polonia disquisita est, non tantum in aliis septentrionalibus Europae regionibus deprehenditur, sed etiam in australibus detecta, antea ad lenticulam palustrem et strationem relata est. Nouum saluiniae genus MICHELLIVS constituit, LINNAEO autem marsilea foliis oppositis simplicibus appellatur.

P. 557. 33) *Cometae visi mensibus maio et iunio anni 1762 obseruationes factae in obseruatorio regio a Cl. MARALDI.*

P. 562. 34) *Considerationes comettae 1762 visi a Cl. DE LA LANDE.*

P. 570. 35) *Obseruatio transitus Veneris per discum solis die 6 iunii anni 1761. ac determinatio eius coniunctio- nis, nec non positionis nodi Veneris, auctore Cl. JEAURAT.*

P. 578. 36) *Tertia descriptionum pars, concernens metho- dum telescopia perficiendi, conficiendi lentes obiectiuas, ex pluribus materiis diuersimode refringentibus, aucto- re Cl. CLAIRAUT.*

P. 632. 37) *Commentatio de subere montano, quod ad in- gressum et egressum viae, quae ad parochiam Mandagout et ad Vigan in dioecesi Alesiensi ducit, reperitur, deque pluribus aliis ad historiam naturalem et chy- miam pertinentibus. Auctore Cl. MONTET. Mine- ra suberis montani, quae a Nostro describitur, in monte reperitur, qui *Moreses* seu *Lou cap de Mo- rjes**

rises vocatur. Minera haec raro in Gallia occurrit, inque superficie terrae reperitur. Suber hocce montanum nulli corpori adhaeret, sed terra obdum obtinetur, quae non nisi cultri aut aquae ope separari potest. Figura eiusdem diuersa est; alia enim frusta, vix duas tresue lineas crassa, fungo similia sunt; alia vero figuram oblongam habent et valde crassa sunt; alia autem parua et, vt filices, irregularia, plurima tandem aspera deprehenduntur. Si diuersa haec frusta accurate examinantur, in vno partes minus flexiles, quam in alio, reperiuntur, caeque lignosae apparent; semper autem partes, multa terra incrustatae, durissimae sunt, quae tamen, terra separata, pari ratione flexiles euadunt. Magna frusta suberis ponderosa sunt, parua autem leuia apparent; si tamen magna in plura parua discinduntur et ab omni terra separantur, simili quoque modo leuia euadunt. Si haec frusta per aliquot dies in aqua macerantur, extremae partes emolliuntur, sique partes emollitae separantur, suber ex variis stratis per leuem ochram separatis compositum apparet. Si id ab impuritatibus separatur cumque acidis miscetur, non effervescit, idemque vel per se vel cum alcali crucibulo commissum, fortique igni per aliquot horas expositum, aliqua ex parte quidem mutatur, minime tamen funditur.

His de subere praemissis, de aliis quoque rebus naturalibus mentionem facit Noster, primoque solum, vbi suber reperitur, describit. Solum istud ex terra lutescente, cum pauca ochra mixta, constat; lapides in eo reperiundi speciem talci seu ardesiae rudioris sistunt et magna in copia ibi deprehenduntur, alii autem ad quarzum pertinent. Ardesia duplicis generis est; alia durior deprehenditur, hacque domicilia teguntur, alia friabilis est; vtraque tamen
nec

nec cum acidis efferuescit, nec calcinari se patitur, sed in igne vitrescit. Praeter hosce lapides saxum quoque simplex reperitur, cui mica se vnit; nec arena etiam in quibusdam locis ab hoc solo aliena est. Ad littora maris sabulum deprehenditur, quod, dum mare exaestuatur, eo deponitur: inter alia producta notatu inprimis dignus est lapis sic dictus, variolarum, qui copiose ibi reperitur. Ex castaneis, quarum arborum magna ibi copia crescit, vetustioribus succus niger manat, qui pro atramento vsurpatur, cuius sapor, vt Noster refert, a sapore atramenti artificialis parum differt. Afferit praeterea, se ex cineribus castaneorum verum tartarum vitriolatum obtinuisse. Observauit etiam in itinere in officina vitriaria, salem marinum, in soda contentum, integrum se volatilifasse, sodaeque alcali cum arena mixtum in vitrum se mutasse, salem marinum autem abiisse. Atque haec sunt praecipua, quae decerpere licuit, alia pauca, notatu minus digna, praeterimus.

IX.

Observationes medicae IOANNIS A BONA, Veronensis Patauinae academiae Professoris ad praxin in nosocomio ostendendam anno MDCCLXV. praemissa oratione prima in gymnasio habita et mantissae loco addita historia aliquot curationum mercurio sublimato corroderenti perfectarum, olim edita. Patauii 1766. apud Io. Bapt. Penada. 4. Alph. I. pl. 4.

Aceptum profecto et imitatione dignum singulis fore putamus consilium, quod inierunt Patauinae academiae moderatores, vt nouam docendi rationem instituerent, qua adolescentes ad aegrotos, aliquo

quo praemonstrante, accedere possent. Est nimirum schola clinica anno 1765 Patauii instituta, senatusque decreto confirmata, et munus in ea docendi impositum est Cl. A B O N A, cuius observationes medicas, anni vnus spatio in hoc nosocomio factas, iam indicare animus est. Oratione, ex qua instituti ratio apparet, praemissa, addita est disputatio de ratione pulsus explorandi et de eius differentiis, cui subiunguntur duodecim observationes. Tum totidem observationes, cum mercurio corrodente atque hydrargyrosi in lue venerea factae, sequuntur, cum denuo recusa historia octo curationum, mercurio corrodenti perfectarum. Tandem leguntur binae epistolae Ill. L. B. GERH. V. SWIETEN ad IOS. BENVENVTVM denuo recusae, quarum mentio iam alibi *) a nobis facta est.

Pulsus explorandi ratio ita proponitur a Cl. Au-
 tore: brachium nec adeo tensum nec adeo flexum
 fit, cuius carpo trium digitorum, indicis, medii, annularis summa pars, nunquam pollicis, admouenda est, nec nimium arteriam premendo, sed blande et successiue fortius, attente, diu, quia interdum non nisi quinquagesimus, aut alius quisque vitium prodit, et iterato pulsus mutationes examinandae sunt manu omnino calida. Quo facto, observationes ipsae sequuntur, quarum cum de singulis dicere nequeamus, sufficiat, morbos aegrotorum indicasse et speciminis loco aegroti quarti historiam morbi tradidisse. Aegrotus 1) perpeffus est morbum pleurae, pulmonisque inflammationum, 2) apoplexiam sanguineam lethalem, 3) fuit senex 80 annorum, qui apoplexiam passus est. 4) *Senex nonagenarius quarto die morbi in nosocomium delatus est. Febre laborabat, quae illum aggrediebatur hora 22 cum rigore totius corporis, praecordiorum anxietate summa et lethargo, qui*
 quidem

(*) Vid. Comment. nostr. Vol. V. p. 717.

quidem ab initio febris usque ad horam vigesimam diei sequentis durabat. Pulsus omnibus modis inaequales erant. Urina saturate rubra lateritium sedimentum exhibebat. Statim chinam chinae praescripti ad drachmas duas singulis horis. Die sequenti febris renouata est, sed mitior, nec ita lethargicus fuit aegrotans. Tertio liber a febre fuit, pulsus compositi sunt, anxietates omnes euauerunt et breui e nosocomio summa cum discipulorum admiratione sanus decessit. Sumisit corticis uncias quatuor. In scholio adnexo monet Cl. Auctor, febrem hanc tertianam duplicem fuisse continuam ac simul de febribus eiusmodi perniciosis, statim cortice curandis, varia addit vtilia. Aegrotus 5) passus est febrem continuam subintrantem eique lethalem, 6) pleuritidem notham rheumaticam, seu febrem rheumaticam cum lateris dolore acuto, 7) pleuroperipneumoniam septimo die lethalem, 8) febrem rheumaticam, 9) peripneumoniam notham; 10) eundem morbum, qui vero quarto die in legitimam transit peripneumoniam, vndecimo die lethalem. Aegrotus 11) fuit 50 annorum, mania affectus, cui hanc mixturam aceti propinauit: Recipe camphor. vnc. j (*) sacchar. canar. mucilag. gumm. arab. ad vnc. j. his simul in mortar. vitr. trit. add. acet. calid. vnc. dimid. aqu. flor. sambuc. vnc. vj. syrup. flor. rhoead. vnc. j., quae cochleatim tota sumenda intra biduum et sic pergendum. Aeger sesqui mensis spatio conualuit. 12) Ultimo de aegrota morbo verminoso complicato cum vomica pulmonum et febre

(*) Nos quidem errorem typographicum hic inuenire putamus et drachmam vniam aut dimidiam sufficere, quia non soluitur, et Cl. LOCHERUS, qui commemoratur a Nostro et acetum in mania laudat, ad totidem soluenda drachmam tantum dimidiam camphorae sumisit, cuius caeterum formula cum hac plane conuenit. v. Commentar. nostr. Vol. XII. p. 32.

bre tertiana duplici cum diarrhoea biliosa laborante agitur. Vbi Cl. Auctor cum VALLISNERIO vermem latum esse catenam vermium cucurbitinorum arbitratur.

Curationes alias, mercurio corrodente peractas, quae sequuntur, iam mittamus, prius de historia aliquot curationum, eodem perfectarum, mantissae loco adiecta, quaedam exposituri. Quem ordinem ideo sequi posse confidimus, quia haec ante nouem annos a Cl. BONA conscripta, in lucem edita, octies recusa et ob argumenti affinitatem, emendatior vero, denuo huc traducta est, varias propositiones continens praemissas, quibus illae obseruationes confirmantur. Litteris itaque Ill. VAN SWIETEN lectis, vsus est Auctor Cl. ad mercurium corrosiuum soluendum spiritu vini, quia frumenti spiritus ibi non facile inuenitur et obseruauit, granum vnum melius solvi in duabus spiritus vini vnciiis, quam aquae, cui tamen eandem vim mercurii indolem venenatam infringendi et corrigendi tribuit, quam spiritui vini. Atque sic pro sex portionibus dedit, duas nimirum quotidie, mane et vesperi, cum decocto hordei; interdum auxit quoque dosin, ita vt sesquigranum de die aegro propinatum sit. Diebus primis Cl. Auctor vt plurimum alui deiectionem, postea vrinam vel sudorem copiosorem obseruauit. Quod ptyalismus hac mixtura nunquam vel rarissime oriatur, videtur in parca eius dosi posita esse causa. CARTHEUSERVM aliosque, qui illud remedium reiecerunt, refutat, eius praestantiam et vtilitatem defendit et ex nouem obseruationibus demonstrat: primis diebus a fumo sublimato, vel dolores nouos variis in locis excitari, vel consuetos exasperari; interdum aluo praegressa liquida, aluum cogi et ita vt stipticum et roborans agere; non desperandum esse de curatione, effectu non statim apparente aut

morbo increfcente; coeli et tempeftatis varietatem non parum poffe ad effectuum medicamenti mutationem; vim remedii, quae excretionem promouet, pro varia aegroti conftitutione varie determinari; fanguinis miffionem ante curationem inftitutam iurare, vt excretionem promptius contingant; fputum leuius nullius momenti effe; febrem, fitim, dolorem capitis ad medicamenti effectum pertinere, fi primis diebus minori dofi, non adiecto fyrupo violarum et omiffio decocto hordei, datur, quod periculum fecit Cl. BONA, poftea vero, maiori dofi etiam data, eadem non amplius obferuari; ficcis et calidis corporibus ex aqua liquatum, addendo pauculum fyrupi violacei, melius conuenire, quam ex vini fpiritu; valentius vtiliusque effe remedium fublimatum, quam inunctionem, et tandem valere etiam in aliis morbis, vti vir, per omnia membra doloribus rheumaticoarthriticis, a frigore poft corporis incalefcenciam ortis, affectus et febre correptus, aliis remediiis fuffra adhibitis, mercurio corrofiuo curatus eft.

p. 89. Tandem quaedam de nuperrimis Cl. BONAE curationibus, mercurio corrofiuo peractis, exponamus. Priufquam ille propinatur, magni facit praeparationem aegri per venaefectionem, balnea emollientia et decocta radicum, addito lacte. Quibus enim praemiffis, minorem mercurii dofim ad curationem fufficere, immo nonnullos mercurio, qui ita non curari potuerunt, forfan curatos effe, inftituta praeparatione, opinatur. Ex aegrorum duodecim hiftoriis iisque additis fcholiis confirmatur, mialma venereum per plures annos quandoque latere, donec in motum cieatur, vlcuscula glandis apparentia et euanefcentia confirmatae luis fignum effe pathognomonicum; luem venereum nunquam a natura, fed a fpecificis remediiis curari; recentem morbum cito curari; fanguinem e vena aegrorum,
lue

lue affectorum, missum, semper crassa plus minusue crassa obductum, eamque crustam inter signa certiora luis esse ponendam, sique sanguis iterum missus molliorem tenuioremque crustam non habeat, difficiliorem fore curationem, ideoque maiorem sublimati quantitatem requiri. Phlebotomiam ab initio semper necessariam putat et in iis, qui ex nervis laborant et quibus maior humorum acrimonia, quam visciditas est, quum nervi ab acri remedio, quale sublimatus est, laederentur, tutius inunctionem adhiberi aegrotus quintus docet, qua si non penitus sanetur aeger, iuvat finire, naturam interim analepticis instaurando, donec morbus curationi opportunior euadat. Si aegri, sumta mercurii sublimati quantitate, melius se non habent, iuvat, in iis rursus balnea adhibere, quia fortasse lymphae visciditas tanta est, ut a balneis et decoctis non satis attenuata, mercurii vi obstare possit. Eadem ex causa etiam ptyalismum interdum oriri fatetur copiosum. Bubones cito suppurari diutiusque apertos seruari vult. Obseruavit porro, modicum salivae fluxum et urinae copiam esse media, per quae mercurius, sibi relictus, miasma venereum ut plurimum eliminat; sublimatum tuto grauidis propinari; difficilem vero curationem praesagiri debere, si miasma venereum motum muscularem infirmit, quia signum est, illud lympham membranae cellularis nervorum inquinasse, ad quam vix medicamenta ex mercurio peruenire possunt. Inter diuersas venereis morbis medendi methodos inunctionem secundum methodum Monspeliensem aliamque VTHENII et mercurio corrosiuo peragendam excellere, horum vero auxiliorum aliud alii corpori et gradui morbi conuenire putat. De praeparationis methodo, de vario decoctorum et lactis usu nonnulla monet. Porri venerei, qui sunt neruearum papillarum productiones, eroso a mias-

mate epithelio, quo firmantur, excrescunt cum dolore, inflammantur, quandoque indurantur et carcinomatis naturam induunt. Erumpentes luem adesse testantur, hinc mercurio curantur. Nonnullis adhuc de curatione venerei morbi in vniuersum et de actione et vsu mercurii viui in eodem expositis, naturam miasmatis nos latere affirmat Cl. Auctor, nonnulla de causa ptyalismis a mercurio excitati et de periculis, eum consequentibus, profert, atque tutiorem methodum in mercurio corrosiuo inueniendam praedicat.

X.

De osteosteomate, dissertatio inauguralis d. X. aprilis 1767 proposita a M. IOANNE GOTTFELF HERRMANN, Chemnicensi Misnico, Med. Bacc. Lipsiae, ex officina Breitkopfia, 4. mai. pl. 7 $\frac{1}{2}$. tab. aen. 5.

Haec dissertatio de osteosteomate, quam nunc indicamus, ob argumenti dignitatem, ob elegantem iconum diligentiam, atque ob studiosam a Cl. Auctore adhibitam operam, commendationem nostram omnino meretur. Is post breuem descriptionem fabricae ossium et genesis exostosium, peculiare considerat tumoris, ad ossa nati, genus, osteosteoma dictum, quod, inter exostosin veram et spuriam medium quasi locum tenens, praeter substantiam osseam, copiosam quoque continet materiam spissam, sebaceam, fibris tendinosi et cartilaginosis refertam ac plerumque ad ossa, ope cartilaginis ligamentosae coniuncta, post violentam eorum diductionem nascitur. Diuidit vero hanc disputationem in duas partes, ac in priore disquirat nexum ossium ope cartilaginis ligamentosae et genesis particula-

rum

rum offearum huius cartilaginis diiudicat, causasque diductionis ossium examinat ac docet, interdum exostoses benignas ad vertebrae, interdum abscessus gigni, vti ex plurimis observationibus adiectis patet. Sequuntur deinde duae osteosteatomatis historiae, tandem differentia eius ex plurium exostosium, osteosteomati similium, comparatione ostenditur. In altera parte examinat Cl. Auctor causas osteosteatomatis, eius symptomata, incrementum, genesis et internam indolem, cariem ossium, inde natam, diagnosin, prognosin, indicationes curatorias in principio huius morbi et in eius augmento, tandem addit indicationes symptomáticas. Ex his praecipua tantum enarremus.

Nexus corporum vertebrarum perficitur cartilagine ligamentosa, stratis nimirum fibrarum, quae varia directione decussantur, in quorum interstitiis haeret gelatina solida quasi et consistens, ac in medio nucleus gelatinoso cartilagineus; ossa pelvis nechtuntur et cartilagine, quae ad ligamenti naturam accedit, et villis quasi ligamentosis ac robustis; os vero pubis commissura cartilaginea vnitur, quae anulum sistit ligamentosum et spatium intermedium repletur substantia ligamentosa. Haec autem cartilago intervertebralis, quamquam in senibus interdum coalescit, hoc tamen in margine per exostoses exortas, nunquam vero in media parte cartilaginis densioris fit. Litem, vtrum ossa pelvis in grauiditate et partu diducantur, nec ne? non componere audeat Cl. Auctor, cum nemo adhuc, blandam extensionem et successiuam contractionem ossium pelvis locum habere ostendit. Haec vero ossium diductio interdum efficitur nisu maiore in mouendis corporibus nimis ponderosis. Crustas osseas et exostoses veras benignas interdum in corporibus vertebrarum, ex earum cartilaginibus interosseis diductis, gigni,

p. 18. demonstrat Cl. Auctor tribus speciminibus spinarum dorsi senilium, quas ex egregio museo ossium morbosorum Cl. LUDWIGII deprompsit atque hic accurate descripsit. Eandem vero laesionem cartilaginis interosseae vertebrarum interdum, vel in sanis hominibus, ob difficilem resorptionem humoris extravasati ac tensionem contextus cellulosi, multoque facilius in cacochymicis, abscessus latentes, cum carie coniunctos, excitare, variis observationibus, hinc inde collectis, ac imprimis historia morbi BREUERI, Celeb. quondam Chirurghi Lipsiensis, qui abscessu latente spinæ dorsi et carie corporum vertebrarum periit, maximopere confirmatur. A simili tandem causa, distensione nimirum violenta ossium, cartilagine ligamentosa iunctorum, interdum osteosteomata procreari posse, duae historiae morborum abunde docent, quae, quod rariores sunt, breuiter indicari merentur.

p. 24. Prior enarrat, Gorlicii virum viginti septem annorum conquestum esse de dolore insigni ad suram cruris sinistri, qui sensim totum crus ac femur occupasset ac noctu imprimis molestus fuisset, in inguine vero sinistro sensim eminuisse tumorem durum, renitentem ac lente incrementem, donec in duorum annorum spatio aeger febre lenta confectus sit. Cuius cadaueris abdomine dissecto, apparuisse tumorem, enormem, sebaceum, protuberantiis cartilagineis refertum, quo inciso, tres mensuras liquoris ferofi flauii emanasse, neque tamen hinc imminutum fuisse eius volumen. Adhaesisse vero hunc tumorem imprimis corporibus tertiae, quartae, quintae vertebrae lumborum ac tribus superioribus partibus ossis sacri. In media eius parte adfuisse cavitatem, ibique substantiam tumoris magis tendinosam et ad spinam dorsi plane osseam repertam esse, ac pondus totius osteosteatomatis triginta circiter libras aequasse.

Posterior

Posterior historia morbi, a Cl. LUDWIGIO ob-
 seruata et communicata, notatu multo magis digna
 est et Cl. Auctori occasionem ad hanc dissertationem
 edendam suppeditauit, cum, iconibus elegantissimis
 adiectis, omnes mutationes ob oculos poni potue-
 rint. Accidit Lipsiae, vt vir quadragenarius, cistam, p. 27.
 libris plenam, ponderosam mouens, statim dolore ad
 regionem ossis sacri afficeretur, ibique sensim tumor
 durus enasceretur. Aeger interea incuruato pau-
 lulum corpore incedens, negotiis tamen suis vacans,
 negligebat consilia medicorum, qui dissuadebant, ne
 tumorem discutientibus et emollientibus remediis
 externis turbaret, sed his, ex medicastroorum consilio,
 tumori applicatis, abscessum inducebat, qui, cum eum
 nemo incidere tentaret, sponte rupit, effluxitque sa-
 nies et grumosa materia, tandemque aeger febre
 lenta periit. Dissecto cadaueris abdomine, tumor
 vteri grauidi instar eminebat, ad quem melius dis-
 quirendum, soluebantur femora ex acetabulis, et ver-
 tebra lumborum tertia simul separata, ossa coxarum
 cum tumore integumentis denudabantur, et patuit,
 cartilagineam ligamentosam ossis sacri et ilei sinistri
 partim tantopere excreuisse, partim callosam factam
 esse, striis osseis vbique interspersis. Radix tumoris
 erat ad nexum ossis sacri cum osse ileo sinistro. Dein- p. 30.
 de ostendit Cl. Auctor differentiam horum osteosteato-
 matum ab aliis exostosis similibus, ex auctoribus
 collectis, quippe quae membranaceam quasi mas-
 sam, variis concretionibus osseis exterius obitam,
 offerunt.

Altera pars disquirat causas osteosteatomatis, p. 33.
 quae vel externae sunt, ictus, lapsus, percussio, nimia
 distensio, valida pressio, contusio, cet. vel internae,
 defraucta humorum indoles, peculiari cacochymia
 inquinatum, v. c. rhachitide, lae venerea, spina ven-
 tosa. Hic autem inprimis nisus vehemens aegri, ci-

- p. 35. *stam* librorum mouentis, sola caussa enati tumoris fuit. Symptomata eius praecipue sunt tensio partium vicinarum, dolor sensim increfcens, laesio actionum partium, febris lenta cum corporis macie et tabe,
- p. 37. tandemque mors. Incrementum huius osteosteatomatis inprimis declaratur ex adiecta tabula aenea prima, quae hunc tumorem in situ ac magnitudine naturali, in cauitate peluis haerentem, a parte anteriori exhibet, quippe qui a tertia lumborum vertebra sinistrorsum descendit, totam superficiem anteriorem ossis ilei sinistri, totumque os sacrum obtegit et vsque ad os ileum dextrum productus est. Tabula secunda ostendit huius tumoris faciem posteriorem, ossibus peluis adhaerentem, a tertia enim vertebra lumborum, eminentia permagna subrotunda descendit, in lobos quasi diuisa et variis tuberculis obfita, quae vsque ad os coccygis extenditur et cuius diameter perpendicularis $10\frac{1}{2}$ pollices, transuersalis $8\frac{3}{4}$ pollices aequat; in eius vero media parte aderat foramen, vbi tumor, emollientibus tractatus, sponte ruptus erat et saniem emiserat. Tabula tertia, viuis coloribus illustrata, eius genesin et internam indolem explicat, eiusque figura prima sistit portionem tumoris recentis ab anteriori eius parte in cauitate peluis sita, desumptam, ac ostendit variam materiam, in hoc tumore haerentem, aliam scilicet densam et quasi membranaceam, aliam pinguedini condensatae similem, albam, succulentam, ceu areas sistit, in quarum interstitiis haeret alia mellea, qualis in atheromate esse solet, atque moleculae osseae hinc illinc interspersae sunt, quae quidem in eadem portione osteosteatomatis exsiccata, quam figura secunda exhibet, melius ac distinctius conspiciuntur. Ipsam vero cariem ossium peluis cum hoc tumore coniunctam fuisse, manifeste declarat tabula quarta, vtpote quae ostendit, laminam osseam internam sinistri ossis ilei

ilei superficiei valde esse destructam et diploen variis excrescentiis osseis eleuatam, os ileum vero ad finem cristae maxime depressum ac tenuissimum; os sacrum, in cuius nexu cum ileo sinistro hiatus insignis, diductionem horum ossium prodit, ad mediam fere partem vna cum osse coccygis destructum est ac variis excrescentiis osseis refertum. Similes laesiones ossium peluis deprehendimus in tabula quinta, in eorum facie posteriori; ibi enim non solum processus articulares finistri et spinosus vertebrae vltimae lumborum, sed posterior etiam pars ossis ilei finistri, pars apophysis spinosae primae vertebrae ossis sacri et reliquae eius apophyses vna cum osse coccygis destructae sunt; praeterea in toto osse sacro multae excrescentiae osseae irregulares apparent. Omnes has tabulas ad naturam accuratissime delineauit Cl. REICHEL, qui, vt aliis pluribus, sic inprimis his iconibus suam insignem peritiam delineandi prodidit.

Diagnosıs osteosteatomatis, profecto vix prius p. 44. explorata est, quam si hic tumor increcendo ad integumenta progreditur, vel alias partes ex naturali situ depellit, atque tum digitis disquiri potest. Pro-p. 46. gnosis initio huius morbi vix certa habetur, hic vero tumor, si iam tantopere increuit, vt digitis tangi possit, vix amplius coercetur, sed cum ipsius corporis decremento vltius augetur et tristem prognosin habet, quae multo tristior est, si iste tumor partes minus nobiles tangat, cum ita lente crescat, salvis praecipuis actionibus corporis, donec, aucta partium vicinarum compressione, dyscrasia humorum, sensim euoluta, lentam mortem inducat. In principi-p. 48. pio huius morbi eo inprimis respiciant indicationes curatoriae, vt praeter aptam diaetam, suadeatur quies corporis inprimis membri laesi, quod, si fieri possit, fasciis muniatur et aeger per aliquod tempus in lecto se detineat; adhibeantur simul medicamenta

- roborantia externa et interna, v. c. frictio partis lae-
 fae, fomenta et cataplasmata; cortex Peruvianus et
 martialia; victus sit tenuis, potus diluens ex lacte
 et iusculis cum herbis resolventibus, animus sit tran-
 p. 50. quillus. In vltiori progressu morbi varia contra-
 indicantia hanc methodum medendi difficiliorem
 reddunt. In abscessu quidem pus emollientium vsu
 ad partes externas duci solet, in hoc vero tumore
 eorum vsus plane est reiiciendus, quippe qui eius
 incrementum accelerat; nec magis profunt medica-
 menta discutientia, emollientibus adiuncta, cum caco-
 chymiam inducant; nec resoluentia interna, tumoris
 enim incrementum accelerant, nec aegris modo eua-
 cuantia, modo roborantia medicamenta propinen-
 tur, cum partim humores tenues nimis expellant,
 partim eorum resolutionem non satis coërceant.
 Ipsa vero exstirpatio osteosteatomatis vix vnquam lo-
 cum habet, nisi id forte apto loco inhaereat. Sem-
 per itaque lethalis exitus huius morbi est timendus,
 nec internis, nec externis remediis boni quid effici
 p. 53. potest. Quamuis vero insanabilis sit hic morbus,
 medici tamen est, vt symptomata grauiora interdum
 leniat, dolorem scilicet ac tensiones nonnunquam
 nimis molestas, quae emollientibus externis, cum pul-
 vere herbae hyoscyami mixtis, sopiri solent, vt et
 antispasmodicis internis vel medicamentis opiatis.
 p. 55. Sub finem adiiciuntur iconum explicationes.

XI.

Spicilegia zoologica, quibus nouae inprimis et obscurae animalium species iconibus, descriptionibus atque commentariis illustrantur, cura P. S. PALLAS, Med. Doct. acad. Caes. nat. cur. et societ. reg. angl. sodalis. Berolini apud Gottl. Aug. Lange 1767. fascic. I. pl. 5¹/₂. tab. aen. 3. fascic. II. pl. 4. tab. 3. fascic. III. pl. 4¹/₂. tab. 4. fascic. IV. pl. 3. tab. 3.

Singuli horum *spicilegiorum* fasciculi, ex Auctoris Cl. consilio in praefatione declarato, continebunt tres vel quatuor tabulas aeneas, totidemque aut plures plagulas scripturae, ex quarum decuria iustum volumen orietur. Inferere vero his fasciculis Auctor, patriae redditus, successiue constituit, plurima ex iis, quae in *miscellaneis zoologicis*, in Belgio ab eo editis, quae superius indicauimus *), continentur, aucta tamen et emendata, aliisque iconibus accuratioribus illustrata. Fatendum tamen est, nonnullas ex figuris, his *spicilegiis* infertis, licet accuratiores sint, tamen minus quoque elegantiores esse iis, quae in *miscellaneis* deprehenduntur.

In *fasciculo* primo de *antilopibus* primo generatim p. 1. exponit Cl. Auctor, eaque, quae de hoc genere in *miscellaneis* **) disputauit, aucta et emendata hic sistit. Hoc inprimis de speciebus *antiloparum* valet, quarum sedecim enumerat, obscuris nonnullis ad finem additis, non sub hoc numero comprehensis. Ex his cornua ad modum caprinorum compressiuscula et versus dorsum arcuata habet species 1) *leucophaea*, siue *capra coerulea* KOLBII, Kob BUEFFONII: cornua erecta vncini in modum recuruata 2) *rupica-*
pra,

*) Vid. volumen hoc Parte II. p. 238.

**) Vid. *miscell. zoolog.* p. 1. et *Comment.* l. c. p. 238 seq.

pra, quam ab ilice differre, contra BVFFONVM docet. Sola haec europaea frigorisque patiens est. Cornua in frontem reduncula gerunt: 3) *dama* (*nanguer* BVFF.) quae *dama* antiquorum est: 4) *redunca* (*nagor* BVFF.) et 5) *tragocamelus*, paradoxum plane animal, quod PARSON in *Transact. philosoph.* Vol. XLIII descripsit. Cornubus in lyrae antiquae formam tortuosis sunt, 6) *scythica* (*capra tatarica* LINN. *ilex imberbis* GMELENI, *saiga* BVFF.) quae cornubus flavescentibus subdiaphanis instruitur, cum reliquae huius generis species nigra cornua habeant: 7) *pygargus* (*tzeiran* BVFF.) 8) *dorcas* (*gazella* EIVSD.) 9) *kevella* (*kevel* EIVSD.) et 10) *bubalis* (*vache de barbarie*, vulgo *bubale* BVFF. an *capra dorcas* LINN.?) animal formae minus elegantis quam congeneres, mite, capite caudaque longiore instructum, quibus bouinum fere habitum acquirit. Recta et rugosa cornua gerunt 11) *bezoartica* (*pasan* BVFF. *capra gazella* LINN.) cuius varietates *algazel* BVFF. et *capra bezoartica* LINN. ex Nostris mente sunt et 12) *grimmia* (*moschus grimmia* L.) quae in *miscellaneis zoologicis* Cl. Auctoris et in hoc ipso *spicilegiorum* fasciculo describitur. Recta et veluti manu torta habent cornua 13) *scripta* (*guib* BVFF.) et 14) *oryx* (*condou* BVFF.): tandemque spiralia 15) *strepficeros* (*condoma* BVFF.) et 16) *cervicapra* (*capra cervicapra* L. *antilope* BVFF.) cuius vberior descriptio huic quoque fasciculo inserta est, ostendunt. Habitat vero haec ultima species in India et Africa, atque in theriotropheo principis Auriaci grex earum asseruatur, quae ibi prolem educunt. Habitus fere *damae* nostratis est. Cornua mas tantum gerit et quidem nigra, paulo supra oculos in vertice erecto diuergentia, subulata, spiraliter tortuosa, apice laeuia, rugis annulata, quas futura longitudinalis interrumpit atque connectit. Color secundum

p. 19.

cūndum aetatem et sexum variat. Femina e griseo fuluescit aut in collo canescit. Mares primis annis eodem fere colore sunt, aetate vero sensim nigrescunt. Addita est huius quoque animalis ana-p. 32. tome. Altera, quae hic describitur *antilopum*, *grim* p. 38. *mia* est, de qua olim Auctor Cl. iam in *miscellaneis* *) egit.

Secundi fasciculi initium descriptio *apri aethiopi*-p. 1. *ci* **) facit, de quo iis, quae superius monuimus, tantum addimus, animal hoc coitum cum *scrofa europaea* et *indica* plane recusasse et haec animalia necasse. De dentibus generis suilli, occasione dentium p. 9. huius animalis, differitur, cum dentes primores plane in eo deficient. Ii vero in diuersis speciebus insigniter numero differunt. Nam in *sue babyrussa* et *taiacu* superius 4 inferius 6: in *apro nostrate* vtrinque 6: in *domestico* vero saepius supra 4 infra 8 reperiuntur. Forma vero et situs ad constituendum characterem sufficerent, nisi plenarius eorum defectus in *apro aethiopico* id prohiberet. Alterum animal, cuius p. 16. historia in hoc fasciculo continetur, *cauia* est *capensis*, quam, cum in *miscellaneis* ***) iam de eo animali dictum sit, indicasse tantum sufficiat.

In *tertio fasciculo* primum de *vespertilionibus* in p. 1. vniuersum Cl. PALLAS exponit et differentias dentium in diuersis speciebus fusius explicat ****). Prae-p. 24. ter *vespertilionis soricini* descriptionem, quae iam in *miscellaneis* data est, alia species, quam *vespertilionis cephalotae* nomine Noster insignit, ob capitis magnitudinem et formam insolitam, hic fusius delineatur. Paulo minor ea est, quam *vespertilio spasma*: caput p. 10. grande, buccatum, rostrumque crassum, retusum sub-

tus

*) Vid. ibid. p. 12. et Comment. l. c. p. 240.

**) *Miscell.* p. 16. *Comment.* l. c.

***) *Misc.* p. 30. *Comment.* l. c. p. 241.

****) Vid. *Miscell.* p. 48. *Comment.* l. c. p. 242.

tus plano productum habet. Superius labium sulco bipartitur: nares vero distantes, tubulosae et diuergentes sunt, tubulis cartilagineis, compressiusculis, posteriore latere incisus, incisurae marginé interiore inuoluto, vt conchoidei quasi appareant: auriculae minores: cauda breuior et interfemoralis membrana in medio excisa est, tantumque a tarsis incipit, cum ea, quae ab alis oritur, ad digitos vsque descendat.

- Quartus fasciculus auium nonnullarum descriptiones continet et primo quidem Auctor Cl. de *psophia crepitante* LINN. seu *grue psophia* differit, de qua iam in miscellaneis *) exposuit, cuius auis hic elegantior figura exstat. Deinde de *numidis* siue *meleagridibus* graecorum exponit, docetque primum, *meleagridum* nomen, quod apud veteres auctores occurrit, non vti ex recentioribus KLEINIVS et LINNAEVS fecerunt, *gallopauonum* generi, ex America oriundo, adplicari posse, sed ad *numidas* LINN. quae in Africa habitant, pertinere. Deinde duas nouas *vulgari* siue *galeata* specie plane diuersas describit, quae in viuariis Belgicis occurrunt, *numidam* scilicet *cristatam* et *mitralem*. Prior *vulgari* minor est, *palearia* nulla habet, sed plica tantum ad angulos oris longitudinali instruitur. Caput nudum: corolla frontis larga e plumis confertis atris, angulusque, plumulis obsitus, a corolla versus narium interuallum procurrit. Posterior staturam *vulgaris* habet, *galeaque* verticis conica minore instruitur. Vertex totus et ambitus rostri rubri coloris: oris anguli ligula longiuscula, lineari-acuta, apice rubra, vtrinque dependentes: sub gula *palear* longitudinale femiouale, quo ad *meleagrides* LINN. siue *gallopauones* accedit: colli superior pars nuda, coerulefcens. Addita est huic fasciculo obseruatio de *gallinis vertice tuberosis*. Vti

*) Vid. *ibid.* p. 266. et *Comment.* p. 243.

in pluribus auibus domesticis eiusmodi *cristae* siue *tophi plumacei* occurrunt, ita maxime in gallinaceo genere reperiuntur, in quo, inprimis in feminis, generationum successu, morbus ille haereditarius ita augetur, vt cranii tuber tandem foraminulis multis pertusum et carie quasi exesum sit, cuius cauum luxuriantis cerebri productio repleat. Gallinae vero omnes, in quibus hoc deprehenditur, stupidae sunt, nec longaeuae, quod satis morbosum illud esse vitium probat.

De quinto et sexto horum spicilegiorum fasciculo, quibus primus tomus eorum completur, quos Cl. Auctor ante iter, iussu Imperatricis Russiae susceptum, ad finem perduxit et qui demum anno huius saeculi sexagesimo nono publicati sunt, alio loco dicemus.

XII.

Philosophical Transactions, giving some Account of the present Undertakings, Studies, and Labours, of the Ingenious, in many considerable Parts of the World. Vol. LVI. For the year 1766. London, printed for L. Davis and C. Reymers, 1767. 4. Alph. 1. plag. 20. tab. aen. 17.

i. e.

Transactiones philosophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus novissime susceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. LVI. ad annum 1766.

1) **O**bservationes eclipsis solaris, die 16 aug. 1765 fa. p. 1. *ctae* in observatorio Marchionis DE COURTENVAUX, Columbino sito prope Lutetias Parisiorum, 5' 13, 8" ab observatorio regio versus boream, et
20" $\frac{1}{3}$

20" $\frac{1}{3}$ temporis versus ortum, a Cl. MESSIER, ex gallico idiomate translatae a Cl. MATTH. MATY.

p. 4. 2) *Adnotationes ad inscriptionem Teivensem, Palmyrenorum lingua scriptam, in litteris Cl. JOHN SWINTON ad Cl. THOM. BIRCH.*

p. 10. 3) *Epistola Cl. DAN. PET. LAYARD ad Cl. WILL. HEBERDEN, sistens relationem de aqua Somershamensi in Comitatu Huntingdoniensi, ac referens litteras Cl. MICH. MORRIS ad Cl. LAYARD de eadem re. Est aqua mineralis, cuius fons ex arena et argilla protruditur, deponit ochram et stagnans obtegitur cuticula varii coloris; frigida est, sapore adstringente atque austero. Ex 24 experimentis chemicis cognovit Cl. Auctor, acidulas has Somershamenses continere martem, pyritem solutum, acidum vitriolicum, terram calcaream, ochram, selenitem, sal muriaticum et alumen, ac sistere aquam martialem, valde impraegnata vitriolo martis et alumine. Calculi humani, ei immixti, dissoluuntur. In uniuersum autem sanguini bene admiscetur et vim diureticam*

p. 22. *exferit. Litterae Cl. MORRIS sistunt experimenta sex, cum eadem aqua instituta, quibus detexit, hanc aquam continere martem, selenitem, alumen, sal marinum cum pauco alumine et vitriolo, sub forma aquae magistrae alumini et vitrioli, quae crystallisationem non permittit. Ob alumen itaque, quod ex hac aqua Auctor Cl. obtinuit, ab omnibus aquis mineralibus Britannicis differt. Vim vero medicam tribuit Cl. Auctor inprimis alumini, cuius fatis magna copia inesse videtur.*

p. 27. 4) *Relatio de nummo Imperatricis Crispinae, nondum divulgato, in litteris Cl. JOHN SWINTON ad Cl. THOM. BIRCH.*

5) *Ob-*

5) *Observatio deliquii solaris die 16 aug. 1765.* p. 30.
Lugduni Batauorum a Cl. LULOFS facta ac perscripta
ad Cl. CAR. MORTON.

6) *Litterae Cl. JAMES PARSONS ad Ill. Co.* p. 32.
mitem DE MORTON de cornu rhinocerotis duplici.
 Erat a rhinocerote Africano ex Capite Bonae Spei
 allatum; altitudo perpendicularis cornu anterioris
 aequabat 18 pollices, ambitus baseos $21\frac{1}{2}$ pollices, al-
 titudo perpendicularis posterioris cornu $19\frac{1}{2}$ poll.
 ambitus 18 poll. Longitudo vtriusque baseos ad ossa
 nasi 14 poll. pondus vtriusque cornu 14 libras et vn-
 cias 10 aequabat. Aetas rhinocerotis, vti ex compa-
 ratione cum aliis ossibus rhinocerotis apparet, circi-
 ter 20 annorum fuit. Haec observatio probat, ani-
 malia huius generis duplici cornu instructa, in Africa
 saepius occurrere, neque MARTIALEM poetam
 taxandum esse erroris, quod rhinoceroti geminum
 cornu tribuerit *).

7) *Excerptum duarum epistolarum, die 7 et 12 dec.* p. 35.
1765 scriptarum a Cl. WILLIAM BORLASE, Lud-
guani in Cornubia commorante, ad Cl. E. M. DA CO-
STA. Stannum nativum genuinum, ad hunc usque
 diem a nullo mineralogo visum, Cl. BORLASE, *histo-*
riae naturalis Cornubiae, de qua in supplementis di-
 ximus **), Auctor, nunc demum in Cornubia inuen-
 tum, hic describit. Mense maio anni 1765 in cu-
 mulo

*) De rhinocerote bicorni LINN. vide b. KLEIN *qua-*
druped. dispos. p. 29. qui duo eiusmodi cornua descri-
 bit. Conf. Cl. I. P. EBERHARD *Thiergeschichte*,
 Halae 1768. 8. p. 273. et Tab. II. fig. 1. et 2.

**) Vide Comment. nostr. Supplem. IV. Dec. I. p. 722. De
 fodina vero stanni prope St. Austle reperiunda Cl.
 BORLASE libro citato p. 163. fusius differit,

mulo medio, fragmentorum minerarum stanni (*stream work*) qui non longe ab vrbe *St. Austle* in *Cornubia* reperitur, in profunditate 5 pedum sub terrae superficie, gleba aliqua inuenta est, pondere sex librarum. Haec diffracta, duplicem sistebat incrustationem, quae nucleum circumdabat stanni purissimi, cui substantia quaedam quarzo similis (quam tamen experimenta inferius no. 39 commemoranda, arsenicum esse probant) admixta erat. Exterior crusta $\frac{1}{8}$ pollicis crassitiem aequabat coloremque fuscum stramineum habebat. Interior magis nigrescebat, maculis albescentibus interspersis et $\frac{1}{3}$ pollicis crassa erat. Crustae illae tertiam includebant substantiam, crystallis lamellosis tenuibus compositam, quae ex parte aliqua, stanno liquefacto simili, orientantur et cellulas formabant, in quibus varia grana stanni purissimi conspiciebantur. In alio fragmento eiusdem glebae, quod Auctor Cl. a Cl. ROSEWARNE, qui in vrbe *Truro* fundendarum minerarum curam gerit, accepit, stannum purum, foliaceum, ex substantia quarzo simili eminebat. Tantam vero copiam stanni in vniuersum haec gleba continebat, vt, nullo fluxu addito, liquefceret et 20 vnciae glebae 12 vncias stanni continerent. In alia eiusmodi coagmentatione minerarum stanni (*stream work*), quae prope *Grampond* est, mense iulio eiusdem anni, gleba pondere 12 librarum inueniebatur, stannum solidum sistens, crusta tenuiore obductum, quae tamen facile a subiecto metallo secedebat. Quamquam vero experimenta, a Cl. DA COSTA subiecta, omnino ostendunt, stannum verum his glebis contineri; rationes tamen variae tum physicae, tum metallurgicae, nos adhuc dubios reddunt, vtrum glebae illae stannum natium, i. e. a sola natura, non igne productum sint. Ipse enim Cl. BORLASE loco citato (p. 163) concedit, in eiusmodi locis, quales fodinae prope *St. Austle* et *Gram-*

et *Grampond* sunt, fragmenta stanni puri nonnunquam reperiri, a Iudæis, qui fodinas Cornubiae sub initio seculi decimi tertii coluerunt, olim eliquata, aquarum vi in superficie sua quodammodo exesa et crusta rubiginosa tecta. Cum qua crusta substantiam, quae nucleos stanni puri includit, maxime convenire, ab amico, qui has glebas ipse apud Cl. BORLASE et ROSEWARNE anno 1765 mense augusto examinavit, accepimus, ita, ut omnino haec res ulteriori examine digna iudicanda, mineralogique admonendi sint, ne glebas has, quae satis manifeste olim ignis vi eliquatae fuerunt, uti Ill. LINNAEUS iam fecit *), stannum nativum esse autument, prius quam mineralogi meliores iis, quales vulgo in Cornubia reperiuntur, veritatem huius rei magis confirmaverint.

8) *Litterae* Cl. EDWARD WORTLEY MON-P. 40. TAGU ad Cl. WILLIAM WATSON, quae continent relationem itineris sui a Cairo in Aegypto ad montes, scriptos vulgo dictos, deserti Sinai.

9) *De duobus cometis noviter detectis in observatorio marino Parisiensi* a Cl. MESSIER, ex gallico idiomate translatum a Cl. MATTH. MATY. P. 57.

10) *Litterae* Cl. ALEXAND. BRICE ad Ill. CO-P. 66. MITEM DE MORTON, quae cometam, ab ipso visum, concernunt.

11) *Relatio, concernens globulos microscopicos, re-* P. 67. *giae societati a rev. Patre* DI TORRE, Neapolitano, donatos, atque ad examinandum Cl. BAKERO traditos. De quatuor his globulis microscopiceis, Vol.

Li 2

ante-

*) *Syst. nat.* ed. XII. T. IV. p. 236.

antecedente *) memoratis, Cl. BAKER notat, eorum usum, licet mirifice res, ut dudum notum est amplificent, iam diu euiluisse. Cum enim focus eiusmodi globuli non nisi quarta parte diametri a superficie distet, admodum ingeniosis artificiis opus est, ad obseruandum per globulum diametri dimidii puncti Parisiensis, a cuius superficie res confideranda non remotius, quam in distantia $\frac{1}{44}$ parte dimidii puncti Parisiensis, ponenda: et inuentis illis artificibus quisque eorum, qui per eiusmodi globulos microscopicos obseruauit, fatebitur, obseruationes eiusmodi ob defectum luminis, nimis molestam oculorum intentionem, ac nimis arctum visionis campum, valde incertas esse et occasionem incautis ac imperitijs praeberere, coniecturas pro obseruationibus venditare. Hinc etiam in eorum locum lenticulae microscopicae substitutae sunt. Cl. BAKER Reu. TORRE quidem laudibus prosequitur dexteritatem in conficiendis eiusmodi globulis, fateri tamen cogitur, se, licet omnes adhibuerit diligentiam, in obiectis ad eas obseruationes accommodatissimis, nihil distincti ac certi potuisse obseruare.

P. 72. 12) *De transitu Veneris per discum solis anno 1769 d. 6. iun.* Auctore Cl. F. MALLET.

P. 92. 13) *De hepatitide cum symptomatibus maligna coniuncta atque curata*, a Cl. ROBERT SMITH, chirurgo Edimburgensi. Mulier 26 annos dolore insigni lateris dextri sub costis spuris una cum febre acuta afficiebatur, sensimque oriebatur tumor hepatis et aegritudine deiectionibus maxime debilitabatur. Emollito tandem tumore, hunc incidit Cl. Auctor et materia purulenta et glutinosa, albumini oui similis, exiit, tertia vero nocte

*) Vid. Philos. Transact. Vol. LV. p. 246. sqq. Comment. nostr. Vol. XV. p. 71.

nocte aegra in delirium ac tussim enormem incidit, quapropter iniectionibus emollientibus et antiputridis usus est, interneque corticem Peruvianum exhibuit. Licet vero horum remediorum usu bonum pus obtineret, nihilominus tamen interdum exiit e vulnere sanies copiosa, partes externas laedens. Post decem tandem hebdomadas, observata pristina medendi methodo, vulnus cicatrice clausum est et aegra usu pilularum mercurialium plane conualuit.

14) *Experimenta cum cortice Peruviano instituta*, p. 95.
 a Cl. ARTHUR I. E. E. Describit hic Cl. Auctor 25 experimenta, e quibus praecipua tantum recensemus. Infudit in uncias duas pulveris corticis Peruviani sesquilibram aquae destillatae, ac post 24 horas filtrauit et destillatione accepit liquorem limpidum colore ingrato flauo. Residuum continebat drachmam vnam resinae et liquor porro euaporatus drachmas tres substantiae gummosae amarissimae; hinc concludit, infusum aquosum continere aromaticam corticis partem, paululum resinae et copiosum gummi. Residuum, spiritu vini extractum, dedit tincturam, quae aqua mixta deposuit drachmas tres et grana 18 resinae; hinc apparet, corticem Peruvianum continere aromaticam partem, ab infuso aquoso calido extrahendam, gummosam aqua inprimis solubilem, et resinofam spiritu vini soluendam. Tinctura ex uncia vna corticis Peruviani et quatuor unciiis spiritus vini facta et filtrata sine pressione, duo grana resinae, filtrata cum pressione, grana sex continebat, quapropter pressionem in filtrandis tincturis commendat. Drachmae duae pulveris laminae externae corticis Peruviani in spiritu vini digestae, suppeditabant grana duo resinae, eadem vero quantitas laminae internae granum vnum semis. E duabus tincturis corticis Peruviani, simili modo paratis, drachma vna illius,

Ii 3

quae

quae per duas horas erat digesta in balneo maris, tria continebat grana resinae, drachma autem vna illius, quae per 24 horas in calore digesta erat, granum vnum; hinc commendat balneum maris ad tincturas fortiores reddendas. Drachma femis pulueris corticis Peruuiani, infusa per 24 horas alcali volatili caustico, dedit tincturam, quae cum acidis non effervescebat. Aqua calcis cum puluere corticis Peruuiani digesta, sublimatum corrosiuum in solutione aquosa non praecipitabat. Puluis corticis Peruuiani cum salis communis solutione infusus, colorem purpureum accepit, saporem vero salsum retinuit. Tinctura corticis Peruuiani cum aqua calcis mixta, resinam praecipitabat. Resina corticis Peruuiani ab aqua calcis statim soluebatur et calx reducebatur. Infusa spirituosa vel aquosa, quae 24 tantum horas digeruntur, easdem vires extrahunt, quas infusa, per aliquot dies parata, continent.

p. 105. 15) *Novorum quorundam in re electrica experimentorum specimen, quod regiae Londinensi societati die 14 ian. 1766 mittebat* Cl. IO. BAPT. BECCARIA.

p. 119. 16) *Methodus proposita metiendi gradus longitudinis in parallelis aequatoris* a Cl. I. MICHELL.

p. 126. 17) *Observationes de ascaridibus et cucurbitinis et potissimum de taenia, tam humana, quam leporina* a Cl. IO. PHILIP. DE LIMBOURG. Cl. Auctor icone illustrat quatuor extremitates taeniarum, in leporis intestinis repertarum, ac varias partes taeniae humanae, vermes cucurbitinos et ascarides, atque contendit, ascarides singularem sistere speciem vermium; vermes cucurbitinos non veros esse vermes, nec ex his taeniam formari, sed potius sistere annulos taeniae separatos; taeniam saepe inueniri multiplicem, eius-

eiusque species multiplices et ex ouis, vna cum cibis vel aqua deglutitis, oriri.

18) *Relatio de hernia permagna, in litteris Cl. p. 133.*

GEORGE CARLISLE ad Ill. episcopum DE CARLISLE. Octogenarius laborabat hernia inguinali lateris dextri, quae sensim scrotum tantopere implebat, vt penis plane obtegeretur, ac interdum vrina eroderet tumorem; obiit tandem aeger. In eius sectione latitudo tumoris erat $17\frac{1}{2}$ poll. longitudo 15 poll. ambitus 34 poll. membrana dartos cartilagineam fere duritiem habebat. Aperto abdomine, apparuit hepar permagnum; ventriculus autem in situ haerebat longitudinali. Cardia nimirum iuxta lobum finistrum hepatis posita erat, pylorus autem, duodenum, ac reliqua intestina in sacco herniae latebant, praeter partem coli lateris finistri. Ductus choledochus, qui ad saccum descendebat, insignem longitudinem habebat et in ambitu aequabat $2\frac{1}{2}$ poll. Vesica in situ naturali erat ac sana. Testiculi maxime varicosi erant; intestina cum sacco herniae coalita; annulus abdominis tantopere extensus, vt manum reciperet, ipseque saccus herniae firmissimus erat.

19) *Tria schediafmata, quae concernunt experi-* p. 141.

menta cum aëre factitio instituta a Cl. HENRY CAVENDISH. Primum notat Cl. Auctor, per aërem factitium hoc loco intelligi in genere certum aëris genus, in aliis corporibus in statu non elastico resistentis, atque arte ab iis separati. Fixum vero aërem esse eam peculiarem speciem aëris factitii; quae ex substantiis alcalinis per solutionem in acidis, vel per calcinationem elicitur. Deinde methodos principes ac artificia describit, quibus aër ex corporibus separatur et tandem experimenta ipsa exhibet

et quidem schediafmate 1) ea, quae concernunt aërem inflammabilem ex zinco, ferro ac stanno per solutionem in acidis productum: 2) exhibet XVI experimenta cum aëre fixo instituta; in 3) tandem occurrunt experimenta cum aëre, per fermentationem ac putrefactionem producto. Quae omnia cum satis ingeniose excogitata sint, omnino ulteriores physicorum attentionem merentur.

p. 184. 20) *Relatio ulterior de cocco Polonico* *) a Cl. WOLFE, *Warsouienfi*, communicata a Cl. HENRY BAKER. Cl. Auctor detexit marem huius insecti, eumque vna cum foemina, modo ex ovo eductos, ad naturam, eosdemque microscopio aductos icone delineat, ac simul depinxit scleranthum perennem, calycibus clausis LINN., ad cuius radices hoc insectum inprimis mense iunio, iulio et augusto reperiri solet in Podolia ac Vkrania. Corpus et caput maris maculas purpureas fuscas habet, alae sunt albae, pellucidae, maculis opacis purpureis; color foeminae est purpureus fuscus.

p. 186. 21) *Relatio ulterior de iaculatore, pisce, cuius mentio facta est in transactionibus philosophicis anni 1764, art. XIV* **) a Cl. HOMMEL in *Batavia*, vna cum *descriptione alius speciei*, a Cl. PALLAS exarata, in litteris Cl. I. A. SCHLOSSER ad Cl. PET. COLINSON. Ad capienda insecta, iaculator caute se appropinquat obiecto, donec ei ex obliquo positus sit, tum fixis oculis persistens, nec os ex aqua emittens, guttam aquae eiicit, atque hinc insectum capit. Nova species hic delineata dicitur *sciaena iaculatrix, quinquemaculata, pinnis ventralibus adnatis, maxilla*
infe-

(*) Vid. *Philos. Transact.* Vol. LIV. art. 15. p. 91. *Commentar. nostr.* Vol. XIV. p. 311.

**) Vid. *Commentar. nostr.* Vol. XIV. p. 310.

inferiore longiore et in India orientali non adeo rara est quam prior.

22) *Relatio de amphibio bipede* a Cl. JOHN ELLIS p. 189. LIS ad societatem regiam. Singulare hoc animal, *siren lacertina* ab Ill. LINNAEO vocatur, qui, uti alio loco *) iam monuimus, illud academica dissertatione, Vpsaliae an. 1766 edita, descripsit et cum illud branchias et pulmones simul, pedesque brachiatos unguiculatos habeat, singularem *amphibiorum* ordinem eius causa constituit **), *meantium* scilicet. Habitat vero illud in Carolinae australioris paludosis et ab incolis *Leguana paludosa* (mud-inguana) vocatur. Duo autem specimina hic delineantur et describuntur, quorum minus 9 pollicum, maius vero 31 pollicum longitudinem habet. Caput anguillae simile est, sed magis compressum, oculi parvi, palpebris evidenter instructi. Os paruum est, palatum vero et maxilla inferior multiplici serie dentium satis acutorum instruuntur. Cutis nigra gelatinosa quasi, squamulis tecta. In utroque corporis latere maculae albae reperiuntur, lineaeque laterales albae a pedibus ad caudae extremum excurrunt. Pinna caudalis nullis radiis ossibus instruitur, sed caudae anguillae similis est et magis adiposa. Opercula branchiarum dupliciter pennata sunt, quorum tria in quovis latere numerantur et operculis branchiarum larvarum lacertarum similes sunt. Numerus orificiorum branchiarum, operculorum numero respondet. Hoc tamen animal non lacertae alicuius larvam, sed declaratum animal esse, probant: pedum numerus, quorum duo tantum, digitis quatuor unguiculatis instructi, parvi, sub operculis branchiarum siti, numerantur, cum larvae la-

Ii 5. certarum

*) Vid. Comment. nostr. Vol. XV. P. II. p. 329.

***) Vid. Syst. nat. Edit. XII. T. I. P. II. in addendis ad finem paginae 395.

certarum quatuor pedes habeant, digitosque muticos: deinde vox cantillans: et tandem magnitudo, qua omnes reliquas lacertas, in Carolina reperiundas, insigniter superat.

p. 193. 23) *Observationes de animalibus, quae ut plurimum ab auctoribus dicuntur amphibia*, auctore Cl. PARSONS. Reiicit Cl. Auctor vulgarem notionem amphibiorum, quae et in terra et in aqua simili modo vivere dicuntur, cum potius vel praecipuas functiones vitae in terra faciant et occasione tantum aquam petant, vel inprimis aquam inhabitent et occasione tantum in terram se conferant; hinc aues aquaticae minime huc pertinent, quae tantum alimenta in aqua quaerunt. Classis phocarum victum quidem sibi parat in aqua e piscibus, functiones autem vitales praecipuas, somnum, generationem, educationem pullorum, cet. inprimis in terra exercet. Differentiam essentialem inter amphibia et animalia terrestria potissimum exhibet foramen ouale auricularum cordis, quod in illis nunquam, in his ut plurimum clauditur. Phocas praesertim in terra degere, demonstrat Cl. Auctor ex similitudine earum carnis cum carnibus animalium terrestrium, quae, si diu sub aqua versarentur, nimis relaxatae putrescerent. Cum vero foramen ouale cordis in phocis non clausum sit, quoniam mater pullum statim post partum aquam intrare docet, ad aliquod quidem tempus, dum sub aqua sunt, sanguis circulatur sine ingressu in pulmones, simulac vero in terram redeunt, denuo per pulmones ducitur. Viperæ, castores, ratti, ranae, lacertae aquaticae, hippopotamus, testudo, semper praecipuas functiones vitales in terra suscipiunt. Reliqua amphibia, quae aquam inhabitant et modo interdum terram petunt, sunt anguillae et serpentes aquatici, quorum branchiae
bene

bene obteſtae ſunt, ac muco copioſo cutis ſatis defenduntur, ne areſcant, nec circulatio ſanguinis ſtagnet; reliqui vero piſces moriuntur, ſimulac branchiae areſcunt. Phocae autem veris pulmonibus reſpirant aërem et per aliquot horas extra aquam viuere valent.

24) *Relatio de peculiari commodo ſtructuræ aſperæ arteriæ nonnullarum auium, atque teſtudinis terreſtris*, Auctore EODEM. Considerat Cl. Auctor peculiarem ſtructuram ac flexus aſperæ arteriæ in cygno fero, grue, gallo indico, grue numidica atque teſtudine terreſtri. In *cygno fero ſ. marino* *) deſcendit aſpera arteria ſub epiglottide vna cum oeſophago uſque ad 4 vel 5 pollices ab vltima vertebra colli, vbi oeſophagus ad inteſtina progreditur, trachea vero, arcuatim ducta, iuxta oſſa iugalia carinam ſterni ingreditur et ad eius finem regreditur, arcum antroſum, ſurſum et retrorſum format, ac tandem cauitatem peſtoris petit et in duo bronchia diuiditur, quae ad pulmones ducunt. Uſus longitudinis tracheae fortaffe eſt longior retentio aëris inſpirati, nam, hic cygnus ferus victus quaerendi cauſſa ſaepe diutius ſub aqua retinetur. In *grue* flexitur aſpera arteria ad carinam ſterni peculiari modo, qui vix deſcribi, ex icone vero adiecta ſatis intelligi poteſt, ac ſimili modo in bronchia mutatur, quam in cygno fero. Mirandum eſt, in congeneribus auibus, v. c. ciconiis, minime inueniri ſimilem ſtructuram tracheae. In *gallo indico* deſcendit aſpera arteria cum oeſophago uſque ad medium oſſium iugalium, ampliatur, reflectitur, arcum format, tandemque in bronchia mutata, in pulmones tranſit. Flexio aſperæ arteriæ *gruis numidicae*

*) Apparet ex hac deſcriptione cygnum ferum non varietatem cygni vulgaris, ſed diuerſam ſpeciem eſſe, cum in hoc aſpera arteria recte procedat.

numidicae etiam peculiaris est, vt ex icone apparet, eaque vario modo et retrorsum et antrorsum flectitur, donec in bronchia mutatur. In *testudine terrestris* descendit aspera arteria, ac mox diuiditur in duos ramos, qui in vtroque latere arcum circularem formant, ac tandem pulmones ingrediuntur. Vfus eius esse videtur longior retentio aëris inspirati, vt animal ex arbitrio pulmones vel contrahere, vel expandere, atque hinc se in aqua mouere possit.

P. 216. 25) *Litterae* Cl. WILL. MOUNTAGNE ad Ill. Comitem JAMES DE MORTON, quae *sistunt nonnullas obseruationes variationum acis magneticae, factas in naue annis 1760, 1761 et 1762 a Cl. DAV. ROSS, chirurgo.*

P. 224. 26) *Litterae ad praesidem societatis regiae, quae continent nouam methodum metiendi velocitatem venti, et experimentum cognoscendi, ad quamnam quantitatem aquae nix, modo delapsa, adscendat, a Cl. ALEX. BRICE.*

P. 229. 27) *Nonnullae obseruationes de regione fodinisque metallicis Hispaniae ac Germaniae, cum relatione de formatione smiridis. Auctore Cl. W. BOWLES, communicatae a Cl. P. COLLINSON. Describit montes Castiliae circa Reynosam, fatis altos, ita vt vel augusto mense niue adhuc tegantur. Summitates horum montium lapide arenario constant, calcareus vero et gypsum in decliuioribus reperitur. Smiris vero oritur, si ferri materia fluida saxo arenario ita iungitur, vt singula grana arenae cum ea quasi crystallifentur. Fontes falsi etiam in fatis excelsis locis reperiuntur, vti Cl. Auctor exemplo eorum, qui ad urbem Molinam sunt, probat. Vapores metallici venarum, sub terra reconditarum, fertilitatem foli, iis superimpositi, non destruunt, quod Auctor exemplo*
varia-

variârum fodinarum Hispanicarum, nec non fodinarum St. Mariæ in Alsatia, Clausthalianarum et Fribergensium probat.

28) *Commentarius de indole electrica turmalini*, p. 236. auctore Cl. TORBERNBERGMAN. Primum Cl. Auctor turmalinos Ceylanenses ab academia scientiarum Stockholmiensi acceptos, quoad figuram, colores atque polos describit, deinde experimentis, cum iis institutis, hanc legem fundamentalem constituit: cuiusvis turmalini alterum polum dilatatione electricitatem acquirere positivam, contractione negativam; alterum vero contrariam habere indolem, adeo, ut contractione fiat positivus et dilatatione negativus; et ex hac fundamentali propositione omnes, quotquot ipsi innotuerunt, proprietates electricas, turmalino in specie competentes, explicat, docetque, quo modo controuersia, inter Cl. viros WILSONVM et AEPINVM, de turmalini phaenomenis electricis gesta, componenda sit.

29) *Theoria parallaxum altitudinum in hypothesi telluris sphaericae* a Cl. F. MALLET, ex gallico in anglicum idioma translata a Cl. M. MATY. p. 244.

30 a) *Catalogus 50 plantarum horti Chelseani, so-p.* 250. cietati regiae exhibitarum a societate pharmacopaeorum in annum 1765, secundum institutum Ill. HANS SLOANE, per Cl. WILL. HUDSON.

30 b) *Observationes eclipsis solaris die 5 Aug.* p. 259. 1766, institutae in observatorio Marchionis DE COURTENVVAUX Columbino, 20° versus occidentem ab observatorio regio Parisino et in lat. 48° 55' 28" a Cl. MESSIER, translatae a Cl. M. MATY.

31) Lit.

p. 262. 31) *Litterae* Cel. Principis DE CROY ad Ill. Comitem DE MORTON, quae sistunt observationes eclipsium solarium diei 16 aug. 1765 et 5 aug. 1766 Calefii institutas, una cum nonnullis adnotationibus in primam earum, quas ex gallico idiomate conuertit Cl. MATH. MATY.

p. 268. 32) *Observatio deliquii solaris diei 5 aug. 1766 Calefii facta.*

p. 270. 33) *Relatio de extracta parte ossis humeri, magnitudine 3 pollicum et 10 linearum, quae regenerata est materia ossea; cum descriptione machinae, quae inseruit ad retinendas partes superiores et inferiores ossis in situ apto, tempore regenerationis, quaeque etiam utilissima est in fracturis, ad collum humeri factis, a Cl. LE CAT ex gallico idiomate translata a Cl. I. O. IUSTAMOND.* Miles 41 annorum vulnerabatur globulo tormenti, duos pollices sub capite humeri sinistri, cum fractura ossis, ac post 7 menses sanatus esse videbatur. Post duros labores sibi deinde attraxit abscessum in humero antea fracto, atque eductis variis fragmentis osseis, tandem vulnus cicatrice claudebatur, relicta debilitate brachii. Paulo post a pleuride restitutus, denuo abscessus humeri cum carie oriebatur; separauit itaque Cl. Auctor 3 pollices et 10 linearum ossis cariosi, cavitatem impleuit linteo carpto et formam brachii retinuit in longitudine naturali machina peculiari, duplici cochlea diuersae directionis instructa, cuius icon hic additur, et post 5 menses natura plane restituerat partem resectam, ut vsus plenarius brachii recuperaretur.

p. 278. 34) *Litterae* Cl. WARGENTIN ad Cl. MASKELYNE, quae continent tentamen nouae methodi determinandi longitudinem locorum, ex observationibus eclipsis satellitum Iouis.

35) *Lit.*

35) *Litterae Cl. JOHN ELLIS ad Ill. Praes. p. 287.*
dem, de Colubre Ceraſte, ſ. vipera cornuta Aegyptiaca.
 Hoc animal Aegyptiacum nondum inuenitur in mu-
 ſeis Europaeis, eiusque morſus maxime venenatus
 eſt. Caput ad cornua valde depreſſum eſt, poſterior
 pars multo craſſior collo, roſtrum breue, ſimum,
 oculi habent pupillam nigram, iris colorem flauo-
 grifeum, orbitas circumdant ſquamulae hemiſphaeri-
 cae, lingua eſt bifurcata, maxilla ſuperior dentibus
 expers, duo oſſa palati decem dentes acutos habent,
 maxilla inferior dentes quatuor. Super orbitas emi-
 nent duo tentacula acuta, quae quartam partem pol-
 licis aequant, ac circulo ſquamularum erectarum
 circumdantur. Corpus verſus collum eſt gracile,
 in media parte diametro pollicis vnus, cauda decre-
 ſcit et in acutam extremitatem terminatur, caput,
 dorſum et ſuperior pars caudae eſt colore ochraceo
 cum maculis irregularibus, reliqua colore albo; lon-
 gitudò a naſo ad anum ſiſtit $22 \frac{1}{2}$ pollices, caudae $3 \frac{1}{2}$
 poll. venter 145 ſcutis obtegitur, cauda vero
 86 ſquamis.

36) *Excerpta ex diario meteorologicarum obſerua-*
tionum Quebeci obſeruatarum inter 1 aprilẽ 1765 at-
que trigeſimum aprilẽ 1766 a Cl. ALEX. ROSE,
atque communicatarum per Cl. P. MURDOCH.

37) *Deſcriptio duorum nummorum Parthianorum,*
nondum diuulgatorum, a Cl. JOHN SWINTON in
litteris ad Cl. CHARL. MORTON.

38) *Relatio de felici operatione hydroſis peſtoris*
a Cl. WILLIAM MORELAND, communicata a Cl.
WILL. WATSON. Foemina grauida hydrope pe-
ſtoris in latere dextro laborans, ſe ſubiicit operationi
empyematis et, facta incifione inter ſextam et ſeptimam
coſtam,

costam, effluerunt 7 librae aquae limpidae et aegra deliquium animi passa est, sed postea nulla fere sensit incommoda, vulnus intra mensis spatium clausum est et aegra peperit iusto tempore feliciter, beneque deinde se habuit.

P. 305. 39) *Litterae* Cl. EMAN. MENDES DA COSTA ad Cl. M. MATY, quae continent supplementum ad relationem de detecto stanno natiuo Art. VII*) pertinent. Mineram societati regiae missam, verum esse stannum nativum, ex eius nexu cum arsenico demonstratur. Etenim post exactum examen vidit Cl. Auctor, mixturam quarzofam, inter mineram et stannum positam, non esse quarzum, sed potius arsenicum, quod ex odore deterrimo, quem spargebat, si igni adspergebatur, intellexit.

P. 307. 40) *Supplementum ad relationem de amphibio bipede* Cl. JOHN ELLIS, Art. XXII**) sistens descriptionem anatomicam huius animalis, auctore Cl. JOHN HUNTER. Lingua est lata, osse instructa, vti in variis auibus; in posteriori et laterali parte oris inveniuntur tria foramina, quae rimulis branchiarum piscium similia sunt; ad radicem linguae incipit trachea, ac descendendo in bronchia pulmonum diuiditur; pulmones duplices sunt, a corde per totum abdomen descendentes vsque ad anum. Cor vnum ventriculum, vnamque auriculam habet; sanguis ex vena caua ducitur antrorsum ac sursum in sulcum hepatis, atque in saccum pericardio similem, ex hoc in venam ad sinistrum auriculae latus positam, quae sanguinem ex capite, pulmonibus ac bronchiis recipit et in auriculam ducit; aorta arcum format, ac deinde ramos emittit; hepar vnum lobum sistit
cordi

*) Vide paullo superius p. 497 sq.

**) Vide superius p. 505 sq.

cordi adnatum, vesica fellea destituta est ductu hepatico, hepaticocysticus ex eius fundo progreditur, cysticus ex eius posteriori parte exit et intestino inferitur prope pylorum; lien est angustus, sed longus, ac mesenterio adhaeret. Sub intestino recto adest vesica, musculus abdominis adhaerens et in rectum se aperiens; in utroque latere recti inveniuntur duo corpora, quorum posteriores extremitates anteriori fini renum adhaerent, sed non determinare audeat Cl. Auctor, utrum sint testiculi, an ouaria?

XIII.

IO. FRIDERICI CARTHEUSER, Med. Doct. et Prof. Publ. Ord. Acad. Reg. Boruss. sodal. et Acad. Elect. Mogunt. scient. util. assess. Fundamenta materiae medicae tam generalis, quam specialis. Tomus I. editio noua, praecedente emendatior ac longe auctior. Francofurti ad Viadrum apud Anton. Godofred. Braun. 1767. 8. Alph. I. pl. 15. et Tomus II. ib. eod. Alph. I. pl. 17.

Priorem huius de materia medica conscripti libri editionem recensentes *) summam rerum contentarum exhibuimus; nouam nunc editionem indicantes, ea tantum, quae mutata sunt, recensimus. In genere itaque, ut ex prooemio patet, notandum est, pauca, quae Cl. Auctori non amplius placuerunt, ablata, nonnulla in meliorem ordinem redacta, multa emendata et longe adhuc plura addita esse. Accesserunt nimirum quinquaginta fere capita noua, quae selectorum, vel nostra aetate fere vbiuis vſitatorum

*) Vid. Comment. nostr. prim. Decad. Supplem. II. p. 291.
Tom. XV. Pars III. Kk

tatorum simplicium descriptionem complectuntur. Nomina botanica, ut plurimum ex BAUHINORUM, TOURNEFORTII et LINNAEI scriptis desumere Nostro placuit, loca tamen specialia, ne centies repetita libri eiusdem recensio lectoribus taedium pareret, addita non esse, notat. Seriem sectionum quodammodo mutatam deprehendimus. Sectio enim tertia, quae de insipidis et subdulcibus mucilaginis et gelatinosis agit, in priore editione sectionem decimam quintam constituit et quarta sectio de dulcibus, subdulcibus leniter amaricantibus, austeriusculis atque balsamicis, unguinoso-oleosis et pinguibus agens, in priore editione sectio decima quarta est. Sectio decima, quae sententiam Cl. Auctoris de acris alterantibus explicat, in priore editione sectionem de dulcibus praecedat, hic autem eam sequitur.

- Quod ad ipsam tractationem attinet, multa capita prorsus nova, alia autem valde mutata deprehendimus. Sic in sectionis secundae capite quinto infusi illius, quod ope aquae ex testis ostrearum et cochlearum calcinatis paratur, quodque a Cl. W H Y T T
- p. 101. tanquam lithontripticum laudatur, mentio fit. Caput octauum, quod de crystallo montana, lacte lunae et terris figillatis agit, hinc inde mutatum legimus.
- p. 120. Quae in sectione tertia de radicibus salab et orchidis vulgaris, de farina illa, sagu dicta, de vipera de-
- p. 162. que stinco marino dicta sunt, noua reperimus. In sectione quarta capite primo multa de natura, prin-
- p. 192. cipiis, viribus et usu unguinoso-oleosorum et capite secundo nonnulla de natura, differentia ac viribus pinguedinum animalium magis enodata sunt; praeterea de seminibus sesami, de oliuis et nucibus been, de cera, atque fructibus cacao plura hic re-
- p. 341. periuntur. In sectione septima caput quintum de sale mirabili Glauberiano natiuo eiusdemque speciebus notioribus multo studio in hac noua editione
- ela-

elaboratum est. In sectione decima nouum caput P. 475 de cardamindo legimus. In sectione vndecima radicibus amaris radix exotica mungos adnumeratur; de radicibus porro aristolochiae, scrophulariae, et de cortice fimarubae, et in sectione duodecima P. 531. de turpetho vegetabili, de hermodactylis, atque radice fenega capita noua inserta deprehendimus.

In tomo secundo balsamicis et aromaticis adnumerantur nardus siue spica Indica et Celtica, schoenanthus et malabathrum seu folium Indum, ruta, botrys ambrosioides, ageratum, leucoium luteum seu flores cheiri, lignum cedrinum, cortex caryophylloides Amboinensis, seu cortex culilawan, cortex Winteranus verus, gummi galbanum, bdellium et opoponax, styrax liquida, aracus aromaticus, vulgo vaniglia dictus, naphtha seu petroleum, pissasphaltum, asphaltum et mumia mineralis Persica. In sectione decima quinta capita de radice saponariae, de radice ginseng et ninzin, de lichene cinereo terrestri, de musco clauato, de vua vrsi, branca vrsina Germanica, de anagallide et de millepedibus, nec non lumbricis terrestribus noua sunt. Tandem nouum quoque caput de natura ac viribus aquae marinae et caput de aquis foteriis mineralibus auctum reperimus.

Sed haec in vniuersum de noua hac editione dicta sint; quaedam nunc hinc inde decerpere liceat. Radices salab et orchidis insignem copiam mucilaginis fouere et recentes debilem odorem hircinum spirare, inque morbis ab humoribus iusto tenuioribus vel acida acrimonia prouenientibus, auxilium non spernendum praebere, vim vero earundem aphrodisiacam, adeo olim laudatam, nullam esse, Cl. Auctor asserit.

- p. 184. Gelatinam viperarum sale volatili vrinoso, non explicito tamen, longe magis, quam plerorumque aliorum animalium gelatinas, abundare et substantiam carnis stinci gelatinosam, quae cum viperarum gelatina quoad naturam comparatur, copioso pariter sale volatili vrinoso, itidem implicito turgere, Noster autumat; vis autem stinci aphrodisiaca, ab aliis laudata, ab Eodem in dubium vocatur.
- p. 510. Radicibus amaris indigenis gentianae rubrae, dictamni albi, trifolii fibrini, radix mungos a Cl. Auctore adiungitur, quae intense amara aegris, febre quadam putrida maligna correptis, opitulari et in hydrophobia pariter ac rabie canina insignes et
- p. 514. plane specificas vires exferere dicitur. Radices aristolochiae, longae verae nimirum, rotundae, clematidis vulgaris et fabaceae ex Cl. Auctoris sententia interne parcius et prouide vsurpandae sunt, ne acrimonia sua, nonnihil erodente, noceant.
- p. 569. Turpethum vegetabile et radicem bryoniae, cum saepe in operando iusto violentiores reperiantur et vehementia vt plurimum ventris tormina aliasque affectiones spasmodicas excitent, e selectiorum cathartorum censu relegendas esse, Noster innuit.
- p. 573. Hermodactylis, si praescribantur, alia cathartica, eaque magis actiua, nec minus leniora quaedam aromatica addere, Noster suadet et priora ideo quidem, vt purgandi virtutem paullulum intendant, posteriora autem, vt flatus, quos hermodactyli ob viscositatem suam gignere solent, discutiant.
- p. 576. Radicem senegam, quae ab omnibus botanicis polygalae speciebus adnumeratur, inter laxantia ac leniora emetica referendam esse, vsumque eius ad curationem nephritidis sabuloso-pituitosae, cataractae recentioris plurimumque aegritudinum, quae diuretica, diaphoretica ac potentiora remedia dissoluentia ad sui sublationem postulant, cum fructu haud spernendo

nendo transferri posse, Cl. Auctor asserit, atque huic radici Virginianae, ob aliquam naturae ac virium similitudinem radículas et herbam polygalae nostratis, quae a C. BAUHINO polygala maior vocatur, substitui posse, autumat.

Botrys ambrosioides, vt chemicum, a Nostro in- **T. II.**
stitutum, examen ostendit, ex copioso principio spi- **p. 132.**
rituoso, aromatico - camphorato, pauco oleo, nec non
sale quodam falso et fixa substantia resinoso-gummea
constat; hinc eam inter medicamenta satis efficacia
carminatiua, anthelmintica, vterina, pectoralia *) et
anticachectica pertinere, Noster asserit. Ageratum **p. 138.**
foliis ferratis C. BAUHINI seu vulgo ita dictum eu-
patorium MESUAE quoad indolem et virtutem ta-
naceto analogum esse, Noster ostendit.

Cum fantalo flauo propter magnam naturae ana- **p. 169.**
logiam lignum cedrinum ad eandem medicaminum
classem reuocari posse, Cl. Auctor arbitratur. Arbor,
quae istud foeneratur, a C. BAUHINO *cedrus conifera*
foliis laricis nuncupatur. De vsu medico spe-
ciali nihil addidit, cum nondum perfecte explora-
tum sit, locum tamen inter ordinaria pharmaca
mereri, putat.

Corticem culilawan principiis valde actiuis, spi- **p. 196.**
ritu nimirum, oleo aethereo et substantia fixa resi-
nosa ac gummea instructum esse, inque morbis a
crassis, mucido tartareis ac pituitoso putridulis hu-
moribus et nimia infimul partium solidarum humi-
ditate,

Kk 3

ditate,

*) Cum planta haec a nonnullis in quacunque phthisi pulmonali laudetur, omnes sane, qui ad eam velut ad sacram anchoram confugiunt, de attendenda huius plantae indole monendi sunt, ne absque disquisita causa in quacunque phthisi *calidam* hanc plantam commendent, quam paucissimis tantum phthificis paucisque aliis pulmonicis vtilem esse, certum est.

ditate, flacciditate et atonia potissimum oriundis, ab eo auxilium expectandum esse, ostendit.

p. 368. Aracum aromaticum, qui vulgo vaniglia dicitur, principio spirituoso ac resinoso oleoso turgere et siccum quoque sal volatile oleosum floribus benzoinis analogum, in naturali mixtione continere, hinc virtute calefaciente, discutiente, roborante, stomachica, carminatiua et emmenagoga pollere, Noster autumat.

p. 383. Discrimen, quod auctorum nonnulli inter naphtham, petroleum et oleum terrae faciunt, essentiale non esse, Autor monet. Differentiam enim, quae in consistentia, puritate, colore, odore caeterisque proprietatibus, sensibus obuiis, occurrit, accidentalem tantum esse; ostendit. Ceterum petroleum remedium naturae admodum calidae et magnae acritatis esse, atque caute tam interne, quam externe usurpandum, dictumque oleum sub tempestiuo ac congruo vsu interno morbis multis ac variis egregie mederi, sub intempestiuo autem et incongruo magna aegrotantibus incommoda ac detrimenta inferre posse, asserit.

p. 403. Mumia mineralis Persica, quae nobilior, spissior ac sensim paulo indurescens, pissasphalti species Nostro esse videtur, secundum eiusdem sententiam inter efficacissima medicamenta referenda est. Si enim aliqua eius portio cum sufficiente butyri quantitate liquata, interne ad quatuor circiter, quinque aut sex grana vna vice adsumatur, sanguinem, post contusiones aut casum ab alto extrauasatum ac coagulatum, potenter resolui et mirifice pariter viscerum apostematibus, vlceribus et rupturis internis mederi, asserit. Parem, immo longe adhuc maiorem ac plane mirandam efficaciam in luxationibus membrorum et ossium fracturis monstrare, quando vsus externus interno iungitur et vnguentum

tum ex mumia cum butyro liquefacto, aut, secundum HASSELQUISTII relationem, cum oleo olivarum paratum, parua saltim quantitate membro luxato aut ossi fracto post reductionem decentem applicatur, Noster perhibet. Radicem saponariae virtute radicem farsaparillae multum superare et loco eiusdem in adfectibus venereis, scabiosis, scorbuticis aliisque morbis cum fructu haud spernendo usurpari posse, Noster arbitratur. Radices ginseng et ninzin, quas incolae Chinae, Iaponiae plurimumque Asiae regionum tanti aestimant, multoque pretio vendunt, radici petroselini nostratis Cl. Auctor vix praefert.

Lichenem cinereum terrestrem RAII, quem TOURNEFORTIUS lichenem pulmonarium saxatilem, digitatum, maiorem, cinereum appellat, copiosas partes terreas, vaporosum porro quoddam elementum putridulo mucidum, atque fixa etiam principia resinosa ac gummea continere: vaporosum autem istud principium in ipsa planta non generari, sed humori aqueo ex terra humida, cui lichen spongiosus adnascitur, copiose intranti et putredinosa corruptela nonnihil deprauato, genesis praecipue debere, Noster ostendit. Quod autem ad virtutem illam specificam, licheni contra rabiem caninam adscriptam attinet, eum ob principium acre, substantiae gummeae inhaerens et ob satis validam proinde virtutem diureticam demorsis nonnihil opitulari, suamque symbolam, si tempestive adhibeatur, ad hydrophobiam auertendam conferre posse, autumat. Medicamenta enim subtili ac penetrante acredine donata actiua diuretica esse, haecque inter praestantiora hydrophobiae virulentae tum auertendae post morsum, tum curandae, remedia referri posse credit.

Pulverem anagallidis, aduersus hydrophobiam laudatae et quidem integrae plantae ficcatae singu-

lis praeparatis reliquis palinam praeripere et bis quotidie ad drachmam dimidiam in aqua sua destillata, aut proprio decocto aquoso adsumi posse, Noster contendit.

- p. 557. Millepedibus nullas vires adscribit Cl. Auctor, quod in eorum principiis constitutivis nullam singularem virtutem inuenit. Aquam marinam, praeter sal falsum vulgare, singulare quoque sal neutrum amarum, nec non tenerius quoddam nitrosum, et subtilem substantiam vnguinoso-bituminosam, quae corpusculis salinis tenacius adhaerescat, in poris suis recondita fouere, hinc ad dissoluendas quascunque impuritates mucidas, viscidas, tenaces in ventriculo, intestinis aliisque cavitatibus et amplioribus non minus, quam angustioribus canalibus delitescentes, vtilem esse, atque ideo ad curationem variarum aegritudinum chronicarum valere, Cl. Auctor ostendit; peculiarem autem effectum ab immersione maniacorum et hydrophoborum in aqua marina non expectat et dulcem aquam frigidam fontanam ac fluviale marinae hac in re minime cedere, immo, cum salutarium effectuum causam in memoratis morborum speciebus magis ad frigus, quam ad falsedinem eius et eminentiorem grauitatem specificam redire putet, fontanam ideo ob maiorem plerumque frigiditatem suam, ista nonnunquam praestantior esse, arbitratur.

XIV.

Nosocomii ciuici Pazmanniani annus medicus tertius siue obseruationum circa morbos acutos et chronicos ab HENRICO IOSEPHO COLLIN, Medico Viennensi et eiusdem nosocomii physico factarum, pars prima. Vindobonae typis I. T. de Trattner 1764. 8. pl. 17½.

Expletam nunc videmus spem, quam fecerat Ill. STOEERK, vt iam Lectoribus alio loco indicauimus *), futurum esse, vt, si ipse non amplius ob munus aulicum praeesse nosocomio ciuico Viennensi Pazmanniano, obseruationesque annuas nobiscum communicare potuerit, Cl. COLLIN veluti in munere, ita et in hoc labore ipsi succedat. Continet vero primum hoc volumen morborum acutorum historias, in dicto nosocomio a mense iulio 1760 ad eundem mensem a. 1761 obseruatas, quo anno 590 aegri morbis acutis ibidem laborarunt, ex quibus 47 mortui sunt. His additae sunt de febribus intermittentibus obseruationes et experimenta cum cicuta per tres et vltra annos facta.

Quod itaque primum ad morbos acutos attinet, P. I. obseruatum est, eos, qui *mensē iulio* 1760 febre acuta simplici in hoc nosocomio decubuerunt, omnes facile morbum superasse, duabus foeminis exceptis, quae petechiis et purpura affectae perierunt. *Augusto* P. 7. *mensē* inflammatorii morbi satis frequentes erant. Inprimis autem multi pleuritide afficiebantur, quam sudor, quinto vel septimo die accedens, vt plurimum leuabat. Nonnullis aegris, qui quinto morbi die non sudauerant, vesicatoria egregio cum effectu dolente in loco applicabantur. In cadauere autem

Kk 5 aegri

*) Vid. Nosocomii Pazmann. ann. med. II. et Comment. nostr. Vol. X, p. 281.

aegri, septimo die mortui, pars pleurae in loco dolente ad imperialis fere magnitudinem gangraenosa, pulmoque pleurae filamentis hinc inde accretus et sanguine infarctus reperiatur. Qui primo vel secundo die sputa facile reiciebant, copiosa venaesectione non indigebant, ita ut illa, symptomatibus remittentibus, repetita, detrimentum iis attulisset. Atque in uniuersum Cl. Auctor sententiae eorum minime accedit, qui solis venaesectionibus omnem dolorem pulsusque duritiem auferre cupiunt, cum exinde haud raro ita aegri debilitentur, ut pereant, vel difficile admodum pristinam sanitatem recuperent. Hinc potius si post primam venaesectionem dolor aliquo modo mitior fit, nec amplius respiratio et tussis adeo molestae sunt, licet pulsus adhuc duriusculus sit, solo potu copioso remediisque resoluentibus antiphlogisticis, nec non cataplasmatibus reliquam curam absoluere studet. Si dolor vero recrudescit etiam venaesectionem repetit. Aegris quibus sputa quinto vel septimo tantum die prodierunt, kermes minerale exhibuit. Solis tamen sputis nulli curati sunt, sed semper septimo vel nono die diarrhoea critica accessit. In aegra, pleuritide laborante, purpura alba nono morbi die accessit, quae tamen euasit.

P. 27. *Mense septembri* fere omnes, qui acute decumbebant, febre continua remittente laborabant, quae emeticum statim in initio exigebat. In iis vero, in quibus hoc salutare remedium negligebatur, secundo vel tertio die diarrhoea foetida, aegrum insigniter debilitans, accedebat. Vomitorium tunc datum nullam emesin excitabat, sed purgantis vires exerebat. Cum vero Cl. COLLIN suafu Cel. STOERKII variis aegris, tertiana simplici nullo alio symptomate stipata laborantibus, aliquot ante paroxysmi accessum horas drachmam semis spiritus sulphuris per campanam cum aquae destillatae uncis duabus et drachmis sex
 syrupi

·syrupi diacodii exhibuisset insigni cum fructu, idem hoc remedium in febre continua remittente nonnullis aegris propinauit. Tussi tamen molesta sub paroxysmo afficiebantur et sequentibus paroxysmis ita debilitabantur, vt corticis vsu febris mitiganda esset.

·*Mense octobri et nouembri* multi aegri febre continua remittente afficiebantur. Qui ex his singulis

diebus exacerbationes patiebantur, in iis febris haec inflammatoriae fere similis erat, similemque exigebat medendi methodum, quo non obstante tamen in nonnullis miliaria alba erupuerunt. Quae vero tertianae magis typum seruabat febris, vomitorio et cortice Peruuiano fugabatur. *Ultimo anni 1760 mense*

pauci tantum acutis morbis afficiebantur, inter quos tamen etiam exanthemata reperiiebantur. *Ianuario*

pleuritides inprimis occurrebant, in quibus nonnunquam loco vesicatoriorum sinapismos tantum Cl. Auctor loco dolenti applicabat. *Februario mense*

nos tantum pleuriticos in nosocomio suo Cl. Auctor habuit; octo vero alii aegri catarrhali febre cum tussi molesta laborabant, qua tamen spumescentem tantum liquorem reiciebant. Alius tarda erat et ex alimentorum vsu, licet appetitus vigeret, semper febris intendebatur. Hinc purgans iis Cl. Auctor dedit, quod magnam viscerum copiam eduxit. *Mense*

martio in morbis acutis nil peculiare annotatum est.

In foemina, quae febre antea acuta laborauerat, atque vt maniaca ad nosocomium deferebatur, pulsus plenus, minime celer aderat. Venaesectione vero administrata, aegra mentis compos iterum facta febrisque iterum excitata est, qua curata, perfecte sana euasit.

·*Mense aprili* multi febribus acutis afficiebantur. Pulsus in iis erat minime durus, calor magnus, summaque prostratio virium atque totum fere corpus dolebat. Accedebat tussicula sicca, qua post aliquod tempus viscidum tandem glutinosum reiciebatur.

Demul-

Demulcentibus et inuoluentibus Cl. Auctor in curatione harum febrium utebatur. Nonnullis, qui frequentiori nausea afficiebantur, vomitorium et purgans dedit optimo cum effectu. Prodierunt tamen etiam in his nonnunquam miliaria alba. *Mensibus maio et iunio* continuae remittentes cum exacerbationibus, alterno die recurrentibus, inprimis grassabantur. Varii etiam inflammatoriis morbis correpti sunt. Praeterea tres foeminae allatae sunt, quae calore et siti ingenti cruciabantur cum validissima cordis palpitatione, quae venaesectionibus non cedebat. Hinc Cl. Auctor vesicatorium sub mamma sinistra optimo cum effectu applicari iussit. Ex omnibus vero observationibus, a Cl. Auctore singulis mensibus descriptis et hic communicatis, patet, illum omnibus mensibus optima medendi methodo, minime calefaciente, adhibita, tamen inter aegros, curae suae demandatos, habuisse nonnullos, exanthematis miliaribus et petechiis laborantes, ita, ut vel ex his historiis pateat, exanthemata illa non semper, uti Ill. DE HAEN asseruit, calidioris regiminis effectus esse, sed sponte ex miasmate peculiari oriri.

p. 107. Ex capite secundo, quo Cl. Auctor nonnulla *de febribus intermittentibus* monet, notamus, quatuor ab eo aegros mixtura, cum spiritu sulphuris, methodo supra descripta parata, curatos esse. Debent vero aegri, quibus hoc remedium dare cupimus, habere corpus purum, ab omni obstructione liberum, pulmonesque sanos, cum alias sub paroxysmo tussis molesta oriatur febrisque augeatur. In quartana decoctum ex radicibus leniter resolventibus paratum, addito sale polychresto, spiritu nitri dulci et syrupo fumariae adhibuit. Iis vero, quibus respiratio extra paroxysmum quoque difficilis erat, granado kermes mineralis quater de die exhibuit. Usus quoque est infuso stipitum dulcamarae, quo etiam febrem

brem intermittentem rebellem in grauida octo mensium feliciter sanauit.

Tertium caput, quod *de miranda cicutaе efficacia* p. 105. in difficillimis ac multis olim pro incurabilibus habitis morbis, inscribitur, 41 morborum historias continet, in quibus hoc remedium egregium effectum praestitit. Pertinent vero obseruationes potissimum ad tumores viscerum s. irrhosos: tumores glandularum et genuum: tineam: luem veneream: ulcera venerea: vomitum pertinacem cum tumore in epigastrio: ulcera phagadaenica et scorbutica, nec non scorbutum ipsum: scrotum induratum: mammas scirrhosas et carcinomaticas: cancrum linguae et faciei etc. In genuum tumore lymphatico, incisione facta, fomenta ex cicuta etiam egregium effectum praestiterunt. Aegrae, quae a pluribus annis nocturnis artuum doloribus, tophis et fluore albo ex lue venerea afficiebatur et in qua mercurius sublimatus tussim excitabat, cicutam, adiunctis nonnunquam decoctis, eo cum effectu propinavit, vt longa curatione feliciter ad finem perducta, fragmenta ossea plura in cranio separarentur, aegraque tandem sanissima e nosocomio egredere-
 tur. In vomitu pertinaci cum tumore, duos pollices infra cartilaginem xyphoideam sito, extractum cicutaе in aqua solutum cum laudano dedit. Aliquoties expertus est ex vsu cicutaе, gangraena nata, integra frustra carcinomatici tumoris excidisse, ulceraque pura facta esse, quod in primis in foemina octogenaria, cancro mammae aperto post scirrhum triginta annorum laborante, obseruatum est. In iis vero, qui, cancro mammae post cicutaе vsum fere perfecte sanato, tabidi tandem perierunt, fere semper pulmo in latere affecto scirrhosus deprehensus est. Foemina 31 annorum ex menstruis, per sex menses iam suppressis, dolores in pelui patiebatur, cum hypogastrii tumore ad trium pollicum altitudinem extra peluina

peluim prominente, transuerſim oblongo, ad tactum
 multum dolente et acris materiae e pudendis efflu-
 xu. Accedebat tandem dysuria. Variis remediis
 frustra adhibitis, Cl. Auſtor tandem ad cicutam eo
 cum effectu confugit, vt intra duos meſes ſanare-
 p. 296. tur, menſtruaque iterum prodirent. Addit tandem
 Cl. Auſtor huic capiti vndecim corollaria, quae,
 cum ſumma quaſi ſint obſervationum, ab eo facta-
 rum, hic enarrare operae pretium eſſe putamus.
 Docet vero 1) cicutam in obſtructionibus internis
 et viſcerum indurationibus egregio cum effectu ex-
 hiberi poſſe et ſecure, modo medicus ad mutatio-
 nes, huius remedii vſum ſequentes, attentus ſit et
 ſi ſigna metuendae ſuppurationis internae ſe oſten-
 dunt, illam, ſopita febre, interrupto cicutae vſu etc.
 impediatur. 2) Formicationis et leuioris doloris in
 tumore, antea indolente, ſenſus medicamenti ingreſ-
 ſum et actionem in illum indicat. Si dolor intendi-
 tur, ſuppuratio accedit, vel ſcirrhofa pars a ſana gan-
 graena ſeparatur, quod vtrumque in tumoribus ex-
 ternis minime impediri debet. 3) Attamen ſaepe
 etiam ſcirrhi recentes aliique tumores duri reſolu-
 tione curantur, quo in caſu ſubinde datum purgans,
 niſi ipſa cicuta aluum leniter ſubducatur, prodeſt. 4) Si
 mercurius ſublimateſ ob nimium a lue venerea la-
 beſactata viſcera exhiberi nequit, vel aegri eum non
 ferunt, cicuta adhiberi poteſt. Haec enim dolores
 lenit, vlcera ſanat et corpus a teterrimo hoc malo
 liberat. 5) In primo quoque, ſecundo et tertio
 ſcorbuti gradu vtiliſſima eſt cicuta, vlceraque ſcor-
 butica ſanat. 6) Cicuta liberioſam et aequalioſam
 circulationem reddit, viſcidum reſoluit et obſtru-
 ctiones reſerit, nec tamen ſanguinem aggreditur,
 qui ſub vſu eius etiam diu continuato, priſtinas ſuas
 qualitates ſeruat. 7) In omni cancro cicutae vſus
 ſalubris eſt: ſi enim ob viſcerum labem vel corpus,
 a diu-

a diuturno morbo exhaustum salutem adferre nequit, dolores tamen lenit, saniem rodentem saepe in pus admodum blandum conuertit, et sic reliquos vitae dies magis tranquillos reddit. 8) Gangraena scirrhum et cancerum in iunioribus vel robustis corporibus a sanis partibus separat. 9) Sub vsu cicutae omnia alimenta sumi possunt. Nocent tamen valde acres et tenaces cibi copiose sumti. 10) Vinum bonum moderate sumtum prodest. Nimia vero copia haustum omnia perturbat, dolores auget, suppurationem supprimit et vlcus exsiccat. 11) In lue venerea, scorbuto et vlceribus venereis et scorbuticis, nec non in scirrho et cancro folia cicutae vase clauso per semihoram decocta, aequae secure ac extractum et eadem cum efficacia exhiberi possunt.

Satis haec esse posse speramus, vt intelligant Lectores, quae sit huius libri vtilitas. Quare etiam haud dubie nobiscum optabunt, vt mox eueniat, quod in praefatione huius voluminis pollicitus est Cl. Auctor, illeque obseruationes, de morbis acutis sequentibus annis factas, nec non experimenta cum colchico, hyoscyamo et aconito instituta, proxime in lucem prodire iubeat; quod tamen dolemus, ad hunc vsque diem nondum euenisse.

XV.

ALBERTI V. HALLER operum anatomici argumenti minorum tomus secundus. Pars prima et secunda ad generationem. Lausannae, sumtibus Francisci Grasslet et sociorum. 4. 3 alph. 7 pl. tab. aen. 5.

Praecipuam quemadmodum merentur attentionem, quaecunque ab Ill. HALLERO proficiuntur, ita etiam secundum hoc volumen opusculorum

rum anatomicorum *) eiusdem, licet maxima pars libellorum, quos comprehendit, iam antea et plus semel edita sit, illam sibi iure postulat, inprimis cum nota sit Auctoris Cel. consuetudo, qua nouis editionibus librorum suorum, semper aliquid addit, pluraque emendat.

Pars autem prima secundi huius voluminis continet primum:

- p. 1. XXV. *Observationes de vasis seminalibus.* Programma hoc Gottingae editum a. 1745 ad dissertationem inauguralem Cl. WINKLERI de situ uteri obliquo pertinet, atque deinde *transactionibus philosophicis* n. 494 et tomo V. *dissertationum anatomico-physiologicarum selectarum*, quas Ill. HALLERUS collegit, insertum est (p. 13). Fatetur nunc Cel. Auctor se suspicari, rete illud, albucineae adhaerens, (vid. tab. I. fig. I. g) quod in teste interuallum occupat, quo epididymis libera est, medium inter caput, inferioremque huius partis adhaesionem, non vasculosum, sed cellulosae telae genus esse, in quod semen a ductibus rectis effundatur et ex quo per vasa absorbentia serpentina conorum epididymidis efferatur.
- p. 9. XXVI. *Num dentur hermaphroditi*, commentarius lectus d. 23 apr. 1751 in primo conuentu societatis regiae Gottingensis, qui etiam in tomo primo *commentariorum* huius societatis p. 9 reperitur **).
- p. 31. XXVII. *Vteri humani icones duae sumtae sunt ex iconum anatomicarum fasciculo secundo* p. 39.
- p. 41. XXVIII. *Historia nuperae dissectionis foeminae grauidae.* Est dissertatio inauguralis Gottingae a. 1739 respondente I. L. C. MEYER defensa, quae etiam in tomo quinto *dissertationum anatomico-physiologic.* p. 283 exstat.

XXIX.

*) Primum indicauimus vol. XIII. p. 94. Comment. nostr.

**) Vid. Comment. nostr. vol. II. p. 5.

XXIX. *De membrana foetus media, sive allantoi-* p. 50.
de. Programma est Goettingae eodem anno 1739 editum.

XXX. *Commentarius de formatione cordis in ouo* p. 54.
incubato primus, sive historia phaenomenorum, ad Goettingensem primum societatem missus est a. 1756, atque deinde in gallicam linguam translatus, prodiit Laufannae in duodecimo sub titulo: *sur la formation du coeur dans le poulet, premier memoire* *): nunc vero ab Ill. Auctore auctus et recusatus est a. 1765. Continet noua haec editio experimenta, a. 1763, 1764 et 1765 in ouis incubatis instituta, ita, vt loco experimentorum 274, quae prior editio continebat, experimentorum numerus nunc ad 450 ascendat. Monet etiam Ill. Auctor HIPPOCRATEM, p. 55. vti ex loco, qui in libro eius *de natura puerorum* reperitur, patet, iam experimenta cum ouis incubatis instituisse, quo successiuas pulli mutationes cognosceret.

Initium secundae partis huius voluminis facit:

XXXI. *Commentarius de formatione cordis in pullo* p. 312.
alter, sive compendium visorum et corollaria ex parte historica deducta. Missus hic est primum ad societatem Goettingensem d. 9 Dec. 1757, galliceque cum priore eodem anno (vti titulus indicat, non vero a. 1760, quod in indice huius voluminis p. 603 asseritur) prodiit **) nunc vero auctus et recusatus est d. 16 Oct. a. 1765. Plura noua huic editioni adiecta sunt, omni lectorum attentione digna, quorum maxima pars ad subtiliorem descriptionem oui incubati anatomicam pertinet, quam Ill. Auctor recentiori p. 317. bus suis obseruationibus multum auxit, ita, vt vnum hoc dolendum fit, totam hanc rem nullis iconibus illustra-

*) Vid. Comment. nostr. vol. VII. p. 234.

**) Vid. Comment. l. c.

illustratam esse, neque laborem, a CASSEBOHMIO, STAEHELINO, Cl. Viris, olim post figuras FABRICII AB AQUAPENDENTE, MALPIGHII etc. tentatum, ab Ill. HALLERO, qui ad hanc rem tractandam aptissimus est, susceptum esse. Ex defectu enim figurarum Lectores, in anatome oui parum exercitati, perexiguam inde vtilitatem capere posse videntur. Spectant vero ea, quae in noua hac editione addita sunt, potissimum ad *nidum pulli*, membranam scilicet vitelli membranula tenera tectam, cuius figura a primis incubationis temporibus vario modo mutatur, ad diem tertium vsque, quo sensim minus distinguitur et obscuratur. *Amnii* quoque descriptio multum aucta et emendata, totumque *de membrana umbilicali* caput nouiter elaboratum, atque ad repetita experimenta emendatum est. Elegantissima in hac membrana est vasorum fabrica, in quibus, microscopio adhibito, facile conspici potest motus sanguinis, qui ruber in arteriis, violaceus in venis adparet, licet nulla pulmonum sit functio. *Vrachum* quoque et *figuram* sic dictam *venosam* accuratius describit et ad varias obiectiones, quas Cl. WOLFFIVS in *theoria generationis* *) protulit, respondet.

p. 348. Undecimum prioris editionis caput, quod de *vitello*

p. 354. inscribitur, hic septimum est. Vberius quoque *fe-*

p. 369. *tus* primordia eiusque *vagina* describuntur. Cordis initia Ill. Auctor iam hora 38 ab incubatione vidit.

p. 399. Aucta quoque est *oculi* descriptio et *zonae ciliaris*, quae etiam, adiecta tabula aenea, illustratur. Caput

p. 404. decimum quartum varia proponit, quae in primis ad vasorum et muscutorum historiam in pullo oui incubati pertinent. Quae vero in ossibus horum animalculorum obseruauit, alio loco, inferius exci-

p. 406. tando, profert. Ex *corollariis* patet, Cl. Auctori, vt iam omnibus notum esse arbitramur, evolutionis theoriam

*) Vid. Comment. nostr. vol. X. p. 217.

theoriam in explicando generationis negotio inprimis-arridere, illumque putare, foetum omni tempore iam in ouo existere, quae tamen omnia, cum in tomo octauo *elementorum physiologiae* *) fusius explicata sint, hic omittimus.

XXXII. *De quadrupedum utero, conceptu et foetu.* p. 422.

In hoc libello, qui primum nunc prodit, Ill. HALLERUS iis, quae Cl. KUHELMANNUS in dissertatione inaugurali, *observationes, circa negotium generationis in ouibus factas*, sistens, quae Gottingae 1753 prodiit **), habet, ut suis utitur, cum omnes incisiones sua manu perfecit et in aduersaria retulerit.

Noua tamen sunt experimenta, in *capris, vaccis, canibus, talpa, suibus, felibus* instituta. Occasione placentae vitulinae, quam accuratius examinavit, monet, globulos forte arteriosos solitarios ex matre in fetum transire, in truncis vero vasorum placentae iterum colligi, ut rubeant. Experimenta, p. 443.

in canibus instituta, pertinent ad specimen inaugurale, quod olim B. ITHIUS, medicus Bernensis, moliebatur, ad quod etiam icones parauerat, quae cum eo interierunt. His omnibus addita sunt corollaria: saepe animalia frustra venerem pati: vesiculas p. 450.

omni tempore in ouariis esse etiam virginum: corpus vero luteum in animali virgine nullum esse, sed per conceptum nasci et sensim occalescere, rationemque certam ad fetuum numerum habere: vesicularum aliquas in formandis corporibus luteis consumi. et nouas certe in multiparis subnasci: tubas a venere ouarium amplecti, ut ouum in tubam illabi necesse sit: viuudum tubarum esse motum peristalticum: fetum multis diebus a foecundo coitu nunquam adparere, sed mucum albidum et paulatim magis coloratum, qui primum in tenerae membra-

*) Vid. Comment. nostr. vol. XIV. p. 255 seqq.

**) Vid. Comment. nost. vol. III. p. 629.

nae speciem consistat circa diem a venere in carnivoro animale decimum tertium, in herbiuoro decimum septimum, in omniuoro post decimum tertium: primum apparere membranam allantoideam praelongam: prima foetus initia tenerrima esse, mucilaginosam, pene informia, adeo magna, ut sola pelluciditas impediatur, quo minus conspiciantur: pulmones sero subnasci: os constanter in foetu apertum esse: aquam amnii raro, aliquando tamen ab alcohole cogi: semen in utero non visum esse, cum de ceruice uteri vnica et dubia adhuc obseruatio existat.

p. 460. XXXIII. *Experimentorum de ossium formatione*

p. 479. *pars prima et secunda.* Gallice hic libellus Lausannae primum editus est a. 1758. in duodecimo, sub titulo: *deux mémoires sur la formation de os, fondés sur des expériences, par Mr. DE HALLER **). Primae parti, quae Cl. DETHLEFFII experimenta in ani-

p. 478. malibus, rubia tinctorum partibus, continet, adiecit Ill. HALLERUS aliquas adnotationes, in quibus ad obiectiones respondet, quae Cl. FOUGEROUX **), qui Cel. DU HAMÉLII sententiam, de osse ex periosteio nascente, defendit, contra Dethleffiana experimenta protulit. Ostendit itaque DETHLEFFII experimenta omnino probare, succum ex fracto osse effusum paulatim in gelu, deinde in cartilaginem, tandemque in os confirmari, neque evanescere.

p. 479. Secunda pars experimentorum de ossium conformatione continet experimenta, in pullis, in ovo incubato nascentibus, capta, quibus tabulae duae additae

p. 480. sunt, in quarum prima incubationum series, in altera vero horae, in quibus experimenta facta sunt,

p. 553. recensentur. Adiectae quoque sunt descriptiones structurae ossium gallinae adultae, cuniculi, felis nuper natae et dentis elephantis a glande ferrea sauciati.

*) Vid. Comment. nostr. vol. VII. p. 516.

**) Vid. Comment. nostr. vol. IX. p. 610.

ciati. Natus est in eo tumor glandi circumdatus, lamellis constans absque vilo periosteo, ex succo post vulnus de integro osse effuso circa glandem ferream et in laminas sensim ex ordine condensato. Sectio secunda compendium adnotationum et corollaria continet, in quibus de cartilagine, corpore ossis, tubo medullari, laminis, alueolis, membranis ossium, medulla, epiphysium genesi, vasisque ossium agitur. Epochae deinde evolutionum recensentur, formatio ossium planorum exponitur, tandemque periosteum non esse ossis modulum demonstratur. Ultimo tandem capite varia corollaria ex fabrica ossium eorumque incremento nata proponuntur, in quibus Cel. Auctoris de fabrica ossium sententia, eam scilicet ab arteriosi sanguine impulsu solo pendere, confirmatur. P. 556. P. 595.

XVI.

IOANNIS ANDREAE MURRAY historia infitionis variolarum in Suecia ad nouissimum tempus protracta. Goettingae impens. viduae b. Abraham. Vandenhoeck 1767. 8. 13 pl. c. prooemio.

Inter alia a Cl. MURRAY edita et a nobis commemorata scripta, non minorem meretur assensum id, quod nunc indicamus, dum magnam librorum, qui hac de re scripti sunt, legendorum prodit assiduitatem. Proponit enim hic Cl. Auctor criticam historiam variolarum in Suecia, quae breuius iam ante aliquot annos in academico quodam libello *) ab Eo-

Ll 3 dem

*) Dissertatio inauguralis de fati variolarum infitionis in Suecia. Auctore IOANNE ANDREA MURRAY. Gottingae 1763. 4. Comment. nostr. vol. XII. P. 94.

dem considerata est. Tota haec tractatio duabus constat partibus, quarum vna delineationem variolarum, sponte in Suecia grassantium, continet; altera originem, progressum et hodiernam insitionis variolarum in Suecia spectat conditionem. Finem tandem facit recensio viginti scriptorum, quae de insitione variolarum in Suecia prodierunt.

P.I. p. 2.

BENEDICTIOLAI, qui primum in Suecia sub nomine morbillorum, (*Mäfsling*) de variolis scripsit, mentione facta, variolas, sponte in Suecia grassantes, considerat Noster et asserit, multos senes adhuc in Finniae prouinciis, Souolaxia et Carelia variolis nondum laborasse. In populosioribus vrbibus nunquam fere desinunt grassari, sed epidemia eius nullum obseruat tempus, quoniam varia variolosum fouendi miasma est ratio, vt, per itinera, per litteras. Iniecit quoque Noster infantis variolis nati mentionem, quum mater circa finem grauiditatis cum alio liberorum suorum, variolis laborante, versata sit. Pari modo autem quinquegenarii et octogenarii senis variolis correptorum, exemplum commemorat. Nunquam in Suecia bis vel pluries quis variolis correptus fuit, monetque saepe ab iis, qui hoc defendunt, veras cum spuriis confundi; an vero quis plane a variolis liber esse possit, dubitat Noster, largitur autem febrim variolosam adesse posse sine exanthemate. Nec minus febres intermittentes variolarum interuentu vel omnino, vel ad tempus esse sublatas, et febrim suppuratoriam sub specie intermittens venisse, imo febrim variolosam et intermittentem sese coniunxisse.

p. 23.

Quod attinet ad indolem variolarum, ibi grassantium, demonstrat Noster partim ex indicibus mortuorum, partim ex iis, quae variolas sequuta sunt, symptomatibus, cum multi sensuum et membrorum vsu sint priuati, eam esse potius malignam, quam benignam.

benignam. Cuius rei in caussas inquirens Noster, aeris vitium ac quidem nobis occultum, malam corporum constitutionem, remediorum neglectum, vitia diaetae et peruersam medendi methodum inter praecipuas esse referenda arbitratur. Cum vero nulum, nec infusum picis liquidae, nec pilulae praeferentes Ill. a ROSENSTEIN, nec moschus, nec cortex Peruuianus, nec externa, vt sinapismi, contra variolas remedium antidotum inueniri potuerit, ad solam inoculationem confugit Noster, optimumque remedium antivariolosum eam esse et fuisse, iam in parte secunda huius tractationis vltius demonstrat.

Haec incepta primum est anno 1754 Aboae in P. II. Suecia feliciter et iam duce Cl. SCHULZIO opti- p. 52. mo cum successu continuatur, id quod apparet ex tabula addita, infitores, loca, annos, infantesque, variolas insititias passos, continente. Quod ad praeparationem attinet, potissimum sequuntur Cl. ROSENSTEIN, et ratione temporis, praeter vernum et autumnale, alia anni tempora eligunt et semper res feliciter successit. Nec epidemia variolosa arcet insitionem, quoniam vtriusque contagii conuulsum nihil malorum affert, modo aegri consentiant et fama inoculationis, euentu forsan minus prospero succedente, non obscuretur. In grauioribus quamquam morbis timent medici inoculationem, leuiora tamen e. g. ophthalmias, vlcera aurium, tineam, scabiem, visus debilitatem, diarrhoeam, rachitidem, ozaenam, scorbutum aliaque plane non attendunt.

Quibus praemissis, variolarum insitionem varia- p. 96. que eius genera Cl. Auctor proponit. Maxime vulgaris est incisio in brachio, ad quam eo melius faciendam duo a Cl. SCHULZIO inuenta sunt instrumenta. Inter reliqua, lanceolae ope, qua varioloso aegro vena est secta, contagium fuisse communicatum, reperimus; quippe quod Nostro maxime arri-

det, ideoque suadet tentare, annon sanguine varioloso imbuta fila, eadem praestare possint, quae pure saturata; praesertim cum saepe paucae vel plane nullae interdum adsint pustulae variolosae et sola tantum febris variolosa. Quod porro ad fila seruanda et cum aliis communicanda attinet, varia hic proponuntur. Pus ex artificialibus variolis naturali minus efficax est; aliquando pus ex confluentibus variolis feliciter adhibitum est. Tardius quidem excitant morbum, fila diu iam pure imbuta, eadem tamen, qua solet, febris vehementia. Reiterata variolarum translatio interdum efficax, interdum inefficax fuit. Quae retardatio ne filis tribui queat, Cl. SCHVLZIUS filis, diuerso varioloso pure infectis, simul vtitur. Narratur enim exemplum, vbi, inoculatione bis infeliciter successa, fortuito casu variolis correpta est puella. Febris variolosae non certa est dies, interuallum autem febris et eruptionis semper idem fuit. Interdum febris sola sine variolis est obseruata.

p. 116. Copia variolarum aequae ac symptomata quamquam fere semper modum tenuerunt, nec ultra 400 apparuerunt, excepto scabioso, tamen silentio non praeterit Noster exempla variolarum nigricantium, confluentium, grauiorem febrem, conuulsiones aliaque mala symptomata habentium, illaesa tamen inoculationis dignitate, quoniam aliae caussae hoc effecerunt, nec vilo mortuo. Nemo porro eorum auctorum, quos Noster perlegit, vna cum variolis alium quendam morbum fuisse communicatum obseruauit, alia vero mala, vt dentitio, miliares, petechiae accessere. Rarius variolae naturales et morbilli simul, sed potius successiue, vt Cl. BERGIUS morbillos variolis et variolas morbillis praueuuisse obseruauit, contra DAVISIUM, qui morbillos tantummodo secutos fuisse variolas asserit, nec nouisse
cuisse

cuisse timorem satis magnum ante insitionem, nobilem quendam percellentem, nec quidquam omnino mali reliquisse insitionem, imo chronicos morbos vt phthificam labem vltra annum leuasse et ophthalmiam, adhibitis simul mercurialibus et purgantibus ad praeparandum aegrum, vulnereque sub genu facto, fluxum aurium curasse, exemplis illustratur.

Tandem Cl. Au^{ct}or variolarum, arte excitatarum, p. 137. dignitatem demonstrat refutando eos, qui asserunt, aegros, variolis arte victis, non tutos esse a naturalibus et affirmat, plane non posse hoc fieri, nisi ex errore spuriarum et verarum variolarum, aut ex negligenti praeparatione et nimis incauta insitione. Id quod quoque exemplis corroborat et reditum naturalium post artificiales variolas sine omni omnino dubitatione negat. Simili modo sentit Noster de epidemia variolarum, quae per insitionem oriri posset, ad quam excitandam aeris contagium necessario requiritur, dicitque hanc ob rem contra Ill. H A E N I U M, qui huic sententiae, vti constat, fauet, nec vnquam epidemiam variolarum, per insitionem propagatam, oriri posse autumat. Propagationem autem ex negligenti filorum cura, seu ex nimis arcto commercio cum aegris variolosis, seu neglectis aliis, vitandi contagii modis, in quibus potissimum multus fuit R O S E N S T E I N I U S, fieri, infectionemque oriri posse, nunquam autem epidemiam, lubenter largitur Noster et exemplis confirmat.

XVII.

Varias cataractam extrahendi methodos succincte exponit et ad orationem, qua munus professoris medicinae extraordinarii clementissime sibi demandatum d. 8. octobr. 1766 aditurus est, inuitat D. AUGUSTUS GOTTLIEBRICHTER. Goettingae literis Schulzii. 4. pl. 3. tab. aen. i.

Infigne specimen comparatae multa diligentia, auctaeque in itineribus Cl. Auctoris, scientiae, hoc est, quod indicauimus, quamquam breue, de cataractae extractione scriptum academicum. Describit vero primum varias post DAVIELIUM, (quem iure pro inuentore huius operationis habet, licet, vt alios taceamus, ex Auctoris Cl. obseruatione, etiam LASNIERUS *) et MERY iam similem fere proposuerint,) inuentas methodos, Cl. virorum THARANTI, cuius tamen methodus a DAVIELII parum differt, DE LA FAYE, POYETI, SHARPII, SIGWARTI, BERANGERII, GERARDI TEN HAFF, WARNERI et PALLUCCII, singularumque commoda et incommoda multo iudicio indicat et inter se comparat. Addit deinde duas alias methodos, quas prae omnibus aliis commodas, faciles et tutas expertus est. Earum prima est methodus ex DAVIELII et DE LA FAYE composita, cuius auctor Cl. GRANDJEAN esse videtur. Altera WENZELII est, in qua minister, a tergo aegri positus, caput aegri ad pectus reclinans, digito medio et indice palpebram superiorem eleuat. Cultellus laminam duos pollices longam, in utroque latere leuiter conuexam, ancipitem in cuspide, obtusam in dorso rectamque habet.

Operator

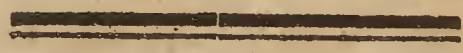
*) In libro, qui inscribitur: *Recherches sur l'orig. et progr. de la chir.* p. 204.

Operator vero in sectione cunctatur, donec oculus sponte quiescat, vbi tunc subito cuspidem cultelli corneae a latere impellit, cuius acie ab iride auersa, cameram anteriorem oculi transit, sique in opposito latere e cornea exit, illa dimidia sua parte iam soluta est. Quo facto et facie aegri a luce remota, reliquum operationis ope cystitomi DE LA FAYE et leuioris pressionis peragitur. His praemissis, Cl. Au-
 p. 13.
 ctor ad singulas difficultates progreditur, quae in extractione lentis obueniunt. Et quod primum ad oculi commotionem attinet, instrumenta omnia, quae ad illam compescendam excogitata sunt, (inter quae instrumentum B A M A R T I est, quod hastae formam habet et hic delineatur, nec non forceps, Heluetianae similis, qua Cl. L E C A T vtebatur etc.) reiicit, nec digiti applicationem probat, cum oculus irritari, conuulsio excitari et humor vitreus prorumpere possit. Hinc cum WENZELIO potius quietem oculi expectat et tantum in iis hamulo B E R E N G A R I I vel similibus instrumentis vtitur, qui oculum firmiter tenere nequeunt, v. c. in infantibus vel coecis a natiuitate, sub quorum tamen vsu semper humoris vitrei effluxus metuendus est. Minime cauetur hic effluxus, aegro in dorsum procumbente. Interim vel tertia eius parte elapsa tamen parua noxa inde oritur. Agit deinde de humoris aquei effluxu, qui, si p. 14.
 ante corneae sectionem finitam accidit, iridis laesioni ansam suppeditare potest. Quod incommodum nonnulli crassitie cultelli sensim aucta remouere tentarunt. Monet tamen Auctor Cl. non in forma cultelli, sed in vno moderamine irritationis auxilium quaerendum esse. Interim vel ipsa laesio iridis, quae non semper euitari potest, non tantum noxae habet vt plerumque putant. Vidit enim Auctor, parua iridis vulnuscule facile iterum coiuisse et DAVIELIUS nonnullique alii ipsam vueam incidere iubent.

P. 16.

bent. Atque cum choroidea in depressione cataractae impune plerumque pertundatur, cur non idem in iride, quae choroideae propago est, fiat, si vulnus paruum tantum fit. Capsula optime cystitomo DE LA FAYE aperitur. Monet tamen Auctor Cl. iteratis vicibus eam incidendam esse, ut tota destruat et cum lente exeat, cum flocculi illius inflammati opaci fiant, visumque obscurant. Praeternaturalis pupillae forma, post operationem relicta, nisi nimis a naturali recedat, visum non turbat. Sectione pupillam ad lentis maioris extractionem ampliorem reddere, minime conuenit, sed pupilla potius dilatanda est. Oculum post operationem comprimere, quo concaua humoris vitrei pars conuexa et clarior fiat, nec tutum, nec necessarium esse videtur. Sub incisione corneae aegri ut plurimum pruritus ingratum sentiunt. Vitris conuexis aegri opus habent, si humor aqueus, quod plerumque post cataractae extractionem accidit, sedem lentis occupat, quibus contra non egent, si humor vitreus illam replet, quod post depressionem plerumque fit. Omittimus, quae Cl. Auctor de cura oculi post operationem et de cataracta membranacea huiusque methodi praestantia prae depressione habet, cum ex iis, quae hic adduximus, iam satis pateat, quanta copia utilium observationum dissertatio haec contineat. In tabula adiecta instrumenta Cl. virorum BAMARTI, BERANGERII, WENZELII et TELLON delineantur.

P. 19.

XVIII.

Observations on vapor-bathing and its effects: with some particular cases, in which it was used with success. By JOHN SYMONS, surgeon. Bristol printed by Farley and sold by Millar and White London, 1766. 8. pl. 7.

i. e.

Observationes circa balneum vaporis, eiusque effectus, cum aliquot singularibus morborum historiis, in quibus illud cum fructu adhibitum est. Auctore IOANNE SYMONS, chirurgo.

Remedia, quae mechanica arte ad corpus humanum infirmum adplicantur, temporibus, proxime ante nostra elapsis, neglecta nimis fuisse constat. Eorum tamen effectus faciles et manifestos esse, norunt omnes, qui in arte salutari exercitati sunt. Vaporis balnea magni inter caetera esse momenti et morbos saepe nulla arte sanabiles et diuturnos tollere, cum alii plures iam docuere, tum Noster sua experientia probe confirmat. Paucos enim morbos esse putat, in quibus non sint adiuvantia, nonnullos, in quibus vnum hoc remedium habeat locum. Inter morbos, in quibus hoc auxilium praecipue salutare se inuenisse asserit Cl. Auctor, primus est febris inflammatoria, de qua capite primo ita differit, ut primum auctorum celeberrimorum, qui hoc remedium in illo malo commendarunt, scripta laudet, hisque addat observationes suas, in quibus omnem morbi historiam, omniaque, quae adhibuit, auxilia recenset: quam quidem rationem sequitur etiam in reliquis capitibus, in quibus de aliis morbis differit. In vniuersum autem de balnei vaporis in febre inflammatoria

- toria vfu monet, eius ope fibras relaxari, materiam-
 que, vasis obstructis inhaerentem, fluidiorem reddi,
 ficque reliquorum etiam remediorum actionem in-
 signiter adiuuari. Secundo capite de febribus ner-
 vosis differit, in quibus, vehementibus deliriis stipa-
 tis, etiam auxilium hoc vtilissimum deprehendit.
- p. 18. Tertius morbus febres sunt, quibus peripneumoniae
 p. 25. symptomata accedunt, quartus angina inflammato-
 p. 33. ria, et quintus morbus articularis est, cuius paro-
 p. 38. xyminos adeo violentos, vt aeger inde deliraret, hoc
 p. 42. remedium feliciter profligauit. Sequitur colica,
 contra quam non minus, quam contra paralyfes,
 quae post vehementiores colicas, v. c. saturninam
 et similes oboriuntur, remedium hoc plurimum va-
 let. Idem quoque de obstructionibus catameniorum
 Noster asserit, quae multis remediis, frustra adhibi-
 tis, balneorum vfu solo saepe perfecte curantur. Pro-
 bat hoc Cl. Auctor exemplo puellae viginti anno-
 rum scorbuticae, quanquam bonae admodum vale-
 tudinis speciem prae se ferebat, cui, mensium fluxu co-
 hibito, genu tumebat. Variis remediis frustra adhi-
 bitis, tumoreque tandem aperto, fluidoque, quod
 articulum occupauerat, emisso, synouia per quatuor
 menses tanta copia effluxit, vt aegra plane emacia-
 ta, femoris amputatio necessaria esset: qua facta, co-
 gnoscebatur, carie inferiorem ossis femoris partem,
 patellam et superiorem tibiā fibulamque exesas
 fuisse. Vulnere autem fere clauso, vlcus subito na-
 scebatur, nullaque consolidatio vulneris fieri poterat,
 vsque dum semicupium Noster adhiberet, in quo
 quinta vice facto, aegrae menses per tam longum
 tempus suppressae fluebant, illaque paullo post per-
 fecte sanabatur. In alio casu balnei vsus, licet men-
 ses non proliceret, tamen symptomata, ex suppressio-
 ne eorum orta, leuabat. Nec minorem vtilitatem
 p. 62. in fluore albo hoc auxilium praestat. Puella hoc
 morbo

morbo defatigata, balneo marino utebatur, nihil tamen leuata, iam pessime sese habens, Auctoris Cl. auxilium expetebat. Hic fomenta emollientia et vnguentum refrigerans ob acrimoniam ichoris profluentis suavit et iussit praeterea, ut ante cubitum, vini spiritum incensum tubi ope per horae dimidium ad imam dorsi partem admitteret. Mitigabatur inde lumbago; sequente vero die mane fluor copiosior erat; aspectus antea sanus pallidus iam et luridus, vrinaque nocturna gelatinam satis spissam referebat. Quamquam vero aegra medelam propositam continuare recusans eam negligebat, tamen faciei color roseus et floridus magis ab hoc tempore fiebat, quam antea fuerat, fluxuque, qui per aliquot menses aegram defatigauerat, cohibito, lumbago penitus remisit, quinque vltimis noctibus vrina excreta prorsus putridum redolente. Alia quoque puella ex repetitis gonorrhoeis vehementi albo fluore laborabat et, adhibitis variis medicamentis, tamen lumbagine cruciabatur. Admittebat tandem balneum vaporis e decocto capitum rosarum ad vaginam vteri et incensum vini spiritum ad dorsum, uti in antecedente historia. His remediis per duos dies adhibitis, lumbago mitior fiebat dolor sensim remittebat et medela illa per tres hebdomadas continuata, fluxus vterinus iam fere totus cessabat, quam curationem balnea deinde frigida plane absoluerunt. Vrina vero toto eo tempore, quo vapores calidos adhibebat aegra, uti in priore putridum redolebat. Nono capite et sequentibus balnei vaporis virtutes in membrorum debilitate, rheumatismo, tumore et vacillatione articulorum, anchylosi et lue venerea enumerantur. Valde dolet de nondum in Bathoniensibus thermis institutis machinis, stillicidio inferuentibus, et nos miramur, Auctorem satis ceterum in excogitandis machinis ingeniosum, nunquam

quam ad balnea vaporis aeolipilam adhibuisse, cuius effectus singulares in doloribus exquisitis et morbis, quibus nulla alia medela videbatur sufficere, se expertum esse auctor nobis fuit Vir in arte medica facienda longo usu exercitatissimus.

XIX.

THEODORI GERHARDI TIMMERMANN,
Med. Doct. et Prof. prim. Periculum medi-
cum Belladonnae, prolus. acad. Rintelii 1765.
4. pl. 4¹/₂.

Quemadmodum experimentorum cum belladonnae infuso aduersus cancrum, praesertim occultum, captorum pluries iam in commentariis nostris facta est mentio; sic et in hac prolusione, cuius nunc suscipimus recensionem, varia testimonia atque obseruationes, quibus vel efficacia vel inutilitas huius remedii euincitur, a Cl. Auctore publici iuris factae sunt. Cl. DEGENERVS in primis, apud Neomageneses medicinam olim faciens, salutares eius effectus litteris, ad patrem Nostri datis, aliquoties laudauit. Anno scilicet 1727 scirrhum mammae malignum in duabus puellis belladonnae usu decreuifse, doloris plane expertem redditum, eiusque exulcerationem inhibitam fuisse asseruit. Sequenti anno haec perscripsit: *Quod belladonnam attinet, in cancro occulto et scirrhis induratis dolentibus apud plures aegras certo valde bonos eius effectus expertus sum. Non enim tantum mitigat dolores blande et tuto, sed resoluit etiam aliquatenus tumorem, quamuis pedetentim et lente. Id ad minimum facit, ut mali augmentum reprimat.* Anno denique 1738 his verbis usus est: *ultra viginti aegras recensere possem, quae per belladonnam sanatae sunt, absque eo, ut effectum quendam aduersum*

p. 6.

p. 10.

p. 14.

aduersum obseruauerim, excepta modo virgine, quae post primam dosin tam anxia tamque animo confusa fiebat, ut morituram se crederet, quod tamen incommodum, elapsis duabus horis, cessauit. Cl. JUNCKERUS P. 22. quoque obseruationem cum Cl. Auctore communicauit notatu dignam: foemina nempe, mediae aetatis, cancro occulto, instar pugni magno, valdeque dolente laborans, post vsurpatum per aliquot septimanas belladonnae infusum coeca est facta. Seposito eius vsu et temperantibus adhibitis, octiduo post visus rediit. Tunc remedio isto repetito, coecitas denuo accessit, qua tamen rursus dissipata, tumor scirrhosus penitus euanuit. Ipse Cl. Auctor P. 24. tentamen cum belladonna in aegra quadam, 36. annos nata, instituit, quae cancrum, valde dolentem et fungosum, in dextra mamma gerebat. Huic per septuaginta quinque dies quouis mane infusum ex duobus in principio, postea vero ex totidem granis cum dimidio foliorum belladonnae, recens siccatorum et aqua feruida factum dedit, ita, ut summam drachmae tres consumerentur. Paulo post huius infusi vsu, hora circiter dimidia elapsa, non solum in gena sinistra rubor, in brachium manumque sinistram se diffundens, totamque interdum faciem occupans, per duas plerumque, rarius tres horas durans et cum formicationis sensu euanescens, sed et somnolentia atque nebula oculis obuersans insecuta sunt, fungus vero mammae cancrusus, incredibilem quotidie ichoris copiam fundens, ad duos pugnos increuit. Qua re factum est, ut, omisso belladonnae vsu, phthisis cancrofa accedens, aegrotae vitam breui post eriperet. Haud feliciorem etiam successum Cll. GATAKER et BROMFIELD in Anglia experti sunt. Non minus hoc remedium in Belgio sperimententium sefellit, uti Noster testimoniis Cll. virorum VAN DER HAAR et VAN DOEVEREN confirmat.

Tom. XV. Pars III. Mm mat;

mat; sed in Gallia Cl. DARLUC scirrhusas intestini coli indurationes, Cl. AMOREUX vlcus mammae canerosum, Cl. MARTEAU et VAN DER BLOCK cancrum occultum belladonnae ope sanauerunt. Ex his obseruationibus, inter se collatis, constare arbitratur Cl. Auctor, eadem scirrhusos quidem resolui cancrum vero apertum vel exulceratum non domari posse et dæmna, quae interdum secuta sunt, non remedio, sed ipsius dosi aut morbo tribuenda esse.

XX.

Noua physico-medica.

Regium collegium medicorum Holmiae *) constitutum, quod septem assessoribus constabat, iam auctum est his sociis:

Praefes:

ABRAHAMUS BAECK, Medicinae Doctor et regius archiater.

Assessores:

GVILIELMUS KAMMECKER, Medicinae Doctor

ZACHARIAS STRANDTBERG, Medicinae Doctor

IOANNES BERGSTRAL, Medicinae Doctor.

IOANNES DARELIUS, Medicinae Doctor et magni nosocomii regii Holmiensis medicus.

IOANNES LINDHULT, Medicinae Doctor et ciuitatis Holmiensis Vicarius Physicus.

IOANNES BÖCKMAN, Medicinae Doctor, regius archiater et ciuitatis Holmiensis Physicus.

ROLAND MARTIN, Medicinae Doctor, anatomiae et chirurgiae Professor Holmiensis.

DAVIDES SCHULTZ, Medicinae Doctor, artis obstetriciae Professor Holmiensis et Director.

PETRUS IONAS BERGIUS, Medicinae Doctor, historiae naturalis et pharmaceutices Professor Holmiensis.

Syndicus:

*) Vid. Commentar. nostr. Vol. XII. p. 171.

Syndicus:

ANTONIUS HOFFMANN, Medicinæ Doctor.

Actuarius:

ISRAEL LANNER.

Regia, quae *Berolini* floret, scientiarum ac elegantiorum literarum Academia in conuentu publico, die 1 iunii 1769 habito, praemium classis philosophico experimentalis commentarii: *de ratione combinandi physicam cum oeconomia rurali* etc. *) Auctori IOANNI IACOBI MEGEN, philosophiae magistro et ecclesiae Goblicensis in Pomerania Pastori exhibuit.

Eodem die e classe philosophico theoretica ad praemium anni 1771 reportandum hoc est propositum problema: *Possuntne homines, naturae suae relictæ, inuenire linguam et quo modo hoc fieri possit? En supposant les hommes abandonnés à leurs facultés naturelles, sont-ils en état d'inventer le langage? Et par quels moiens parviendront-ils d'eux mêmes à celle invention?* Expectatur ab Academia hypothesis, quae rem propositam absque omni dubitatione declarat.

Omnes, exceptis Academiae fociis, hanc soluere possunt quaestionem, ita tamen, vt ante diem 1. ianuarii 1771 commentarios, hac de re scriptos, ad Cl. FORMAY Academiae perpetuum secretarium mittant. Serius enim eos sine graui retardationis causa non accipiet. Porro rogantur quoque Auctores, vt nomina sua reticeant et solummodo cum dicto quodam schedulam obsignatam, quae nomen, sententiam, qua commentarius inscriptus est, et domicilium eorum continent, addant. Praemium monetae aureae quinquaginta numorum Hollandicorum distribuetur die 31 maii 1771.

Mm 2

Caesareo

*) Vid. Comment. nostr. hoc Vol. p. 169.

Caesareo-regia agriculturae et scientiarum Societas, quae *Clagenfurti* in Carinthia conuenire solet perlustratis elaborationibus quaestionis 1768 propositae: *utrum cibare pecora in stabulis, an pascere lucrosius sit, tum quoad finum, cum quoad usum reliquum, qui ex pecoribus prouenit**), praemium adiudicauit germanico commentario, qui hac inscriptus est sententia: *Te quoque magna Pales et Te memorande canemus Pastor a Amphryso*, et a IOANNE FRIDERICO MAYERO uerbi diuini ministro Kupfercellae in principatu Waldenburgico, (idem bis iam 1767 et 1768 accessit a Societate acceperat), concinnatus erat. Pari modo gallica eiusdem quaestionis explicatio, cuius sententia haec: *Experto crede Ruperto*, et auctor erat excellentissimus BALIUD BOURGEOIS, accessit est ornata.

Hoc autem 1769 anno quaeritur ab Eadem Societate: *Num et quo modo ager possit adaptari, quem cum fructu seri queat triticum*. Annum praemium huic quaestioni dicatum, est moneta aurea, triginta sex aureorum pondere.

Regia scientiarum Societas *Hafniensis* cum die 30 maii 1769 ad missas quaestionum ex physica, mathematica et historia depromptarum, elaborationes diiudicandas et praemiis ornandas conueniret, inter physicas: *Factis scilicet iam iam nonnullis tentaminibus de declinationem acus magneticae, eiusque variationem a priori computandi desideratur optima huius calculi methodus, selectissimis obseruationibus superstructa et exemplis locorum australium aequinoctialium et borealium in utroque hemisphaerio comprobata***) ea, quae inscripta erat: *Hic secundus ventus nunc est, cape modo uersoriam,*

*) Vid. Comment. nostr. Vol. XIV. p. 696.

**) Ibid. p. 698.

riam, etiamsi hypothesis, qua auctor usus est, minime placuerit Academiae, praemio est condecorata.

Nunc ab *Eadem* quinque iterum hoc 1769 anno viris eruditis proposita esse problemata intelleximus, quorum quatuor, ex historia atque mathesi petita, ideoque a nostro instituto aliena, relinquimus; id vero, quod physicam spectat, hic repetimus: *Invenire optimam antliarum incendiis compescendis aptarum structuram, ita quidem, ut cylindri, emboli, communicantes tubi, valuulae, vasa, si quae adfuerint, comprimendo aëri destinata, epistomia, consuti e corio serpentes, iisdemque annexae cochleae et tubi eiectionis etc. non iustum tantum robur, sed et proportionem legibus hydraulicis convenientissimam sortiantur, ut vectes, suis fulcris hypomochliis et sustentaculis ita aptentur ponderibus et potentiis, ut integra machina aquis hauriendis eiicendisque inuenta simplex sit et reparationis minus indiga, ut commode moveri, per angustiores plateas facile transferri et ad incendia quaevis feliciter restinguenda cum successu possit adhiberi.*

In exponenda hac re exteris pariter ac indigenis, exceptis Societatis sodalibus, lingua vel latina, vel gallica, vel teutonica, vel danica vti licet. Tractatus vero ante initium iunii 1770 ad Ill. virum HELMSTIERNA, potentissimo Danorum regi a consiliis sanctioribus, qui Societati ab epistolis est, solutis impensis, sunt mittendi. Praemium monetae aureae centum thalerorum Danicorum, finito eiusdem anni mense iunio, distribuetur. Reliqua, quae ad celandam auctorum nomina et notandos commentarios pertinent, cum legibus aliarum Academiarum plane conveniunt.

Retulimus nuper *) ad Lectores, a Societate scientiarum *Harlemensi* scriptioni de quaestione: *Num de*
Mm 3 *historia*

*) Vid. Comment. nostr. Vol. hoc p. 356.

historia naturali patriae huc usque scriptum sit? quae in ea desiderentur et quaenam sit optima eiusmodi historiae conscribendae methodus? hoc dicto insignitae: Nil scribitur totum - . Quis hoc mare effundet? argenteam destinatam fuisse monetam, ac iam accepimus auctorem esse IOANNEM FLORENTEM MARTINET, artium magistrum ac verbi diuini ministrum ecclesiae Edamensis, qui quoque in eiusdem Academiae sociorum numerum eodem die est receptus, quo DIONYSIUS VAN DE WYNPERSE, artium magister et philosophiae Doctor et Professor vniuersitatis Leidensis, IOANNES FRANCISCUS CLEMENS MORAND, Eques, medicinae Doctor plurimumque Academiarum sodalis, IOANNES HENRICUS VAN SWINDEN, philosophiae Doctor et Professor in vniuersitate Franequerana et CHRISTIANUS BRUYNINS, inspector generalis fluminum Hollandiae et Frisiae occidentalis Societati adscripti sunt.

Conuentu ab Academia elegantiorum literarum, scientiarum et artium *Massiliensi* die 5 aprilis 1769 habito, praelectus est tractatus: *Quae sint caussae, cur piscatus in oris maritimis prouinciae sit tam imminutus et quibus auxiliis fieri possit abundantior **). Cuius auctor est reuerendus pater MENT ex ordine Dominicanorum, qui quarta iam vice ab hac Academia praemium reportauit.

Cum vero alterius quaestionis: *Quae sit optima methodus vini prouincialis parandi et tractandi, tam quoad usum, quam exportationem, nulla Academiae sit tradita commentatio, praemio digna, denuo in annum 1770 eam proposuit, simul cum noua quaestione; Quomodo optime paratur sapo et qualis est usus cinerum in officinis saponariis?*

BENIA-

*) Vid. Comment. nostr. Vol. XIV. p. 695.

BENIAMIN FRANKLIN, eques, qui diu in Pensyluania commoratus est, electricitate imprimis clarus, absens praesidio Philippicae Americanae Societatis in Pensyluania ornatus est.

Vltimis propemodum vitae horis b. BÜCHNERUS, Imperialis Academiae naturae curiosorum primum adiunctum et collegii medici Norimbergensis Decanum FERDINANDUM IACOBUM BAIERUM *Academiae Imperialis Directorem elegit*, eumque iis, quae ad hoc munus pertinent, dignitatibus, diplomate solenni, ornauit. Proxime nouum Academiam esse electuram Praesidem, relatum nobis est.

Altorfii IOANNES TRAVGOTT ADOLPH, Helmstadii antea Professor medicinae, ad ineundam anatomiae, physiologiae et chirurgiae professionem edidit programma, *de neruorum longitudine in compensationem multitudinis et vice versa*, orationemque *de neruis, cogitationes spontaneas non minus reludentibus, quam praeludunt iidem sensationes*, die 27 aprilis 1769 habuit.

Ordinariam medicinae accepit professionem *Helmstadii* GVILIELMVS FRIDERICVS CAPPEL, Medicinae Doctor.

IOANNES CASPARVS SVLTZER, Seren. Ducis Saxo-Gothani consiliarius aulicus et archiater, Academiae Imperialis naturae curiosorum, nec non physicae Helueticae Societatis sodalis, *Societatis naturae indagatorum Tigurinae socius est factus.*

In Academia, quae *Halae ad Salam* floret, b. BÜCHNERI professio physices IOANNI PETRO EBERHARD, Medicinae Doctori, matheos et medicinae professori est tradita.

Argentorati IOANNI IACOBO FRIED, celebri artis obstetriciae medico, qui ineunte septembri 1769 octuagesimo suo aetatis anno desiit viuere, Cl. WEIGEN, Medicinae Doctor, artis obstetriciae hactenus secundus medicus successit, cuius locum obtinuit GEORGIUS ALBRECHT FRIED, b. FRIEDII filius.

Parisis rerum mathematicarum adeo gnarus LE CAMVS, professor et perpetuus Academiae architectonicae secretarius sociusque Academiarum scientiarum Londinensis et Parisiensis, hoc 1769 anno vitam cum morte commutauit.

Ibidem d. 28 nouembris 1769 octuagesimo secundo suae aetatis anno obiit Cl. BOUILLHAC Monspelienensis medicinae Doctor, et regiae domus, nec non Delphini medicus primarius.

Magnam satis fecit *Berolinum* iacturam, mortuo, eruditione aequae ac scriptis, imprimis generationem et propagationem hominis spectantibus, celebri, IOANNE PETRO SÜSSMILCH.

Academia, quae *Ienae* floret, amisit CAROLVM FRIDERICVM KALTSCHMIDIVM, anatomiae, chirurgiae et botanices professorem, facultatis medicae seniore, qui, quam subito morbo correptus, die 9 nouembris 1769 in sexagesimo tertio suae aetatis anno e vita discessit, cuius vitam proxime sumus tradituri.

Leowardiae pueri quatuor annorum, per horam dimidiam aquae merfi, et *Hamburgi* pueri sex annorum, eidem calamitati obnoxii, per remedia, ad merforum vitae restituendum declarata *), ac imprimis quidem

*) Vid. Comment. nostr. hoc volum. p. 360.

quidem per clyfma, ex herba nicotianae paratum, vita est conseruata.

Cum nuper *) institutum Cl. CAMPERI contagii in vitulos transferendi commemorauimus, iam ea, quae *Roterodami* hac de re facta sunt experimenta, tradamus. Materia enim morbosa die 4 octobris 1769 decem vitulis infectis, alii plus, alii minus male afficiebantur. Vnus die quarto et reliqui die nono, postquam contagium susceperant, luculentissima eius prodiderunt signa, quorum vnus concidit sexto et alius octauo periit die post contagii translationem. Priore aperto, reliqua in abdomine, praeter cystidem felleam duplo maiorem, quam solet et tenui foetidaque bile impletam, sana erant et in thorace aliqua pulmonis pars liuida et quodammodo indurata apparebat. Posteriore dissecto, hepar penitus obstructum et vesicula fellea iusto maior, calculisque minoribus obscure viridibus et tenui aqua, in eundem colorem vergente, referta, reperiiebantur.

Die 30 octobris 1769 ab *Eadem* Societate viginti annui vituli contagio infecti sunt artificiali, quorum duodecim septimo et octauo post infectionem die correpti sunt et tres perierunt. De reliquis octo, quatuor naturali contagio inuadebantur die 17 et 18 nouembris 1769, quorum tres absuebantur; quatuor autem denuo, quoniam signa primae infectionis valde dubia fuerant, contagio imbuti sunt. Ad haec experimenta eo certius confirmanda atque extra omnem dubitationem ponenda, hos, qui artificiale passi sunt contagium, in bubilia naturali perculforum contagio immitti et arctissimam iniri cum his coniunctionem iussit Societas. Id quod sine omni eorum noxa huc vsque factum esse legimus.

Mm 5

Porro

*) Vid. Comment. nostr. hoc volum. p. 363.

Porro quoque obseruatum est, vitulos annuos infectioni esse aptissimos, nec non contagium artificiale mitius agere naturali, etiamsi vterque vno eodemque stabulo quam arctissime coniungerentur.

Parem tandem attentionem habet naturali infectionum contagio, partim in iis praeferuandis, partim in iis curandis, ac multum eos iuuasse, affirmat Societas.

Memoria FRANCISCI BOISSIERII DE SAUVAGES, Consiliarii regii, medicinae Doctoris et Professoris in academia Monspeliensi, acad. scient. Monspeliensis, Londinensis, Vpsaliensis, Holmiensis, Berolinensis, Florentinae, Bononiensis et naturae curiosorum focii.

Si narrationes de vitis summorum virorum vel vnum hoc haberent, vt casus eorum, vicissitudines, natales atque morbi innotescerent: foret tamen perquam liberalis et humanissima voluptas, illa etiam cognoscere, quae, si non ad ipsam magnitudinem pertinerent, tamen, quoniam tantis viris euenissent, nihilo minus memoranda viderentur. Aequo quidem animo effigie magni viri caremus, cuius memoria animo per se satis inhaeret; sed si res ita tulerit, vt etiam vultum et os, corporisque habitum adumbratum spectemus, tum nescio, quid suauitatis percipimus, propterea quod etiam domicilium animi tanti ad nostram opinionem multum dignitatis habet. Ita vero legere instituta vitae descripta, vt, quamuis multa huc vsque miratus sis, tamen plura te ignorasse intelligas, aut quamuis aemulandi cupidus fueris, nunc demum vel plane exardescas, vel exiguam tibi spem relictam sentias, id literis adeo vtile est, vt in lucro ponendum videatur, huiusmodi narrationem cognoscere; honorificum autem et gloriosum,

gloriosum, scribere. Tamen nos in praesenti de medici praestantissimi vita et rebus exponere grauamur: tam excellens fuit ingenio, doctrina, laude; tam singulare adfiduitatis et modestiae exemplar. Dicemus ergo, quantum possumus, non ea quidem spe, ut ingenium eius oratione nostra exornetur, sed ut ea tradamus, quae, vel destituta verborum cultu, sua magnitudine satis admiranda sint.

Alesiae anno sexto huius seculi natus est, parente FRANCISCO BOISSIERIO, centurione, eademque in vrbe literarum initiis imbutus, quas in disciplina praeceptorum non admodum iucunda et facili ita tamen caras habuit, cupideque arripuit, ut ingenio non minus, quam institutioni deberet: saltem sua sponte ad poësin propendit, et iuuenis varia in hoc genere lusit. Sed malumus eum, ingressum medicinae stadia, velut currentem videre. Monspeli ergo a. 1722 elementa medicinae didicit, tam prospero successu, ut etiam mathematica et physica accurate tractaret: sed haec sine vlllo fere doctorum adiumento; medica vero in scholis praestantissimorum illius aetatis virorum, inter quos fuerunt ASTRUC, DEIDIER, HAGUENOT et CHICOYNEAU. Prae caeteris tamen botanicae operam navavit, non, quo negligeret artis medicae studium, sed quod inuitari se plantarum singulari amore sentiret: quam ipsam ob causam breui tempore longe progressus est. Quinto anno post, quam Monspelium venerat, disputatione legitima quaestionem explicauit, *An amor remediis regni vegetabilis sanari posset*, et rite Doctor medicinae creatus est. Spem augendae doctrinae, quae a. 1730 eum Parisios allegerat, minuit quodam modo oculorum morbus, cuius incommoda posthaec non penitus vincere potuit: tunc tamen omni occasione discendi usus est, atque
adeo

adeo concepit animo doctrinam de classibus morborum, ad similitudinem classium, quibus botanici vtuntur: de qua cum BOERHAVIUS consultus esset, ita rem comprobauit, vt difficultatem operis agnosceret. Verum prodiit liber *de classibus morborum*, simulac Monspelium rediit: in quo non tam pertinacia opinionis tuendae accusanda est, (nam multorum iudicio rem omnem tradiderat,) quam arduus labor legendi, examinandi, adde etiam inueniendi et ordinandi, mirandus. Certe haec ingenii non vulgaris argumenta fuerunt, et initia libri, quo medicorum omnium studia erecta et ad examinandam rem incitata sunt, quo multa praeclare explicantur, cui denique impressa doctrinae vestigia omnis posteritas attente animaduertet. Eius libri praemium hoc fuit, vt ei spes et ius MARCOTO succedendi concederetur, qui haecenus in academia Monspeliensi munere Professoris medicinae functus erat. Inter haec aliud non minus opus aggressus est. Nam medicinam, haud exiguo opinionum onere obrutam, cum omnes fere a necessaria corporis fabrica morborum causas et remedia repeterent, ita liberauit, vt, quamuis multos potentesque auctoritate aduersarios haberet, ipse vero innutritus eiusmodi opinionibus esset, magno tamen animo iis obuiam iret. Docuit igitur sermone et scripto, primo timidius, ne collegas offendere videretur, sed mox sine vlla cunctatione, vt fas est defendere, quae viro intelligenti post diuturnam cogitationem vera videntur, sed docuit cum aliis quibusdam, non solum arbitrarios ac mutabiles corporis humani motus, sed necessarios etiam et perpetuae legi adstrictos, moderante animo fieri et regi: quae doctrina iis simul restitit, qui haec omnia chemicis vel mechanicis causis tribuerant. Iam quantus hoc modo ad veritatem gradus factus sit, aut quantum in vtramque partem peccatum, quaerere nunc non attinet;

attinet; saltem haecenus profuisse illa controuersia videtur, (multi enim multa scripsere) vt ne aperti errores, diutius ac velut e composito defensi, singulis aetatibus per manus traderentur. Eadem opinio, quam a viro hoc doctissimo ita protractam diximus, non solum in elementa physiologiae et pathologiae posthaec irrepsit; sed denuo quoque proposita est in disputatione *de natura rediuiua, seu de imperio animae in cor*, quae EBERHARDUM, Halensem Professorem, aduersarium naeta est. Pari ausu in botanicis aliquid innouauit, quoniam notas plantarum in foliis quaeri voluit, cui opinioni debetur *Methodus foliorum* seu *Flora Monspeliensis*. Huc ergo perrexit botanices amor, de quo supra monuimus: tam facile ingenium illud inter plures disciplinas diuisum est: tam nihil attigit, in quo non emereret, et inter ceteros summos viros sibi locum vindicaret. Ex iis, quae diximus, satis iam intelligi potest, non paruo labore haec omnia constitisse. Sed eandem assiduitatis laudem etiam academia regia Monspeliensis praedicauit in elogio, quo socii huius memoria commendata est, qui, siue ipse dissertationes scriberet, siue res academiae vltra annum nomine secretarij curaret, indefessum illud studium omnibus comprobauit. Eum ergo virum, quem exteri et sui Magnum appellare soliti sunt, amissimus sexagenarium, anno seculi huius 67 d. 19 februarii, vt vel sic agnoscenda sit naturae benignitas, quae tam diu reliquerit eum, vt ad vtilitatem communem satis multa afferret, etsi multo diuturnior vita eius literarum causa optabilis fuit. Absumptus autem est morbo pectoris, aucta per biennium difficultate respirandi, vt nulla remediorum vis satis potens esset. Quod si, quae hic scripsimus, merita et famam viri non aequauerint, fecimus tamen, quod amicitiae et venerationi summi nominis debuimus. Caeterum scripta eius ordine collecta lectoribus hic exhibemus.

Nouvelles classes des Maladies, à Avignon 1733, 12.
Theoria febris. Diff. Resp. *Franc. Lemure* 1738. 12.
recusa in HALES Statique des animaux.

Observations sur quelques plantes venimeuses, in
Memoires de l'Acad. Roy. des Sciences de Paris.
Année 1739.

Diff. de motuum vitalium caussa, vbi, quae praeus
mechanismus usurpauerat, naturae f. animae iura
restituuntur. Resp. *Francisc. Labroquere* Mons-
pel. 1741. 4. continetur quoq. in HALLERI
Disp. anatom. select. Vol. IV. p. 481.

Observation concernant une fille cataleptique et
sommnambule du même tems, in *Memoires de l'A-*
cad. R. des Sc. de Paris. Année 1742. 4. pag.
551. seqq.

Inflammationis theoria. Disp. Resp. *Lud. Payen du*
Moulin. Burgi. 1743. 8. *recusa in HALES Sta-*
tique des Animaux.

Haemastatique, ou la Statique des Animaux: Expe-
riences hydrauliques faites sur des animaux vi-
vans etc. par ETIENNE HALES, traduit de l'An-
glois et augmenté de plusieurs remarques et de
deux Dissertations de l'Inflammation et sur la
cause de la Fievre. à Geneve. 1744. 4.

Memoire sur la maladie des boeufs du Vivarais. à
Montpellier. 1746. 4.

Diff. de vasorum capillarium corporis humani suctu.
Resp. *le Brun.* ibid. 1747. 8.

Dissertation sur la nature et cause de la Raye, qui a
remporté le Prix au jugement de l'Academ. des
Sciences et belles lettres de Toulouse. à Tou-
louse 1749. 8.

Diff. de hemiplegia per electricitatem sanata. Monf-
pel. 1749. 4. (*Gallice recusa continetur in Recueil*
sur l'Electricité medicale à Paris 1752. 8. Tom.
I. p. 283. sqq. ..

Lettre de Mr. DE SAUVAGES à Mr. BRUHIER,
D. en Med. sur l'Electricité medicale. (*Adiecta est
haec epistola primum editioni secundae SALI-
BERTI Experiences sur l'electricité, quae Pari-
sis 1749 prodiit, deinde libro: Recueil sur l'ele-
tricité medicale. Tom. I. p. 177 sqq.*

Thes. physiolog. An fluidum nerueum sit fluidum
electricum. Resp. I. Th. Felix Dufay. Montp. 4.
(*Gallice reddita continetur in Recueil sur l'Electric.
med. T. II. p. 405 sqq. cui adiecta est Lettre de
Mr. DE SAUVAGES à Mr. MORAND.*)

Methodus foliorum seu plantae florum Monspeliensis
iuxta foliorum ordinem ad iuuandam specierum
cognitionem congestae. Hag. Comit. 1751. 8.
*Ex hoc libro et MAGNOLII Botanico Monspeli-
ensi enata est Flora Monspeliensis, quam disputatio-
nis forma Praef. CL. LINNAEO propugnauit Th.
Erdm. Nathhorst: Vpsal. 1756. 4. Amoenit. acad.
vol. IV. p. 468.*

Noua pulsus et circulationis theoria. Diff. Resp. *M.
ria Girard de Villars.* Monsp. 1752. 4.

Pathologia methodica de cognoscendis morbis. Am-
stelod. 1752. 12. editio secunda. Lugdun. 1755. 12.
editio tertia ab ipso auctore aucta. ibid. 1759. 12.

Dissertation sur les medicamens, qui affectent cer-
taines parties du corps humain plutôt que d'autres
et sur la cause de cette effet, qui a remporté le
prix au jugement de l'acad. roy. de belles lettres
sciences et arts de Bordeaux. à Bordeaux 1752. 4.

Dissertation, ou l'on recherche comment l'air suivant
les differentes qualités, agit sur le corps humain,
qui a remporte le prix au jugement de la même
academie. à Bordeaux 1755. 4. (*Vtraque haec dis-
sertatio in italicam linguam translata et variis anno-
tationibus XAVERII MANETTI aucta coniun-
ctim prodiit Florentiis 1754. 4.*)

Embryo.

- Embryologia f. Diff. de foetu, in qua foetus ab adulto differentiae dilucide exponuntur. Monspel. 1753. 4.
- Theoria tumorum Diff. Resp. *Abr. Moïf. Foyeuse.* ibid. 1753. 4.
- Dissertation sur le mecanisme du mouvement des muscles. *Adiecta est* Cl. CAT memoire sur le Principe de l'action des muscles, qui a remporte le prix propose par l'acad. des scienc. de Prusse. à Berlin 1753. 4. pag. 73.
- Physiologiae elementa, Amstelod. 1755. 8.
- Diff. de astrorum influxu in hominem. Resp. *Augustin. le Febure,* Monsp. 1757. 4.
- Diff. haemoptysis theoria. Resp. *Gabr. Iac. Gouin.* ib. eod. 4.
- Diff. de respiratione difficili. Resp. *Ioan. Baptist. Pichard.* ib. eod. 4.
- Theoria doloris. Diff. Resp. *Anton. Ioseph. Depinoy,* ib. eod. 4.
- Diff. de visione. Resp. et auctor. *Francisci Iosephi Bernadac.* ibid. 1758. 4.
- Medicinae Sinensis conspectus, Diff. Resp. *Aimé Felix Bridault.* ibid. 1759. 4.
- Diff. de amblyopia. Resp. *Francisc. Bourdon.* ib. 1760. 4.
- Diff. opposita argumentis Cel. EBERHARDI de animae imperio in cor. Resp. *I. Iac. Dupont,* Auenione 1760. 4.
- Diff. de suffusione. Resp. *Petr. Lud. Guillemard.* ibid. eod. 4.
- Diff. de catharticis. Resp. *Ioan. Petr. Laporte.* Monsp. 1762. 4.
- Nosologia methodica sistens morborum classes, genera et species, iuxta SYDENHAMI mentem et botanicorum ordinem. Tom. I. II. P. 1. 2. T. III. P. 1. 2. Amstelod. 1763. 8. Voll. 5. Editio II. vltima, auctior et emendatior. Tom. I. II. ibid. 1768. 4. Voll. 2.

Continuatio indicis scriptorum physico - medicorum, quae anno 1765. prodierunt.

Lettera critica del chirurgo GIAN ALESSANDRO BRAMBILLA, in cui si scioglie la questione; se le infiammazioni e le gangrene si debbano abbandonar alla natura sola, o debbano esser foccorse dall' arte medica. Al Signor DON GIOVANNI VIVENZIO, Dott. di filosof. e medic. in Napoli. In Milano. 4.

Histoire naturelle des végétaux de la France, contenant leurs descriptions generiques et specifiques, leurs noms, synonymes, latins et françois, leurs figures, les insectes qu'ils nourrissent, l'endroit ou on les trouve, leurs differentes cultures suivant les divers climats de chaque province, leur analyse chymique et leurs propriétés, non seulement pour la nourriture et la médecine, mais encore pour l'embellissement des jardins et les arts et metiers, ou la botanique, la médecine, l'agriculture, le jardinage et les arts reunis dans le regne végétal de la France. Par Mr. P. I. BUCHOZ etc. à Metz. 8.

Eiusd. Traité historique des plantes, qui croissent dans la Lorraine et les trois Evêchés contenant leur description, leur figure, leur nom, l'endroit ou elles croissent, leur culture, leur analyse et leurs propriétés tant pour la médecine, que pour les arts et metiers Tom. IV. à Paris et à Nancy. 8.

ANDR. EL. BÜCHNER diff. inaug. de tendinis Achillis soluti sanatione in integrum facta, sine adunatione partium tentata, casu quodam notabili comprobata. Resp. Frid. Christ. Behr, Halae. 4.

Eiusd. Diff. inaug. de sudoris sub calore febrili minus salutari eruptione. Resp. Io. Christian Wichura. ib. 4.

Tom. XV. Pars III.

N 11

ANDR.

- ANDR. EL. BÜCHNER *diss. inaug. de indicatione chemiae vniuersalis ductu formanda. Resp. Io. Frid. Schroeter. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de hecticorum deliriis malo omine oriundis. Resp. Christian. Iac. Delahon. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de colluue verminosa, quatenus cacochymiae causa. Resp. Frid. Petr. Bousanquet ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de valetudinariorum vita robustiorum diuturniore. Resp. Io. Godofr. Zobel. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de rite diiudicanda haemorrhagiarum in febribus intermittentibus salubritate. Resp. Car. Frid. Wilh. Rudolph. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de diarrhoeae in febribus exanthematicis salute et noxa. Resp. Io. Iac. Bendixen. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de legibus irritabilitatis generalioribus. Resp. Io. Aug. Bakendorf. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de haemoptysi sua sponte mortalibus eueniente. Resp. Io. Chph. Klipsch. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de liquidi neruei ratione ad vitam et sanitatem. Resp. Christ. Bernh. Styrius. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de viribus medicamentorum explorandis. Resp. Iust. Henr. Cordemeyer. ib. 4.*
- Eiusd.* *diss. inaug. de vesicatoriorum, parti dolentium applicatorum, vsu salubri et nociuo. Resp. Christ. Frid. Weizmann. ib. 4.*
- I. I. BÜCHTINS *gegründete Beurtheilung und Anmerkungen über des Herrn BECKMANN'S herausgegebene Schriften von der Forstwissenschaft etc. 8.*
- CHPH. GOTTLOB BÜTTNERS *Erörterung einiger bey Gelegenheit einer zweyköpfigten und einleibichten Geburt die Lungenprobe betreffenden Fragen. Königsberg. 4.*
- Osservazioni sopra alcuni innesti di Vajuolo da I. MARIA BICETTI DE BUTTINONI. in Milano. 8.
- Mémoire sur l'état actuel de la pharmacie par Mr. le

CAMUS, Docteur régent de la Faculté de médecine de Paris. à Paris. 12.

IOS. CARRERE diff. de alimentorum digestionis mechanismo. Resp. *Io. Alexandr. Bochenu.* Perpiniani.

IO. FRID. CARTHEUSER diff. inaug. de radicibus esculentis in genere. Resp. *Io. Henr. Kraut.* Francof. ad Viadr. 4.

Eiusd. diff. inaug. de incitamentis motuum naturalium externis. Resp. *Geo. Wilh. Rach.* ib. 4.

Medicinish, physicalish und moralische Schriften, aus dem Frauzösischen des Herrn DE LA CASE übersetzt, 1 und 2ter Theil, nebst einen Brief über das beste Mittel die Erziehung zu befördern. Leipz. 8.

Traité de l'existence, de la nature et des propriétés du fluide des nerfs et principalement de son action dans le mouvement musculaire, ouvrage couronné en 1753 par l'academie de Berlin, suivi des dissertations sur la sensibilité des meninges, des tendons, etc. l'insensibilité du cerveau, la structure des nerfs, l'irritabilité Hallerienne etc. par Mr. LECAT, à Berlin. 8. av. fig.

Eiusd. Nouveau système sur la cause de l'évacuation periodique du sexe. Lettre à l'auteur du Journal de médecine, suivie d'une reponse à des objections faites contre le système, par la quelle il devient encore plus solidement établi et l'hypothese opposée radicalement detruite. Amsterd. 8.

Eiusd. Traité de la couleur de la peau humaine en general, de celle des Negres en particulier et de la metamorphose d'une de ces couleurs dans l'autre, soit de naissance, soit accidentellement, ouvrage divisé en trois parties. à Paris. 8.

Lettre de Mr. CHAMBON a Mr. CHASTENET en reponse à la lettre de Mr. PALUCCI a Mr. DE HUME. Viennae. 8. (*Defenditur FR. COSMI methodus secandi calculum.*)

L'art de cultiver les pommiers, les poiriers et de faire des cidres selon l'usage de Normandie par Mr. LE MARQUIS DE CHAMBRAY, à Paris. 12.

Manuel des Champs, ou recueil choisi instructif et amusant de tout ce, qui est le plus nécessaire et le plus utile pour vivre avec aisance et agrément à la campagne par Mr. DE CHANVALON. Nouvelle édition, à Paris et Liege. 8.

Il methodo naturale di cura del Sign. G. CHEYNE, à Padova. 4.

Lettre à Mr. ** où l'on prouve la possibilité des naissances tardives d'après la structure et le mécanisme de la matrice par Mr. CHEROL. à Paris. 8.

Eloge de LOUIS DURET, celebre Médecin sous Charles IX et Henri III, ouvrage, qui au jugement de la Faculté de Médecine de Paris a remporté le prix proposé cette année par Mr. I. B. L. CHOMEL, Médecin veteran. ord. du Roi etc. à Paris. 12.

Theorie de la Lune, déduite du seul principe de l'attraction réciproquement proportionnelle aux quarrés des distances par Mr. CLAIRAUT. Nouvelle Edition, à Paris.

Icones insectorum rariorum, sectio II, auctore CAROLO CLERCQ. Holm. c. tab. aen. a XIII ad LV vsque (*Prior sectio prodiit 1759.*)

IO. FR. CLOSSI carmen de cortice Peruuiano, remedio variolarum prophylactico valde limitando. Lugd. Bat. 4.

Observations sommaires sur le 21 novembre 1763 dans l'assemblée des Commissaires nommés par la Faculté de Médecine de Paris au sujet de l'inoculation de la petite Verole par Mr. COCHIN, à Paris. 4.

FRANC. FELIX COCHU quæst. med. an chronicis aquae minerales, vulgo de Merlange? (*affirmatur*) Resp. Edmund Claude Bourru. Parisiis. 4.

MEYER KALMAN COHEN diff. inaug. de calculo et lithontripticis, Goetting. 4.

Diss. nova de suffusione seu cataracta oculi anatomie et mechanismo locupletata. Auctore D. COLUMBIER, Med. Doct. Amstelodami et Paris. 8.

Enquiry into the structure of human body relative to its supposed influence on the morals of Mankind By CHARL. COLLIGNON. The second. edit. Cambridge. 8. maj.

MATTHIAS COLLIN epistola ad Cl. BALDINGERUM, qua demonstratur, pustulas miliares male factitias et symptomaticas dici. Viennae. 8.

Osservazioni pratiche sopra le malattie venerée tradotte dal francese dal Sign. COSTE Professore di Chirurgie. in Venezia. 8.

DAVID CRANZ *Historie von Grönland, enthaltend die Beschreibung des Landes und der Einwohner, insbesondre die Geschichte der dortigen Mission der evangelischen Brüder zu Neuherrenhut und Lichtenfels.* 8. m. K.

HENR. IO. NEPOM. CRANZII institutiones botanicae, in quibus genera et species plantarum hucusque incognitarum habentur. Tom. II. Vienn. 8. mai.

Eiusd. materiae medicae et chirurgicae iuxta systema naturae digestae. Edit. secunda correctæ et aucta. Tom. I. II. III. Lips. 8.

Eiusd. IO. LAURENT. GASSERI, S. C. A. Mai. Consilarii Phil. et Med. Doctor. et Medic. Profess. laudatio funebris, Vindob. fol.

HERRMANN ADOLPH. CRUWEL diff. inaug. de cordis et vasorum osteogenesi in quadragenario obseruata. Halae. 4. c. f.

CHPH. BERNH. CRUSEN diff. inaug. de tensione neruorum. Gotting. 4.

HENR. FRID. DELIUS diff. inaug. de caussa pallo-
N n 3
loris

- loris cutis hominum sub zona torrida habitantium. Resp. *Aug. Leberecht Müller*. Erlang. 4.
- Eiusd.* diff. inaug. de notialgia seu dolore dorſi eo-que vario. Resp. *Philipp. Matth. Woerner*. ib. 4.
- Eiusd.* diff. inaug. de resolutione noxia. Resp. *Io. Chph. Mylius*. ib. 4.
- Eiusd.* diff. inaug. de doſibus refractis medicamentorum. Resp. *Io. Chr. Ehrenfr. Gebauer*. ib. 4.
- D. PETRI DELSANCE, der Cöllniſchen medicinischen Facultät Mitgliedes und öffentl. Lehrer, kurze Anweiſung zur gerichtlichen Wundarzney, worinnen über die Tödlichkeit derer Wunden bey denen Gerichten, aus den Grundlehren der Arzneygelehrten zu unterſuchen und auszumachen ſind. *Frf. und Leipz.* 8.
- Fortgeſetzte Beyträge zur Naturkunde, herausgegeben von IOH. DANIEL DENSO, 7--12tes Stück. *Berlin.* 8.
- Elemens et traité de Geometrie par Mr. DEPUISIEUX, Architecte expert-juré du Roi, avec des figures. à Paris. 8.
- Eloge de RENE DESCARTES, Discours, qui a obtenu l'*Acceſſit*, au jugement de l'Academie françoise en 1765. par Mr. l'Abbé COUANIER DESLANDES. ib. 8.
- Histoire de l'agriculture ancienne, extraite de l'histoire naturelle de PLINE livre XVIII. avec des éclairciſſemens et des remarques par Mr. DESPLACES. ib. 12.
- A treatiſe on bloodletting with an Introduction recommending a review of the materia medica. By THOMAS DICKSON. Lond. 4 mai.
- Introduction a la matiere médicale en forme de therapeutique, dans laquelle on explique la maniere d'agir des médicamens internes et ce qui concerne leur uſage, ſuivant la plus ſaine pratique. Nouvelle edit. par Mr. DIENERT, à Paris. 12.

I. C. DOBERI definitiones medicamentorum, quae in officinis pharmaceuticis chymice praeparatae prostant, secundum illarum partes constituentes, propria cognitione et experientia explicatae et in usum cultorum medicinae idiomate latino et germanico editae. Dresd. 8.

GUALTH. VAN DOEVEREN specimen observationum academicarum ad monstrorum historiam, anatomen, pathologiam et artem obstetriciam praecipue spectantium. Groening. et L. B. 4. c. tab. aen.

Consultations sur la plûpart des maladies, qui sont du Ressort de la chirurgie, par HENRY FRANCOLEDRAN. Paris. 8. maj.

Manuel de Botanique etc. par Mr. DUCHESNE, à Paris. 12.

Memoires pour servir a l'histoire naturelle des provinces de Lyonnais, Forez, Beaujolois, par Mr. ALLEON DULAC, à Lyon. Vol. I. II. 8. min.

Melanges d'histoire naturelle par le même. Vol. I-VI. à Lyon. 12. av. fig.

Memoire sur les marais salans des Provinces d'Aunis et de Saintonge, par Mr. BEAUPIED DUMENIS, à Rochelle. 12.

FRANCISC. ERDELY diss. inaug. de variolis. Vienn. 8.

IOAN. FRID. ERASMI, M. D. et Anatom. Chirurg. P. P. sermo, de molestiis studii anatomici, deliciis maximaque illius vtilitate longe superandis. Mosquae. 4.

CHRIST. EHRENF. ESCHENBACH Progr. de morbis haereditariis. Rostoch. 4.

La vie et les principes de Mr. FIZES, pour servir à l'histoire de la médecine de Montpellier, par Mr. ESTEVE. à Amsterd. 8.

Traité de maladies Veneriennes par Mr. FABRE, Maître en Chirurgie. Nouvelle edition, corrigée

- et considérablement augmentée par l'auteur.
Tom. I. II. à Paris. 12.
- Della febre epidemica sofferta in Napoli l'anno 1764.
Libr. 3. DI TOMASO FASANO. in Napoli. 8.
10. FRID. FASELII diff. inaug. de profluvio aquarum spuriarum in grauidis. Resp. *Frid. Henr. Wilh. Hecker.* Ien. 4.
- Eiusd.* diff. inaug. de morbis ex absorptione impedita. Resp. *Gotthard. Guil. Gourbandt.* ib. 4.
- Eiusd.* Progr. I. II. de partibus oleorum aethereorum constitutiuis. ib. 4.
- Eiusd.* diff. inaug. de singulari topicorum temporibus applicandorum praestantia. Resp. *Aug. Christ. Kühn.* ib. 4.
- Eiusd.* Progr. III. IV. V. de vasis corporis animalis aereis. ib. 4.
- Eiusd.* Diff. inaug. de causis sternutationis eiusque effectibus. Resp. *Christ. Rickmann.* ib. 4.
- Eiusd.* Progr. I. II. III. IV. de medicamentis cardiacis. ib. 4.
- Histoire naturelle de la Hollande equinoctiale: ou description des animaux, plantes, fruits et autres Curiosités naturelles, qui se trouvent dans la Colonie de Surinam par PHILIPPE FERMIN, à Amst. 8.
- Eiusd.* Traité des maladies les plus frequentes a Surinam. ib. 8.
- Eiusd.* Developpement parfait du mystere de la generation du fameux crapaud de Surinam, nommé Pipa. à Maestricht. 8.
- Dictionnaire portatif universel d'anatomie, de physiologie et de pathologie par Mr. FERAPIE DU FIEU Tom. I. II. à Paris. 8.
- Oeconomische Abhandlung von gründlich bessern und einträglichern Weinbergsbau, nebst angefügter Churfürstl. Sächsl. Weingebürgs - Ordnung* de anno 1588.

VON H. A. F. (HEINRICH AUG. FISCHER)
Dresden und Leipzig. 8.

Observations particulieres sur la médecine, la chirurgie, l'art des accouchemens et les maladies veneriennes. Avec des reflexions en faveur de ieunes praticiens, par Mr. FICHET de FLECHY, Paris. 12. (*iam prodiit anno 1760.*)

IO. PAUL. FREIER disp. inaug. de partu difficili propter funiculum vmbilicalem, foetus collum stringentem. Halae. 4.

IOH. LEONH. FRISCH *Beschreibung und Vorstellung der Vögel Deutschlands in 12. Classen, sauber nach den Leben illuminirt.* Berlin. 4.

Recueil des remedes faciles et domestiques recueillis par Madame FOUQUET. Vol. I. II. à Paris. 12.

PETR. ADR. GADD disp. om Chemiens tillampning til ylle manufacturers förbättring. Resp. — — *Leifsten.* Abo. 4.

IO. CAROL. GEHLER diss. inaug. de vtero, secundinas expellente, sectio prior eademque theoretica. Resp. Io. Wilh. Frid. Heinigke. Lips. 4.

Sitologia ovvero Raccolta di Osservazioni, di Esperienze e Ragionamenti sopra la natura e qualita dei Grani e delle Farine per il Panificio, con l'aggiunta di altri Trattati vtilissimi agli Agricoltori ed Mercanti di GIOVAN. GENTILI. Tom. I. in Livorno. 4.

FRANC. PETR. LEOPOLD. GENZINGER Quaest. inaug. med. an a fascino et diabolo hominibus morbi? Vindob. 8.

MAX. GEORGI diss. de regione Wermellandorum metallica et oppido Philipstad. Resp. *Erich Fernew.* Vpfal. 4.

C. E. A. GERHARD *kurze Anweisung zur Heilung der vornehmsten innern Krankheiten.* Berlin. 8.

Eiusd. materia medica, oder Lehre von den rohen Arzneymitteln. ib. 8.

- IOH. AUG. PHIL. GESSNER *Geschichte des Wildbaades bey Rothenburg ob der Tauber, mit medicinischen Anmerkungen und Beobachtungen. Rothenburg. 8.*
- IOH. GESNER diff. Phytographiae sacrae generalis, Pars practica quinta. Turici. 4.
- FRANC. ERNST. GLAUBRECHT diff. inaug. sistens analecta de odontalgia eiusque remediis variis, praecipue magnete. Argentorat. 4.
- IOH. GOTTLIEB GLEDITSCH *vermischte physikalisch-botanisch-oeconomische Abhandlungen. Erster Theil. Halle 8.*
- PHIL. FRID. GMELIN diff. inaug. sistens theoriam solutionis chemicae, Resp. *Alb. Frid. Faulhaber. Tubing. 4.*
- Eiusd.* diff. inaug. de materia toxicorum hominis vegetabilium simplicium in medicamentum conuertenda, Resp. *Io. Melch. Eppli. ib. 4.*
- Eiusd.* diff. inaug. de fero lactis dulci Hoffmanniano. Resp. *Salom. Schulthes. ib. 4.*
- Dissertation sur la nature, la maniere d'agir, les especes et les usages des antispasmodiques proprement dits, qui a remporté le prix de l'academie des sciences et belles lettres de Dijon en 1764. par Mr. GUILLAUME LAMBERT GODAR. à Dijon et à Paris. 8.
- DAV. GOEMOERY diff. inaug. sistens tentamen de indole aeris Hungarici. Vindob. 8.
- IO. FRID. GOTTLIEB GOLDHAGEN diff. inaug. sistens dubitationes de quadam caussae motus muscularis explicatione. Halae. 4.
- ANT. GOUAN flora Monspeliaca, sistens plantas n. 1150 ad sua genera relatas et hybrida methodo digestas: adiectis nominibus specificis triuialibusque, synonymis selectis, habitationibus plurium in agro Monspeliensi detectarum et earum, quae in
vsus

vsus medicos veniunt nominibus pharmaceuticis virtutibusque probatissimis. Lugd. 8. c. tab. aen.
Eloge de RENE DESCARTES par Mr. l'Abbé DE GOURCY. à Paris. 8.

IOH. DAVID GRAUENS, d. A. D. *Abhandlung von den Erweichmitteln zum Gebrauche der Aerzte und Heilärzte verfaßt und mit einer Vorrede von der Nothwendigkeit und Nützlichkeit der philosophischen Erkenntniß in der Arzneygelahrheit begleitet.* Lemgo. 8.

Eiusd. *Anfangsgründe der Hebammenkunst.* ib. 8.

IAC. GRIEPENSTEDT *Ritning och beskrifning pae tork ugnar.* Stockholm. 8. c. tab. aen.

IO. AUG. GROTIANS *immerwährender Land- und Gartenkalender zum nützlichen Gebrauche bey dem Ackerbaue, wie auch der Blumen, Orangerie, Küchen- und Baumgärten, 2ter Theil.* Gotha. 8.

Eiusd. *physicalischer Winterbelustigungen 2ter Theil, welcher die allerleichteste Art Kaysercronen, Tulipanen, Narcissen im Winter hervorzubringen zeigt.* Nordhausen. 8.

Eiusd. *1ster Theil 3te Auflage.* ib. 8.

CARL GOTTL. GROTEUS *Entwurf der Forstwissenschaft, besonders in Absicht der Tangelwäldungen.* Chemnitz. 8.

ANTON. DE HAEN *epistola de cicuta ad Cl. BALTHAS. LUDOVIC. TRALLES.* Vienn. 8.

Eiusd. *Pars decima rationis medendi in nosocomio practico etc.* Vienn. Austr. 8.

ALBERT. V. HALLER *primae lineae physiologiae in vsum praelectionum academicarum tertio auctae et emendatae.* Goetting. et Leidae. 8.

Eiusd. *I primi lineamenti di Fisiologia transportati nell'Italiano da un Professore di medicina (BORNETTI.) in Venezia.* 8.

Eiusd. *Elementa physiologiae corporis humani. Tom. VII. intestina, chylus, vrina, semen, muliebria.* Bernae: 4.

Kurzer

Kurzer Auszug einer Beschreibung der Salzwerke im Amte Aelen durch den Herrn VON HALLER, der 6 Jahre lang diese Salzwerke unter seiner Oberaufsicht gehabt hat. Bern. 8.

IOH. SAMUEL HALLENS *Werkstätte der heutigen Künste oder die neue Kunsthistorie, 4ter Band. Brandenburg und Leipzig. 4. m. K.*

Supplement ou traité de la conservation des grains, contenant plusieurs nouvelles expériences; une méthode plus simple de conserver les grains, que celle, qui a été publiée en 1754. et de figures en taille douce par DU HAMEL DU MONCEAU. Avec plusieurs mémoires d'agriculture adressés à l'auteur. à Paris. 12. av. fig.

Eiusd. Art de la draperie, principalement pour ce, qui regarde les draps fins. à Paris. fol. c. XV. tab. aen.

Philosophiae naturalis s. Physicae dogmaticae Tom. II. continens aërologiam et hydrologiam tanquam contin. system. CHRIST. LIB. BAR. DE WOLF. Auctore MICHAEL CHPH. HANOVIO. Halae. 4.

IOHANN FRIEDR. HARTMANNS *electrische Experimente im luftleeren Raume. Hannov. 8. m. K.*

Eiusd. *Achtsamkeit bey Erforschung der Gewitter-Electricitaet. ib. 8. m. K.*

PETR. IMMANUEL. HARTMANN diff. inaug. de calculis in vesicula feminali repertis aliisque notatis anatomicis. Resp. Io. Matthaei. Frf. ad Viadr. 4.

Eiusd. Progr. complectens obseruata quaedam in puellae septennis cadauere complectens. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de medendi methodo in prouocandis haemorrhoidibus saepius peruersa. Resp. Carl. Chph. Goehde. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de vlcere inguinis sinistri ileique intestini sanato. Resp. Gottl. Ferdinand. Drewke. ib. 4.

CHRIST. HAUSMANN acidularum Sulzbacensium
historia et analysi. Argentorat. 4.

GUILIELM. IOAN. FRID. HEINIGKE Ep. de
aere fixo in corpore humano, Lips. 4.

GERARD HEINRICH diss. inaug. de praerogatiua
infantum rusticorum et plebeiorum praenobilium
et diuitum ratione sanitatis. Vindob. 8.

Der patriotische Medicus entworfen von D. ANTON
HEINS, *1ster Band, Hamb. 8.*

LORENZO HEISTERO Istituzioni chirurgiche
tradotte dal latino. 4.

IOACH. FRIEDR. HENKELS *Abhandlung von der
Wirkung der äußerlichen Arzneyen an und in dem
menschlichen Körper. Anhang oder 2tes Stück. Ber-
lin. 8.*

*Briefe über das Blatterpelzen, dem Parlamente von Pa-
ris gewidmet, 1ster Theil. Altona. 8. (Auctor est
P. G. HENSLE, Med. D.)*

Eloge historique de J. GOUTHIER D'ANDER-
NACH, médecin ordinaire de Francois I. avec un
catalogue raisonné de ses ouvrages. Discours, qui
a remporté le prix proposé pour l'année 1765.
dans la Faculté de Medecine de Paris par LOUIS
ANTOINE PROSPER HERISSANT, Etudiant
en médecine dans l'Université de cette ville,
à Paris. 12.

GEORGE HEUERMANNS *vermischte Bemerkungen
und Untersuchungen der ausübenden Arzneywissen-
schaft, 1ter Band. Coppenhagen und Leipz. 8 mai. m. K.*

The vegetable system, or the internal structure and
the life of plants, their parts and nourishment
explained; their classes, orders, genera, and spe-
cies ascertained and described in a method alto-
gether new; comprehending an artificial index
and a natural system. With figures of all the
plants; designed and engraved. By JOHN HILL,
M. D.

M. D. Vol. VIII. containing a seconde series of the one-petal'd plants. Vol. IX. containing a thirde series of the one-petal'd plants. Vol. X. containing all the one-petal'd plants, with six, seven and many segments and the two entire classes of two-petal'd and three-petal'd plants. London. fol. c. tab. aen. Voll. 3.

Eiusd. Centaury the great stomachic its preference to all other bitters; in that it gives an appetite and good digestion and neither heats nor binds the body with an account of the plant and the method of gathering and preparing it; and a few rules for such as have weak stomachs. Lond. 8. mai.

Eiusdem Valeriana oder von denen Tugenden der Baldrian-Wurzel in denen Krankheiten und Zufällen der Nerven, nebst den Kennzeichen, wodurch die wahre von der unächten kann unterschieden werden. Aus dem Engl. ins Teutsche übers. u. mit illuminirten Kupfern erläutert. Nürnberg. 8. mai.

HIPPOCRATES contractus, in quo magni HIPPOCRATIS opera omnia in breuem epitomen summa diligentia redacta habentur; studio et opera THOMAE BURNET, M. D. Editio noua diligenter correcta. Argent. 8.

ANT. BALTH. RAYM. HIRSCH diff. inaug. paris quinti neruorum encephali disquisitio anatomica, in quantum ad ganglion sibi proprium semilunare et ad originem nerui intercostalis pertinet. Vienne. 4. c. tab. aen.

L. E. HIRSCHELS *Betrachtung über den jetzigen innerlichen Gebrauch des Mercurii sublimati corrosiui und des Schierlings in verschiedenen Krankheiten. 2te Auflage vermehrt.* Berlin. 8.

Reliqua proxime.

Contenta in hac parte.

I.	Histoire naturelle générale et particuliere avec la description du Cabinet du Roi Tome XIII.	pag. 387
II.	LEVRET Essai sur l'abus de régles générales ; et contre les préjugés, qui s'opposent aux progrès de l'art des accouchement	411
III.	ACREL Tal om Nödvändigheten och förmånen af de Chirurgiska Handalagens förkortande i utöfningen	422
IV.	DU HAMEL DU MONCEAU de l'Exploitation des Bois	429
V.	KOEHLREUTER <i>dritte Fortsetzung der vorläufigen Nachricht von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen und Beobachtungen</i>	435
VI.	LIEUTAUD historia anatomico - medica sistens numerosissima cadauernm humanorum extispicia etc.	441
VII.	DE MARE tractatus de cancro et spina ventosa curabilibus per medicamentum haftenus secretum	447
VIII.	Histoire et Memoires de l'Academie royale des sciences de Paris année 1762	452
IX.	A BONA obseruationes medicae	478
X.	HERRMANN diss. de osteosteatomate	484
XI.	PALLAS spicilegia zoologica	491
XII.	Philosophical Transactions Vol. LVI. for the year 1766	495
		XIII.

XIII. CARTHEUSER fundamenta materiae medicae Tom. I. II.	pag. 513
XIV. COLLIN Nosocomii ciuici pazmariani annus medicus tertius	521
XV. HALLERI operum anatomici argumenti minorum Tom. II.	527
XVI. MURRAY historia infitionis variolarum in Suecia	533
XVII. RICHTER Progr. de variis cataractam extrahendi methodis	538
XVIII. SYMONS observations on vapor-bathing and its effects	541
XIX. TIMMERMANN Proluf. de belladonna	544
XX. Noua physico-medica	546
XXI. Continuatio indicis scriptorum physico- medicorum, quae anno 1765 prodierunt	561

